

รายงานการวิจัย ปีที่ 1

โครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย ปีที่ 1
(โครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการ
แนวคิดจิตตปัญญา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน)

ภายใต้ความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น
ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ดำเนินการโดย

ที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศีษาศาสตร์และวิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ

มีนาคม 2561

รายงานการวิจัย ปีที่ 1

โครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู

โดยใช้โครงงานฐานวิจัยปีที่ 1

(ปรับชื่อโครงการเป็น การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู
โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน)

ภายใต้ความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น
ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ดำเนินการโดย

1. ผศ.ดร.โยธิน ศรีโสภา อดีตประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
และวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. ผศ.ดร.วิดา เหล่มตระกูล อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ มรภ.ลำปาง
3. รศ.ดร.เกตุมณี มากมี อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ มรภ.เชียงใหม่
4. รศ.ดร.กชกร ธิปัตติ อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ มรภ.อุบลราชธานี
5. ผศ.ดร.อัญชลี ไสยวรรณ อดีตคณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู มรภ.พระนครศรีอยุธยา
6. ผศ.ณอม เลขาพันธ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ มรภ.นครศรีธรรมราช
7. นายวิทเอก สว่างจิตร มรภ.ลำปาง/ผู้ประสานงานความร่วมมือฯ มรภ.-สกว.
และคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ในที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์
ศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ (2559-2560)
รวมทั้งทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) ตามรายชื่อในภาคผนวก

คำนำ

พันธกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏ คือ ผลิตและพัฒนาครู ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งมีการดำเนินการวิจัยและบริการวิชาการด้านการผลิตและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องโดยได้รับทุนสนับสนุนทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยและจากแหล่งทุนภายนอก ในช่วง 20 ปีนี้มีโครงการวิจัยด้านการพัฒนาครูที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดพัฒนาการด้านการศึกษาและปฏิบัติการเรียนรู้เป็นอย่างมาก

ในปี 2558 ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่นระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 เพื่อดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อการพัฒนา โดยวัตถุประสงค์หนึ่งตามบันทึกข้อตกลงนี้ คือ การสร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นเชิงประเด็น อาทิ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อท้องถิ่น วิทยาศาสตร์ท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างอาชีพในท้องถิ่น ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีมติเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย โดยใช้แนวคิดจาก ผลของโครงการวิจัย Teacher Coaching และโครงการวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นฐาน นำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 2 ปี

บัดนี้ คณะทำงานโครงการวิจัยได้ดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 เสร็จสิ้นลงแล้ว และได้จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โดยสังเคราะห์ผลการดำเนินงานวิจัยในระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ที่ได้ดำเนินงานในส่วนของการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และเพื่อประมวลข้อมูลจัดทำ (ร่าง) ตัวชี้วัดคุณลักษณะและสมรรถนะของนักศึกษาครูที่บูรณาการ 3 แนวคิดหลักดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้สารสนเทศที่ได้จากรายงานฉบับนี้น่าจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินการวิจัยแก่คณะทำงานโครงการวิจัยในปีที่ 2 และเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

คณะทำงานโครงการวิจัยปีที่ 1

มีนาคม 2561

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ปีที่ 1 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนทั้งด้านนโยบาย งบประมาณ และกำลังใจในการดำเนินงานวิจัย ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ได้ให้การสนับสนุนทั้งด้านกำลังความคิดและกำลังใจจากผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้งยังสนับสนุนด้านงบประมาณ การประสานงานและการอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับคณะที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ เพื่อให้คณะทำงานวิจัยเห็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยที่ชัดเจน จนสามารถดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่รับหน้าที่เป็นประธานคณะทำงานระดับภูมิภาคควบคู่กับบทบาทการเป็นคณะทำงานระดับมหาวิทยาลัยในปีที่ 1 ที่ได้ดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำรายงานระดับภูมิภาคจนสำเร็จสมบูรณ์ทั้ง 4 ภูมิภาคจนนำมาสู่การสังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นรายงานในระดับประเทศฉบับสมบูรณ์

ท้ายนี้ การดำเนินงานวิจัยในปีที่ 1 นี้จะสำเร็จมิได้ หากขาดความร่วมมือจากผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยได้เข้าร่วมพัฒนาตนเองและประยุกต์ความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ จนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ คณะทำงานโครงการวิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะทำงานโครงการวิจัยในปีที่ 1 หวังว่าผลการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จะสามารถสนองตอบเจตนารมณ์ของที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในการพัฒนาและขยายผลกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพตามความเหมาะสมต่อไป

คณะทำงานโครงการวิจัยปีที่ 1

มีนาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ป
สารบัญตาราง	ผ
สารบัญภาพ	พ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ตอนที่ 1 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา.....	8
ตอนที่ 2 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง.....	13
ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย ..	22
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
กลุ่มเป้าหมาย.....	25
ระยะเวลาดำเนินการ	25
โครงสร้างการทำงานของชุดโครงการวิจัย	26
ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	26
แผนการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1	28
ผลผลิต/ตัวชี้วัดของโครงการวิจัยปีที่ 1	30
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	30
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	31
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1.....	32
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน.....	32
ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับการเรียนรู้	35
ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน	
ตอนที่ 3 ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้.....	50
ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน	
ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1.....	52
ตอนที่ 5 ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการวิจัยปีที่ 1	61

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1	63
สรุป	63
อภิปรายผล	66
ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1	69
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามคณะกรรมการวิจัยปีที่ 1	74
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยปีที่ 1	78

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคเหนือ	33
ตารางที่ 2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคกลาง	33
ตารางที่ 3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34
ตารางที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคใต้	34
ตารางที่ 5	สรุปหลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 ภูมิภาค	35
ตารางที่ 6	สรุปรายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ภาคการศึกษาที่ 1/2559.....	41
ตารางที่ 7	สรุปรายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ภาคการศึกษาที่ 2/2559.....	45
ตารางที่ 8	คุณลักษณะสำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน.....	49
ตารางที่ 9	ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน	51
ตารางที่ 10	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัย ภาพรวมระดับประเทศ	52
ตารางที่ 11	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัย ภาคเหนือ	53
ตารางที่ 12	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัย ภาคกลาง.....	57
ตารางที่ 13	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	58
ตารางที่ 14	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัย ภาคใต้	59

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา	11
ภาพที่ 2 วงจรพัฒนาการสอนแบบโครงงาน	24

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการ “การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู
โดยใช้โครงงานฐานวิจัย ปีที่ 1”

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนาขึ้นจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพในการผลิตบัณฑิตครู จึงมีมติเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากผลของโครงการวิจัย Teacher Coaching และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ผ่านการทำโครงงานและวิจัย จากโครงการวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นฐาน นำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อสร้างระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้มีความต่อเนื่องเชื่อมกับการพัฒนาครูในคณะผู้ผลิต คณะร่วมผลิตครู และเครือข่ายในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู ถอดองค์ความรู้และ KM เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการโดยพัฒนาครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย และให้นักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการในระยะที่ 1 นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) โดยอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาบัณฑิตครูพร้อมทั้งเป็น “โค้ช” ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฝึกใช้นวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนามากับนักเรียนของตนเอง โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็น “โค้ช” ที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

โดยระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีการถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งนำชุดความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และนำเสนอชุดความรู้แก่เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ขณะเดียวกันดำเนินการวิจัยและพัฒนาครูของครู นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูชุดต่อไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในคณะครุศาสตร์

คำถามการวิจัย

ปีที่ 1

1. กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ให้นักศึกษาคู ปี 4 คืออะไร

2. ตัวชี้วัด (คุณลักษณะและสมรรถนะ) การประเมินผล “การเรียนรู้” โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของนักศึกษาคู ปี 4 คืออะไร

ปีที่ 2

1. ระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching ควรเป็นอย่างไร

2. กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง ในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) ควรเป็นอย่างไร

3. ชุดความรู้จากการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยอะไรบ้าง

4. กลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครูที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ปีที่ 1

1. เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา ให้นักศึกษาคู ปี 4

2. เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผล “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา แบบเสริมพลังการเรียนรู้ของนักศึกษาคู ปี 4

ปีที่ 2

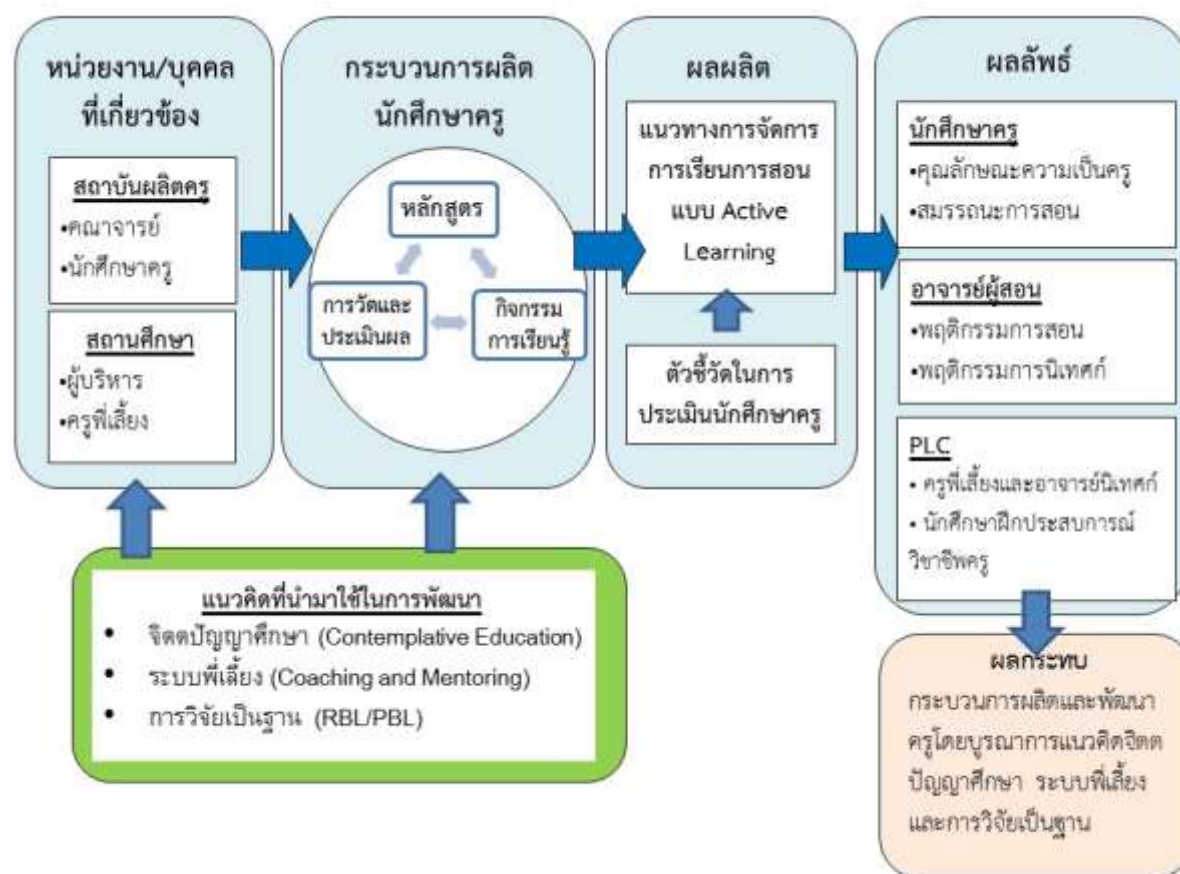
1. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

2. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC)

3. เพื่อถอดองค์ความรู้และ KM จากกลุ่มที่เข้าโครงการ เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

4. เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครูที่จะมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้แนวทางการสร้างระบบและกระบวนการในการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบ่มเพาะความรู้ร่วมกันตามแนวคิดจิตตปัญญา ให้ครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) มีการพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่ายกัลยาณมิตร เปลี่ยนแปลง ปฏิกิริยา ผลิต พัฒนาครูในระบบการผลิตครู โดยเปลี่ยนแปลง Mindset ของผู้ผลิตและพัฒนาครู เข้าใจและลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู โดยมีชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู โดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่สมัครใจเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา มหาวิทยาลัยละ 50 คน จำนวน 38 มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้นประมาณ 1,900 คน
- 2) อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยละ 5 คน จำนวน 38 มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้นประมาณ 190 คน

ระยะที่ 2 การถอดองค์ความรู้การพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 มหาวิทยาลัยละ 50 คน
- 2) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายแห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 190 คน
- 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย
- 4) ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

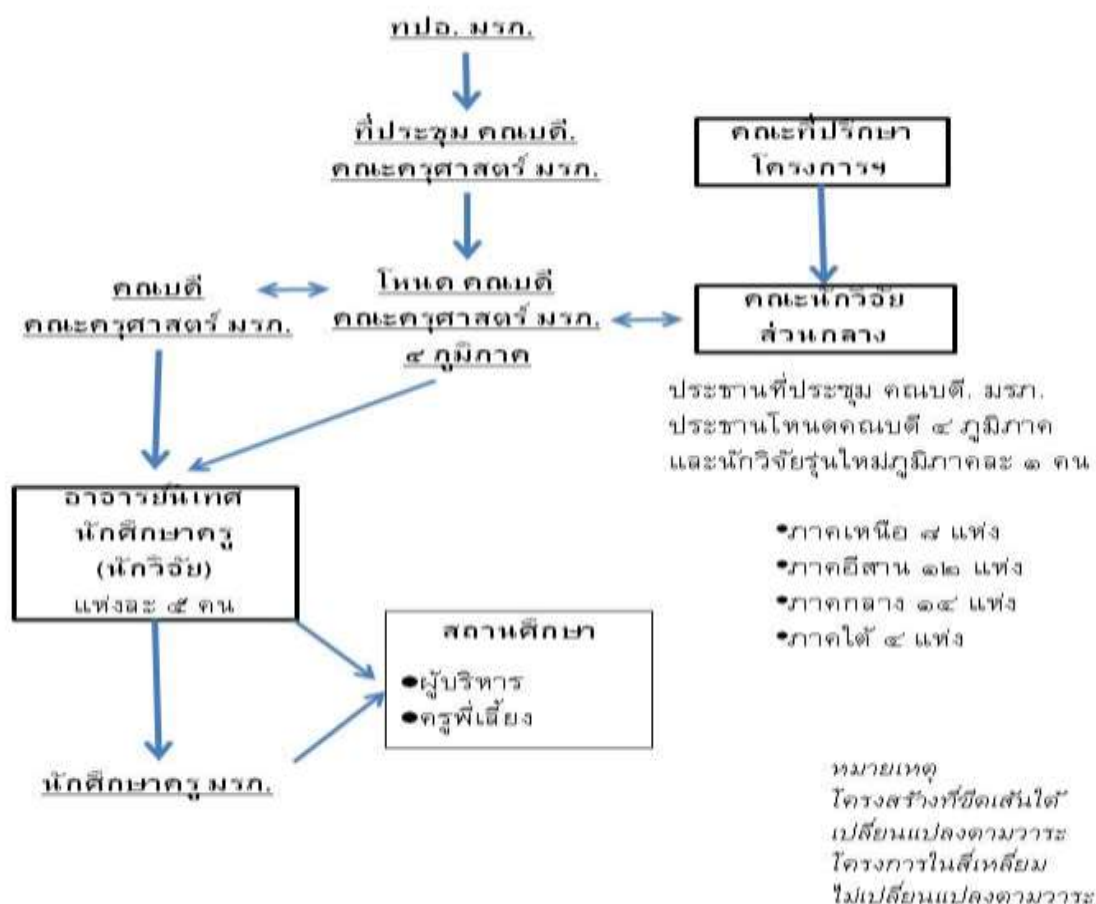
ระยะเวลาดำเนินการปีที่ 1 ตั้งแต่มิถุนายน 2559 – สิงหาคม 2560

โครงสร้างการทำงานของชุดโครงการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีการจัดแบ่งพื้นที่การดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายเป็น 4 ภูมิภาค ดังนี้

- 1) ภาคเหนือจำนวน 8 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่
- 2) ภาคกลางจำนวน 14 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร
- 3) ภาคอีสานจำนวน 12 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี
- 4) ภาคใต้จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช

โครงสร้างการทำงานและประสานงานของชุดโครงการแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างการทำงานของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู
โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ของคณะครู
ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1

การดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 เป็นการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดและกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) และแนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) มีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1) ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) และแนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณาบดีคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

2) ประชุมหารือเพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณบดีคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

2. ชั้นศึกษา ทบพวนเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์

- 1) ทบพวนเอกสารหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
โครงการฐานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง
- 2) วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
โครงการฐานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง
- 3) ทบพวนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
โครงการฐานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง
- 4) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ได้จากอาจารย์นิเทศก์ผ่าน 4
ภูมิภาคตามกิจกรรมดำเนินงานและผลผลิตในแต่ละระดับ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

กิจกรรมดำเนินงานและผลผลิต ปีที่ 1

	กิจกรรมดำเนินงาน		ผลผลิตปีที่ 1
ระดับประเทศ	สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับภูมิภาค	➡	- ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR(มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ.6) (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
ระดับภูมิภาค	พัฒนานาจารย์และนักวิจัย	➡	- พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ - กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCRระดับภูมิภาค (มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ. 6)
	PLCประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR	➡	- ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับภูมิภาค (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
ระดับคณะ	ส่งเสริมคณาจารย์และนักวิจัย	➡	พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning
	PLCประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR	➡	ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับคณะ
	พัฒนาครูพี่เลี้ยง	➡	กระบวนการพัฒนาครูพี่เลี้ยง
ระดับชั้นเรียน	ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR	➡	- พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning - พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการดำเนินการวิจัยปีที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัย และจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ในปีการศึกษา 2559 จำแนกตามภูมิภาค พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการบูรณาการทั้ง 3 แนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอก รองลงมาเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครู และวิชาฝึกประสบการณ์ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึกประสบการณ์
1. เพชรบูรณ์	5	5	-	-
2. กำแพงเพชร	5	6	2	-
3. พิบูลสงคราม	5	10	-	-
4. นครสวรรค์	5	6	1	1
5. อุตรดิตถ์	5	4	-	-
6. เชียงใหม่	17	23	-	-
7. เชียงราย	5	7	-	3
8. ลำปาง	5	5	2	-
รวม	47	66	5	4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึกประสบการณ์
1. พระนคร	5	4	-	1
2. สอนสุพรรณ	5	4	-	1
3. บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	5	4	2	-
4. ธนบุรี	4	-	-	2
5. นครปฐม	6	3	1	1
6. หมู่บ้านจอมบึง	4	4	-	-

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึกประสบการณ์
7. กาญจนบุรี	3	3	-	-
8. เพชรบุรี	2	1	-	1
9. พระนครศรีอยุธยา	5	-	-	5
10. ราชภัฏวชิร	6	-	-	5
11. เทพสตรี	5	-	-	5
12. ราชภัฏวชิร	5	-	-	5
13. วไลยอลงกรณ์	5	-	-	5
รวม	60	23	3	31

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึก ประสบการณ์
1. อุบลราชธานี	6	6	6	-
2. ศรีสะเกษ	3	3	-	1
3. สุรินทร์	5	-	1	-
4. บุรีรัมย์	2	1	-	2
5. นครราชสีมา	2	-	2	-
6. ชัยภูมิ	5	8	-	-
7. เลย	6	-	2	-
8. อุดรธานี	8	6	6	-
9. สกลนคร	5	2	-	-
10. มหาสารคาม	5	2	-	7
11. ร้อยเอ็ด	6	4	7	-
12. กาฬสินธุ์	5	4	6	-
รวม	58	36	30	10

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคใต้

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึก ประสบการณ์
1. นครศรีธรรมราช	5	6	-	3
2. สุราษฎร์ธานี	4	6	-	-
3. สงขลา	4	5	4	2
4. ภูเก็ต	4	8	-	-
รวม	17	25	4	2

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) บนฐานจิตตปัญญา

จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่า หลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้มีการนำเอาแนวคิดหลัก 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบการวิจัยเป็นฐาน(RBL) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดอื่น และสังเคราะห์มาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของแต่ละภูมิภาค ดังแสดงในตารางที่ 5 สรุปหลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 ภูมิภาค

ตารางที่ 5 สรุปหลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 ภูมิภาค

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
ภาคเหนือ	
1. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (contemplative education) หลักการที่สำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คือ การรู้จักของตัวเองแล้วเกิดปัญญา จุดมุ่งหมายของจิตตปัญญาศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดใหม่ เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติใหม่ เปลี่ยนแปลงวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ใหญ่ขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กรและสังคม เพื่อให้หลุดจากความติดขัดใหญ่ หรือวิกฤตการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (set up) ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ (Tie-in) ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสอน ○ กระตุ้นเร้า (Engage) ○ ลงมือปฏิบัติ (Perform) ○ ฝึกปฏิบัติในบริบทต่าง ๆ (Use) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุป (Pack)

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
2. โครงงานฐานวิจัย หมายถึง กระบวนการวิจัยที่เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างจิตวิสัยจากการทำโครงงานที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการค้นหาคำตอบจริง 3. Coaching เป็นการชี้แนะ/สอนงานให้แก่ผู้ถูกชี้แนะ โดยผู้ชี้แนะ(Coach) การชี้แนะจะเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน และ พัฒนาศักยภาพ Coaching เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้ชี้แนะ และผู้ถูกชี้แนะ เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication) ทำให้ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชี้แนะ (Coach) และผู้ถูกชี้แนะ (Coachee) อย่างไรก็ตามการที่จะ Coaching ได้ดีนั้น ต้องมีความพร้อมทั้งผู้ชี้แนะและผู้ถูกชี้แนะ 4. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) 5. การจัดเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning/ BBL) คือการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เป็นการนำองค์ความรู้เรื่องสมองมาใช้เป็นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ 1) ในการเรียนการสอน เรียนรู้จากง่ายไปหายาก มีลำดับและเชื่อมโยงกันเสมอ 2) วิธีการเรียนต้องสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ 3) เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ทั้งคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และใช้จินตนาการพร้อมให้โอกาสแสดงความคิดเห็น 4) การจัดการเรียนรู้ ควรจะฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติดังนี้ 4.1) ฝึกสังเกต 4.2) ฝึกบันทึก 4.3) ฝึกการนำเสนอ 4.4) ฝึกการฟัง 4.5) ฝึกการอ่าน 4.6) ฝึกการตั้งคำถาม	

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
4.7) ฝึกการเชื่อมโยงทางความคิด 4.8) ฝึกการเขียนและเรียบเรียงความคิดเป็น ตัวหนังสือ	
ภาคกลาง	
1. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ฐานกาย+ฐานคิด) 1) การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นการแสวงหา ความรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยใช้ทักษะ และ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีการนำเสนอผล โดยการจัดนิทรรศการ 2) การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เป็นการแสวงหา ความรู้หรือการสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ มีแนวคิดในการดำเนินงานหรือที่เรียกว่าระเบียบ วิธีวิจัยที่ชัดเจน 2. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ และการ คิดวิเคราะห์เชิงเหตุ-ผล เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถ ในการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียนที่ทำได้ทั้งการ ใช้รูปแบบการเรียนการสอน การใช้ชุดฝึกทักษะการ คิด และการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถาม การใช้ผังกราฟิก การรู้จักคิด เป็นต้น การคิดที่ผู้เรียน ต้องมีในการเรียนโดยใช้โครงงานฐานวิจัย ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ จัดกลุ่ม องค์ประกอบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลใน ลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปเพื่อแก้ปัญหา การนำเสนอ ผลของการคิดวิเคราะห์ในเชิงเหตุซึ่ง เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลอย่างหนึ่ง สามารถนำเสนอในรูปของผังกราฟิก (ฐานคิด) 3. แนวคิดจิตปัญญาศึกษา (contemplative education) เป็นแนวคิดที่เน้นการศึกษาทำความเข้าใจตนเอง กายภาพ ความรู้สึก ผู้คนแวดล้อม และธรรมชาติ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สุนทรีย สันทนา กิจกรรมดนตรี กีฬาเชิงสมาธิ ศิลปะ ศาสนา ผ่อนคลายอารมณ์ สำนวญธรรมชาติ ฯลฯ เพื่อให้บุคคลเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก อย่างเป็นกลาง นำไปสู่การปรับเปลี่ยน พัฒนา ความรู้สึกของตนเองไปในเชิงบวกที่พึงประสงค์ใน การเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยโลก (ฐานใจ)	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 1.ขั้นเตรียมพร้อมพร้อมพรักตระหนักรู้(prepare) 1.1. เปิดใจเรียนรู้ในขั้นแรกของการจัดการเรียนรู้ ระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน 1.2. ได้รับความสนใจผู้เรียน โดยครูจัดกิจกรรมสร้าง ความสนใจแก่ผู้เรียนในการเรียนการสอน 1.3.การเตรียมพร้อมสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความ พร้อมจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ด้วยการสนทนา สอบถามและเกมการศึกษาเพื่อดึงประสบการณ์เดิมของ ผู้เรียนสู่ประสบการณ์ใหม่ 2. ขั้นสู่การเรียนรู้(learning) 2.1 เปิดโลกการเรียนรู้ เป็นการสร้างองค์ความรู้ใน ศาสตร์รายวิชา ในรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเรียนรู้หลักการ กระบวนการ 2.2 สู่โลกวิจัย เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ โครงการฐานวิจัย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็น กระบวนการ เรียนรู้ตามประเด็นที่ตนสนใจและบูรณา การความรู้จากศาสตร์วิชาไปแก้ปัญหา 2.3 ไขข้อควรรู้ เป็นการให้คำปรึกษาความรู้แก่ผู้เรียน ในประเด็นที่สนใจ และชี้แนะแนะแหล่งข้อมูลใน การศึกษา โดยผู้สอนจะต้องช่วยเหลือติดตามให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามเป้าหมายของการ พัฒนางาน 2.4 ปฏิบัติสู่โครงงาน วางแผนการพัฒนางานใน รูปแบบต่างๆ โดยวางแผนอย่างเป็นระบบงาน และลง พื้นที่หรือทำการทดลองสู่การปฏิบัติจริงจนได้องค์ ความรู้จากการศึกษา 2.5 สรุปฐานความรู้สู่ชุมชน เป็นการใช้องค์ความรู้ จากการศึกษา และการใช้องค์ความรู้จากการศึกษานำ ไปปรับใช้สู่ชุมชน หรือทำการเผยแพร่แก่ชุมชนในลักษณะ ใดลักษณะหนึ่ง 3. ขั้นสะท้อนผลการเพียรพัฒนา (Reflect)

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. ระบบพี่เลี้ยง บทบาทของผู้สอนในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการให้คำปรึกษา ชี้แนะ อำนวยความสะดวก (coach) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการเรียนรู้จนสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิด หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ (AAR) พบเห็นในระหว่างการศึกษาทั้งเชิงองค์ความรู้ กระบวนการ ความรู้สึก และปัญหาที่เกิดขึ้น 5. แนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ (professional learning community) เป็นแนวคิดในการส่งเสริมให้บุคคลได้รวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ผ่านกระบวนการ KM สำหรับนำไปพัฒนางานในความรับผิดชอบต่อไป การทำ PLC นี้ช่วยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ มองเห็นแนวทางและมั่นใจในการพัฒนางานเพิ่มขึ้น หลักการ 1. ฐานกาย เป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2. ฐานคิด เป็นการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล การเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง การใช้คำถาม และการสะท้อนความคิด 3. ฐานใจ เป็นการเรียนรู้อย่างเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม	3.1 ทบทวนหลักความรู้ เป็นการสรุปทบทวนศาสตร์ความรู้ตามหลักวิชาในการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ผ่านมาเพื่อการนำไปปรับใช้ 3.2 สะท้อนการเรียนรู้สู่การปรับพัฒนา เป็นการถอดบทเรียนสะท้อนองค์ความรู้จากกระบวนการศึกษาเรียนรู้ ของผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ตลอดจนการบอกจุดดี จุดด้อยของการเรียนรู้สู่การนำไปใช้ใน ชีวิตและการเรียนรู้ครั้งต่อไป
ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ แนวคิดหลักที่นำมาใช้ในภาคตะวันออกเฉิยเหนือ คือ 3 แนวคิดหลักในโครงการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (contemplative education) 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Researcher-Based Learning) 3. แนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)	EDU Model ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1. Engagement : สร้างความสนใจ ใคร่รู้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต ช่างสงสัยในปรากฏการณ์ทางสังคมหรือสาระวิชาแล้วพยายามอธิบายหรือหาคำตอบอย่างเป็นระบบผ่านการพัฒนาทักษะการคิด ผู้เรียนจะมีการสืบค้น สอบถาม สัมภาษณ์ หรือใช้วิธีทดสอบ ทดลอง เพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากบุคคล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เอกสาร ตำรา หรืองานวิจัย เพื่อนำข้อมูลและสารสนเทศมาถกเถียงและคัดสรรในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภายใต้บริบทของรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเปียนเรียน 1.1 Learning to Question : สร้างการเรียนรู้ตั้งคำถาม

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
	1.2 Learning to <u>S</u>earch : สร้างการเรียนรู้ แสวงหาสารสนเทศ 2. Do & Development: <u>สู่การปฏิบัติและพัฒนา</u> เป็นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่าน กระบวนการที่หลากหลายบนพื้นฐานของการเรียนรู้ เชิงรุก (Active learning) อาทิ วิธีนัยและอุปนัย การอภิปราย และการถกแถลงในชั้นเรียนผ่าน กระบวนการประชาธิปไตยโดยใช้เหตุผลเพื่อให้ได้ข้อ ยุติและเกิดการยอมรับในการคิดที่แตกต่างด้วยการ ใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ผู้เรียนจะมีการฝึกฝนทักษะด้านภาษา พัฒนา เทคนิคและศิลปะในการนำเสนอ ซึ่งครอบคลุมการ ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการนำเสนอที่มี ประสิทธิภาพ นั่นคือ ผู้เรียนจะมีการสื่อสารทั้งภาษา พูด ภาษาเขียน การนำเสนองานที่ใช้เทคโนโลยีและ การใช้บุคลิกท่าทางที่ทำให้น่าเชื่อถือและน่าฟัง 2.1 Learning to <u>C</u>onstruct : สร้างการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ 2.2 Learning to <u>C</u>ommunicate : สร้างการ เรียนรู้เพื่อสื่อสาร 3. Utilization : <u>สร้างสรรค์คุณค่าเพื่อสังคม</u> เป็นการ เสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียนในการเชื่อมโยงองค์ ความรู้และประสบการณ์สู่การทำประโยชน์เพื่อ สังคม ผ่านกระบวนการกลุ่มในการร่วมกัน สร้างสรรค์ชิ้นงาน สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม ด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคม เกื้อกูลซึ่งกันและกัน และ มีจิตสาธารณะ 3.1 Learning to <u>C</u>reate : สร้างการเรียนรู้เพื่อ สร้างสรรค์นวัตกรรม 3.2 Learning to <u>S</u>ervice : สร้างการเรียนรู้ เพื่อตอบแทนสังคม
ภาคใต้	
1. จิตปัญญาศึกษา- การคิดอย่างใคร่ครวญ การรับ ฟัง รู้จักตัวเอง คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยง ใช้ กริยาท่าทางสื่อความหมาย การเล่าเรื่อง การ เสริมแรง ชื่นชม ให้กำลังใจ การใช้คำถาม การให้ ข้อมูลย้อนกลับ สนทนาสนทนา การแลกเปลี่ยน	กระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR ในรายวิชา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การเตรียมความพร้อม/ขั้นนำ—ใช้กิจกรรมจิตต ปัญญาศึกษา คำถามกระตุ้นการคิด เพื่อให้นักศึกษา

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
2. ระบบพี่เลี้ยง/ การโค้ช—ถามให้คิดสู่แนวทางหรือเป้าหมาย ตั้งคำถามชวนคิด การอภิปรายร่วมกัน ใช้ฐานของจิตตปัญญา 3. โครงงานฐานวิจัย – ตั้งคำถาม ศึกษาข้อมูล การศึกษาภาคสนาม ฝึกให้นิยาม วิเคราะห์บริบท วางแผนหรือออกแบบค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูล การอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุป นำเสนอ ผลงาน/ภาระงาน การอ้างอิงแหล่งข้อมูล และ จรรยาบรรณในการใช้สื่อและการอ้างอิง 4. ชุมชนวิชาชีพ – การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติ ผลงาน ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค ระหว่างผู้สอน ผู้สอนกับนักศึกษา นักศึกษากับนักศึกษา อาจารย์ นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง ทั้งภายในและระหว่าง มหาวิทยาลัย โดยใช้ฐานจิตตปัญญาศึกษา 5. การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ— ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล หรือบริบท วางแผน ลงมือปฏิบัติ ทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรมและบริการสังคม เช่น บทบาทสมมุติ นิทรรศการ เสวนา รายงาน ชิ้นงาน สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น 6. การสะท้อนการเรียนรู้— การสะท้อนความรู้สึกรู้สึก แนวคิด สิ่งที่ได้เรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค การปรับปรุง แก้ไข หรือดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าต่อไป โดยการ เขียนอนุทิน การจดบันทึก ทุกครั้งหลังการเรียนการสอนในแต่ละครั้งหรือสัปดาห์	รู้จักตนเอง เปิดใจพร้อมที่จะเรียน มองเห็นเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 2. การสอน/ระหว่างการสอน --- ใช้คำถามนำสู่การคิด วิเคราะห์ แนวทางหรือเป้าหมาย ตั้งคำถามชวนคิด การ อภิปรายให้ได้ความคิดรวบยอด ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างนักศึกษา ผู้สอนโดยใช้ฐานแนวคิดจิตตปัญญา ศึกษา และเชื่อมโยงสู่จิตสำนึกและคุณลักษณะความ เป็นครูที่ดี จัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง และ สถานการณ์จริง การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการจัด กิจกรรม 3. การเชื่อมสู่การปฏิบัติ--- การวางแผน ออกแบบศึกษา ค้นคว้า ทำชิ้นงาน/ภาระงาน (โครงงานฐานวิจัย) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรมและบริการสังคม เช่น บทบาทสมมุติ นิทรรศการ เสวนา รายงาน ชิ้นงาน สื่อมัลติมีเดีย 4. การสะท้อนการเรียนรู้และประเมินผล—นักศึกษาสรุป การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมสะท้อนคิด โดยการ สัมมนา เขียนอนุทิน สะท้อนความรู้สึกลองเรียน การ จดบันทึกทุกครั้งหลังการเรียนการสอนในแต่ละครั้งหรือ สัปดาห์มีการประเมินกระบวนการ ผลผลิต/ ชิ้นงาน ให้ นักศึกษากำหนดเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน ของตนเอง ผู้สอนแจ้งเกณฑ์การประเมิน โดยมีการ ประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดย ผู้สอน 5. สรุปการเรียนรู้สู่การพัฒนา – ผู้สอนวิเคราะห์การ สะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนสะท้อนการสอน ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียน การสอนในแต่ละครั้ง/หน่วย/รายวิชา เพื่อนำไป ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

ตอนที่ 3 ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญของแนวคิดหลักทั้ง 3 แนวคิด เพื่อจะได้นำไปประมวลเป็นตัวชี้วัดในการประเมินนักศึกษาครูระดับชั้นปีที่ 4 ด้าน การเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ประกอบกับการ ประมวลแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับนักวิจัยของทุกมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วม

โครงการทั้ง 38 แห่ง คณะนักวิจัยจึงได้สังเคราะห์และประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 เพื่อนำไปสู่กระบวนการสกัดตัวชี้วัดให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการ
แนวคิด จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ผลผลิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. คุณลักษณะ ความเป็นครู	1.1 คุณลักษณะต่อตนเอง
	1.1.1 เข้าใจและรู้เท่าทันตนเอง
	1.1.2 เห็นคุณค่าในตนเอง
	1.1.3 พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
	1.1.4 ความมีวินัย อดทน และความรับผิดชอบ
	1.2 คุณลักษณะต่อผู้อื่น
	1.2.1 เข้าใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้อื่น
	1.2.2 มีจิตอาสา ประารถนาดีต่อผู้อื่น
	1.2.3 มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์
	1.3 คุณลักษณะต่อวิชาชีพ
	1.3.1 เห็นคุณค่าของงานครู
	1.3.2 ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร
	1.3.3 ทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
	1.3.4 การถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติผู้เรียน
2. สมรรถนะ การสอน	2.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียน
	2.2 การออกแบบและแผนการจัดการเรียนรู้
	2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลาย แบบ Active learning
	2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการปรับปรุง ไม่ตัดสิน

ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการวิจัยปีที่ 1

1. ด้านการบริหารจัดการงานวิจัยระดับภูมิภาค

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยในปีที่ 1 พบว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงและบทเรียนใน
ด้านการบริหารจัดการงานวิจัยในระดับภูมิภาค สรุปได้ดังนี้

ประเด็น	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาคใต้
ผู้ประสานงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช

ประเด็น	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาคใต้
กระบวนการ ดำเนินงาน	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงานโรงเรียนเฉพาะพันธูปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงานโรงเรียนเฉพาะพันธูปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงานโรงเรียนเฉพาะพันธูปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงานโรงเรียนเฉพาะพันธูปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค
กลุ่มเป้าหมาย นักวิจัย	● อาจารย์ผู้สอนรายวิชาเอก และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้	● อาจารย์ผู้สอนรายวิชาเอก รายวิชาชีพรู และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้	● อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาชีพรู	● อาจารย์ผู้สอนรายวิชาเอก รายวิชาชีพรู และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้
ผลที่เกิดขึ้น	● อาจารย์นักวิจัยเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเป็นแบบ Active Learning มากขึ้น ● เกิด PLC ของอาจารย์นักวิจัยระดับภูมิภาค	● รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เกิดจากการสังเคราะห์จากการปฏิบัติจริงของอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● เกิดการบูรณาการ 3 แนวคิดหลักสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามธรรมชาติวิชา	● รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เกิดจากการสังเคราะห์จากการปฏิบัติจริงของอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค

ประเด็น	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาคใต้
คุณค่าที่ได้รับ	● คณาจารย์มีโอกาสร่วมกันโดยจิตอาสา ● เกิดการบูรณาการงานวิจัยกับงานประจำทั้งด้านการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาครู	● คณาจารย์นักวิจัยได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ● เห็นแนวทางการบูรณาการพันธกิจด้านการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ	● คณาจารย์มีโอกาสดำเนินงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก (สกว.) ● เกิดการขยายผลรูปแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่อาจารย์นักวิจัยได้รับจากโครงการสู่นักศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	● มีโอกาสเรียนรู้จุดเด่นของแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาค ● เปิดโอกาสให้คณาจารย์ต่างมหาวิทยาลัยได้ทำงานและเติมเต็มความรู้ความเข้าใจและทักษะร่วมกัน

2. ด้านการพัฒนาเครือข่ายและขยายผลการดำเนินงาน

2.1 พัฒนาคู่มือการดำเนินงานและหลักสูตรการพัฒนาครูพี่เลี้ยงโดยกระบวนการออกแบบร่วมกันของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และอยู่ในช่วงการทดลองนำไปใช้

2.2 พัฒนาคู่มือในการนิเทศนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (ชั้นปีที่ 5) ซึ่งเสนอแนวทางการทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยง (ครูปฏิบัติการในโรงเรียน) ร่วมกับอาจารย์นิเทศนักศึกษา

2.3 เครือข่ายการทำงานของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งระดับมหาวิทยาลัย (ข้ามสาขา) ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยมีทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) หนุนเสริมทั้งวิชาการและกระบวนการการขยายผลการดำเนินงานในระดับคณะ โดยการขอทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย (สถาบันวิจัยและพัฒนา) และหน่วยงานภายนอก (สกอ.) ในการขยายผลให้ครอบคลุมทั้งคณะ อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอทุนจาก สกอ. ในการขยายผลและพัฒนาโรงเรียน รวม 8 ล้าน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ขอทุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา ขยายผลทั้งคณะ 0.4 ล้าน

2.4 การนำเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ในบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลิตครูและพัฒนาครูประจำการ และนำเสนอต่อที่ประชุมสภาคณบดีครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย รวมทั้งเป็นการทำงานร่วมกันของที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อสนับสนุนและร่วมกันพัฒนาระบบผลิตครูและพัฒนาครูประจำการ

2.5 คณาจารย์นักวิจัยได้นำผลการดำเนินงานในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปเขียนบทความวิจัย และได้รับคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมระดับชาติ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครปฐม เป็นต้น

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะภาพรวมระดับประเทศ

ตอนที่ 1 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1

จากการประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดของประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของผู้สอน และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถสรุปปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานในระยะที่ 1 (มิถุนายน 2559 – พฤษภาคม 2560) ในระดับภาพรวมทั้งประเทศ แยกประเด็นหลักเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร จัดการ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังแสดงในตารางที่ 7

ตาราง 7 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาปีที่ 1 ภาพรวมระดับประเทศ

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
ด้านการบริหารจัดการ	
● การดำเนินงานโครงการระดับภูมิภาคยังมีความแตกต่างหลากหลาย	● จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานโครงการระดับภูมิภาค ● ให้มีการเผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจรูปแบบ/แนวทางการใช้ CCR ระดับภูมิภาค เพื่อให้แต่ละมหาวิทยาลัยนำไปใช้ในระยะต่อไป ● ควรนำเสนอผลการวิจัยในระยะที่ 1 ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สพฐ. สกอ. เพื่อสร้างการรับรู้และขยายผลการใช้ CCRในวงกว้าง/ ในระบบอย่างจริงจังต่อไป
● การสร้างความตระหนักในการใช้ CCR อย่างเป็นระบบและจริงจัง	● คณะควรบรรจุโครงการ CCR ไว้ในแผนปฏิบัติการของคณะ/มหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการได้มากขึ้น ● ประชาสัมพันธ์โครงการ และกระตุ้นให้ทุกหลักสูตรนำ CCRไปใช้ และยกระดับเป็นโครงการตามนโยบายของคณะ/มหาวิทยาลัย
● การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนในมหาวิทยาลัย และระหว่างมหาวิทยาลัยยังมีน้อย	● จัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลของโครงการ CCR และเผยแพร่ในระดับประเทศที่ครอบคลุมผลที่เกิดกับนักศึกษาครู ครูของครู อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง และนักเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
● การเข้าร่วมโครงการเป็นความสมัครใจของอาจารย์ผู้สอนเฉพาะบุคคลในหลักสูตร ทำให้	● คณะ/มหาวิทยาลัยควรกำหนดการเข้าร่วมโครงการให้เป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และสื่อสารไปยัง

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
อาจารย์ประจำหลักสูตรบางส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไม่เข้าใจโครงการ และไม่สนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ	ประธานหลักสูตรและกรรมการบริหารหลักสูตรให้เข้าใจแนวทางการดำเนินงานของโครงการ
ด้านการดำเนินการระดับชั้นเรียน	
ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน และขาดประสบการณ์ในการบูรณาการ CCR ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลา และเรียนรู้จากการปฏิบัติ ในช่วงระยะแรกของโครงการจึงทำให้การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ค่อนข้างหลากหลายตามธรรมชาติวิชา และประสบการณ์เดิม/ ความรู้ที่จำกัด	- สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ให้ผู้สอนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง - สนับสนุนให้แต่ละมหาวิทยาลัยสำรวจความต้องการจำเป็นของผู้สอนในการเติมเต็มความรู้และประสบการณ์ และจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สอนโดยทีมวิทยากรจากภายนอก หรือ Roving Team ระดับภูมิภาค - สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเวทีวิชาการ สัมมนา เสวนา การใช้ CCR เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักแก่ประชาคมวิชาชีพครู
ในช่วงแรกนักศึกษารู้สึกว่าการเรียนรู้ตาม CCR เป็นการเพิ่มภาระงาน ต้องใช้ระยะเวลาในการทำทำความเข้าใจกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในและนอกชั้นเรียน เนื่องจากนักศึกษามีภาพเดิมของการจัดการเรียนการสอนจากอดีตที่เป็นการสอนแบบ Passive learning ทำให้นักศึกษายังไม่เห็นภาพ ไม่เข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนในอนาคตที่ต้องใช้นวัตกรรมการสอนแบบใหม่แบบ Active learning ซึ่งผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติเรียนรู้เป็นทีม คิวเวิร์ก และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ในวิชาชีพต่อไป	- ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายและเน้นการฝึกปฏิบัติในห้องเรียนเพิ่มมากขึ้น - จัดกิจกรรมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา ผู้สอนทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และระดับภูมิภาค - ทุกคณะควรทำความเข้าใจกับหลักสูตร ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเตรียมการ และวางแผนในการจัดสรรโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโครงการ CCR
ในวิชาที่มีผู้สอนร่วมกันหลายท่าน อาจารย์บางท่านไม่ได้มีความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา RBL และ Coaching ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของโครงการวิจัยนี้ ทำให้การจัดการในรายวิชาไม่เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน	- ผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับCCR - จัดให้มีกิจกรรม PLC ระดับรายวิชา และระดับโครงการอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบชัดเจน

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
ขาดข้อมูล เอกสาร แนวทางในการจัดกิจกรรมแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	- คณะ ภูมิภาคและส่วนกลาง สนับสนุนให้มีการจัดอบรม และทำเอกสาร สื่อตัวอย่างการจัดการเรียนการสอน ให้แก่อาจารย์/ผู้สอน/นักวิจัยในโครงการ - จัดทำ PLC ออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการจัดกิจกรรม/ การเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการ CCR

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1

ผลจากการประมวลปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค สามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 2 ดังนี้

2.1 ข้อเสนอต่อคณะและมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1) การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจแก่อาจารย์และนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เสนอแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ CCR เป็นรูปแบบที่เน้นการใช้แนวคิดแบบจิตตปัญญา (Contemplative) การเรียนรู้โดยมีระบบพี่เลี้ยง (Coaching) และการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน มาบูรณาการร่วมกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ควรจะต้องหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาของทั้งผู้สอนและผู้เรียน

- ควรให้นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการอบรมแนวคิด CCR ร่วมกันโดยผู้เชี่ยวชาญ เหมือนกับที่อาจารย์ที่เป็นนักวิจัยได้เข้าอบรม เนื่องจากแนวคิด CCR เป็นเรื่องใหม่ และครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะได้เห็นภาพรวมการดำเนินงานของโครงการที่ตนเองจะเข้าร่วมชัดเจนขึ้น

- จัดประชุมอาจารย์นักวิจัยเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้และการนิเทศนักศึกษา กลุ่มเป้าหมายร่วมกัน และมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นรูปแบบการจัด PLC ที่ชัดเจนและเข้มแข็งในระดับมหาวิทยาลัย

- ควรบูรณาการการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานปกติของคณะร่วมกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากโครงการวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัยให้มีความสะดวกและคล่องตัว ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่ดำเนินงานในโครงการนี้เป็นพันธกิจของคณะและมหาวิทยาลัย

- ควรมีการจัดเวทีถอดบทเรียนร่วมกันเมื่อนักศึกษากลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการสอนครบ 1 ปี ร่วมกันทั้งภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเดียวกัน

2) การสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เสนอแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- ควรมีการจัดประชุมหรือจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- ควรมีการนำหลักสูตรพัฒนาครูพี่เลี้ยงที่โครงการวิจัยปีที่ 1 พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางในการพัฒนาครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่นักศึกษาในกลุ่มเป้าหมายไปปฏิบัติการสอน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน
- ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงเพื่อถอดบทเรียนร่วมกันในประเด็นการนิเทศหรือเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ นักศึกษากลุ่มเป้าหมายเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง
- อาจมีการประสานงานร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดทำ MOU ในเรื่องการสร้างครุต้นแบบ และระบบพี่เลี้ยง ตามแนวคิด CCR หรือการสร้างห้องเรียนต้นแบบที่บูรณาการ CCR เพื่อเป็นกรณีศึกษาแก่หน่วยงานการศึกษา

2.2 ข้อเสนอต่อคณะทำงานโครงการวิจัยระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

1) ด้านการบริหารจัดการ มีข้อเสนอ ดังนี้

- ควรพิจารณาจัดแบ่งพื้นที่การทำงานในระดับภูมิภาคใหม่ เพื่อให้มีจำนวนมหาวิทยาลัยไม่เกิน 10 แห่ง ทั้งนี้เพื่อความสะดวก คล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน
- ควรมีการกำหนดภาระงาน/กิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกันอย่างชัดเจน และมีการกำกับติดตามที่เป็นระบบ
- ควรระดมสมองร่วมกันเพื่อเสนอแนวทางการสนับสนุนนักวิจัยต่อมหาวิทยาลัยในการพัฒนานักศึกษาที่บูรณาการ 3 แนวคิดหลักอย่างต่อเนื่อง โดยอาจเสนอให้มีการจัดสรรงบประมาณในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และสนับสนุนให้นำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์/เผยแพร่ หรือกำหนดนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการขยายผลไปสู่อาจารย์และนักศึกษาที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายการวิจัยครั้งนี้

2) ด้านการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย มีข้อเสนอ ดังนี้

- ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินงานวิจัยของนักวิจัยในแต่ละภูมิภาค และจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการจำเป็นของนักวิจัยแต่ละภูมิภาคโดย Roving Team หรือผู้เชี่ยวชาญจากทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้มีศักยภาพในการทำวิจัยและขยายผลการดำเนินการให้แก่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป
- ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยในระดับภูมิภาคเป็นระยะ ๆ เพื่อถอดบทเรียนและนำผลมาพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานร่วมกัน
- ควรหาแนวทางสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมของคณาจารย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโดยใช้ศักยภาพนักวิจัยที่แต่ละมหาวิทยาลัยมีอยู่เดิมในปีที่ 1

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

พันธกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือผลิตและพัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ดำเนินการวิจัยและบริการวิชาการด้านการผลิตและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องโดยมีทุนสนับสนุนทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยเองและจากแหล่งทุนภายนอก ในช่วง 20 ปีนี้มีโครงการวิจัยด้านการพัฒนาครูที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และภาคีเครือข่าย โดยมีรายละเอียดของการสนับสนุนทุนวิจัยประเด็นการศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีพัฒนาการความร่วมมือการวิจัยด้านการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

ปี 2540-2546 สกว.สนับสนุนชุดโครงการวิจัยการศึกษากับชุมชน โดยเน้นกลุ่มสถาบันราชภัฏเป็นแกนหลักในการดำเนินการวิจัยร่วมกับโรงเรียนและชุมชน เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การปรับตัวของระบบและวิธีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้วยวิธีคิดแบบเดียวกัน มีสถาบันราชภัฏ 16 แห่งได้แก่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ลำปาง กำแพงเพชร พิษณุโลก สงคราม เพชรบูรณ์ มหาสารคาม บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี วิทยาลัยการรณ์ เทพสตรี นครปฐม สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา

ปี 2550-2555 สกว.ได้สนับสนุนโครงการวิจัย LLEN (Local Learning Enrichment Network) เพื่อให้มหาวิทยาลัยหนุนเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ในท้องถิ่น มี มรภ. 6 แห่ง ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สกว. ได้แก่ มรภ.ลำปาง กำแพงเพชร อุบลราชธานี ราชนครินทร์ เพชรบุรี และสุราษฎร์ธานี

ปี 2551-2552 เริ่มสนับสนุนชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มี 4 มรภ.ดำเนินการ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง มหาสารคาม ฉะเชิงเทรา

ปี 2553 สนับสนุนชุดโครงการกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษามีความสามารถสู่ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและการเป็นผู้ประกอบการ โดยสนับสนุนทุนวิจัย มรภ.สวนสุนันทา สวนดุสิต เชียงราย พิษณุโลก อุดรดิตถ์ เลย อุดรธานี นครราชสีมา เพชรบุรี ฉะเชิงเทรา สุราษฎร์ธานี สงขลา

ปี 2554 สนับสนุนโครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อถิ่นฐานบ้านเกิด ดำเนินการในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ราชนครินทร์ พิษณุโลก และดำเนินการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ปี 2555- ปัจจุบัน สกว. ร่วมทุนวิจัยกับธนาคารกสิกรไทยสนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัย 8 แห่ง มี มหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ศรีสะเกษ และสุราษฎร์ธานี โดยมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ครูโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพครูด้านการสอนด้วยกระบวนการวิจัย และจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนด้วยกระบวนการวิจัย (Research Based Learning)

ปี 2556-ปัจจุบัน สนับสนุนชุดโครงการ Teacher Coaching มีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กำแพงเพชร เลย เทพสตรี ไร่ไผพรรณิ เพชรบุรี ภูเก็ต

และปี 2557 สนับสนุนชุดโครงการ Area Based Education (ABE) มี มหาวิทยาลัยราชภัฏ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และยะลา

นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่นๆ สกว. สนับสนุนทุนวิจัย ได้แก่

1. ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น
2. การหนุนเสริมโรงเรียนขนาดเล็ก (เชียงใหม่ ลำปาง สุราษฎร์ธานี เพชรบุรี อุตรดิตถ์)
3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนและชุมชน การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอนการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น
4. สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ การจัดทำสื่อการเรียน

การสอนการส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้แบบร่วมกันผ่านเว็บบล็อกและเครือข่ายสังคมออนไลน์ วิชาภาษาไทย การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ การพัฒนาแอปพลิเคชันการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย รูปแบบการส่งเสริมการอ่านภาษาไทย เป็นต้น

5. ประเด็นอื่นๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การหนุนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน การยกระดับทักษะแรงงานกึ่งฝีมือและมีฝีมือระดับกลางจากผู้ที่มีได้ผ่านการศึกษาจากอาชีวศึกษา การจัดทำสื่อมัลติมีเดียด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ การพัฒนาระบบการเรียนผ่านออนไลน์ การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นต้น (เอกสารประกอบการประชุมความร่วมมืองานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตุลาคม 2558)

ผลการดำเนินการวิจัยของทุกโครงการดังกล่าวมานี้ ครูและนักเรียนในโรงเรียนส่วนหนึ่งได้รับการพัฒนาด้วยการปฏิบัติจริงในกระบวนการขับเคลื่อนของการวิจัย ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีนวัตกรรมคือการเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) การเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นโค้ช (Coach)

ส่วนการพัฒนาการผลิตครูยังมีน้อยเมื่อเทียบกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีการทำวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏในลักษณะวิจัยในชั้นเรียนบ้าง ซึ่งถ้าละเลยการพัฒนากระบวนการผลิตครู คาดว่าจะมีช่องว่างระหว่างครูประจำการและบัณฑิตครูในอนาคตตลอดจนอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูหรือครูของครู

ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญของเรื่องนี้จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 เพื่อดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนา วัตถุประสงค์หนึ่งตามบันทึกข้อตกลงนี้คือการสร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นเชิงประเด็น อาทิ ปฏิรูปการศึกษา เพื่อท้องถิ่น วิทยาศาสตร์ท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งที่ประชุมสภาอธิการบดีมีมติเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย โดยใช้แนวคิดจาก ผลของโครงการวิจัย Teacher Coaching และโครงการวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นฐาน แล้วนำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แนวคิดการโค้ช จากงานวิจัย Teacher Coaching

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู ถอดองค์ความรู้และ KM เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการโดยพัฒนาครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย และให้นักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการในระยะที่ 1 นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) โดยอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาบัณฑิตครูพร้อมทั้งเป็น “โค้ช” ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฝึกใช้นวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนามากับนักเรียนของตนเอง โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็น “โค้ช” ที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

โดยระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีการถอดองค์ความรู้เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งนำชุดความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำเสนอชุดความรู้แก่เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ขณะเดียวกันก็พัฒนาครูของครูนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาชุดต่อไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนในคณะครุศาสตร์

คำถามการวิจัย

ปีที่ 1

1. กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บุคลากรแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ให้นักศึกษาครู ปี 4 คืออะไร
2. ตัวชี้วัด (คุณลักษณะและสมรรถนะ) การประเมินผล “การเรียนรู้” โดยบุคลากรแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของนักศึกษาครู ปี 4 คืออะไร

ปีที่ 2

1. ระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching ควรเป็นอย่างไร
2. กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) ควรเป็นอย่างไร
3. ชุดความรู้จากการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยอะไรบ้าง
4. กลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครูที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

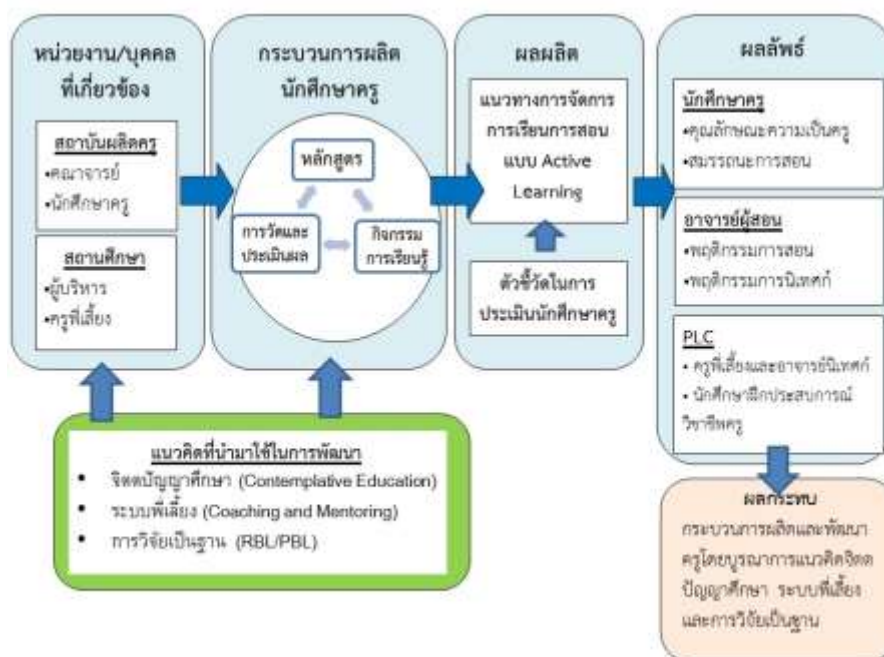
ปีที่ 1

1. เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา ให้นักศึกษาคู ปี 4
2. เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผล “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา แบบเสริมพลังการเรียนรู้ของนักศึกษาคู ปี 4

ปีที่ 2

1. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC)
3. เพื่อถอดองค์ความรู้และ KM จากกลุ่มที่เข้าโครงการ เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. เพื่อศึกษากลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะผลิตบัณฑิตครูที่จะมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูโดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่สมัครใจเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 50 คน
- 2) อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายชั้นปีที่ 4 แห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 190 คน

ระยะที่ 2 การถอดองค์ความรู้การพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 มหาวิทยาลัยละ 50 คน
- 2) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายแห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 190 คน
- 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย
- 4) ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี ตั้งแต่มีนาคม 2559 – ธันวาคม 2560

3. การจัดแบ่งเขตพื้นที่การดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย มีการจัดแบ่งพื้นที่การดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายเป็น 4 ภูมิภาค ดังนี้

- 1) ภาคเหนือจำนวน 8 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 2) ภาคกลางจำนวน 14 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- 3) ภาคอีสานจำนวน 12 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 4) ภาคใต้จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่มีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้การจัดเตรียมกิจกรรม/ประสบการณ์ของผู้สอนที่เอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมทางกายคือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวทางร่างกาย ทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี

2) การมีส่วนร่วมทางสติปัญญา คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือทางสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหยาและความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

3) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก เกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก เกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้ อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเองและต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4) การมีส่วนร่วมทางสังคม คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขึ้น และการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่สนุก มีชีวิตชีวาหากผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning หมายถึง การที่อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก/ช่วยให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างรอบด้านครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางกายการมีส่วนร่วมทางสติปัญญาการมีส่วนร่วมทางอารมณ์และการมีส่วนร่วมทางสังคม

พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอนในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจ ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปข้อความรู้ที่ได้ด้วยตนเองพิจารณาจากพฤติกรรมต่อไปนี้

1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

2) ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

3) ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด

4) ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

กระบวนการพัฒนาครูพี่เลี้ยง หมายถึง ขั้นตอนวิธีการ และเนื้อหา ที่ใช้ในการพัฒนาครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการให้คำปรึกษาและแนะนำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ปีที่ 1

1. สังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ RBL-PBL Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษา
2. ประมวลตัวชี้วัดการประเมินผลการเรียนรู้บูรณาการ RBL-PBL Coaching บนฐานจิตตปัญญาศึกษาของนักศึกษาครูปีที่ 4
3. แนวทางและข้อเสนอแนะในกระบวนการผลิตครูเพื่อเตรียมนักศึกษาก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Pre-service)

ปีที่ 2

1. ได้องค์ความรู้ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครูสามารถพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) ไปพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงทำหน้าที่เป็น “โค้ช” และนำชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community :PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
2. ได้แนวทางดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มที่เข้าโครงการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC)
3. ได้แนวทางการพัฒนากลไกความร่วมมือที่จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการจัดการภายในคณะที่ผลิตบัณฑิตครูมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย มีวัตถุประสงค์การวิจัยในปีที่ 1 เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมระดับ “การเรียนรู้” ให้นักศึกษาครู ปี 4 โดยบูรณาการแนวคิด หลักการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative: C) การชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring: C&M) และการเรียนรู้ฐานวิจัย (Research Based Learning: RBL) และเพื่อกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผล “การเรียนรู้” ที่มีการบูรณาการ 3 แนวคิดหลักดังกล่าว ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ตอนที่ 2 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

หากการศึกษา คือ ความเจริญงอกงามซึ่งเป็นการเติบโตภายใน ทำให้เกิดปัญญา คือ การรู้ เข้าใจ และเห็นความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ครูจะต้องทำอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงแก่นแท้ของการศึกษา มิใช่การมาเรียนตามหน้าที่หรือเรียนแต่เนื้อหาวิชาที่ไม่สามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์ได้กับชีวิตจริง ชยสาโรภิกขุ (2554) กล่าวว่าการศึกษาที่แท้จริงต้องสามารถนำพาผู้เรียนให้พ้นจากการถูกครอบงำ เป็นอิสระ ไม่ลุ่มหลงในกิเลสหรือความไม่รู้ทั้งปวง ในยุคสมัยที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารเชื่อมโยงถึงกันในทุกที่ เทคโนโลยีมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิถีคิดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน การศึกษาต้องสร้างคนให้มีความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตได้อย่างรู้เท่าทัน และเป็นสุข นั่นคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้นำพาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ท่ามกลางความสับสนและการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม

กระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษา คือ การมองทุกอย่างเป็นองค์รวมและต่อเนื่อง เน้นการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียนอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เคารพในความแตกต่างและศักยภาพของแต่ละบุคคล กระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษามองว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องออกแบบและจัดให้สอดคล้องกับบริบทและความสนใจของผู้เรียนแต่ละบุคคลโดยเน้นผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ คือ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (ชยสาโร ภิกขุ, 2554) มุมมองใหม่ของการศึกษานี้สอดคล้องกับ “จิตตปัญญาศึกษา” ซึ่งเป็นคำที่ สุมน อมรวิวัฒน์ แปลมาจากคำว่า “Contemplative Education” หรือที่ วิจักขณ์ พานิช (2550) เรียกว่า “การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ” และ สอดคล้องกับที่ วิศิษฐ์ วังวิญญู (อ้างถึงใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2548) เน้นว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นเกิดจากสภาวะของจิตที่โปร่งสบาย ผ่อนคลาย แล้วคิดวิเคราะห์เข้าภายในตน ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงกับผู้อื่น การยึดติดกับเนื้อหาสาระที่ตายตัวนั้นแม้จะทำให้รู้มากแต่มีประโยชน์น้อยกว่าการรู้สภาวะที่เปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงกับชีวิตของเรา

จิตตปัญญาศึกษาเริ่มเข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2551 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและศูนย์วิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดอบรมด้านจิตตปัญญาศึกษาให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยทั่วประเทศใน โครงการขับเคลื่อนเครือข่ายคุณธรรมในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา : การอบรม ภาวะผู้นำทาง จิตต ปัญญาศึกษาสู่มหาวิทยาลัย เพื่อสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงมิติด้านในของผู้เรียน มิใช่เพียงแค่ผลลัพธ์ในเชิงปริมาณเท่านั้น จิตตปัญญาศึกษาเป็น กระบวนการของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การเข้าใจตนเองก่อให้เกิดความรู้ทางปัญญาที่เชื่อมโยงระหว่าง 3 ภาค ได้แก่ ภาควิชาความรู้ ภาควิชาชีพ และภาคจิตวิญญาณ ทำให้เกิดความรู้ภายในตนเองซึ่งเป็นความรู้ฝัง ลึกจากประสบการณ์ตรง (tacit knowledge) (วิจักขณ์ พานิช, 2550) จุดมุ่งหมายของกระบวนการ เรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง (transformative learning) ได้แก่ การเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง ความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน และ การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม อันจะนำไปสู่การกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2551)

ได้มีผู้กล่าวถึงแนวคิด หลักการ และกระบวนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาไว้ หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทรสสุข (2552) เสนอความเชื่อพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตาม แนวจิตตปัญญาศึกษา 2 ประการ และหลักจิตตปัญญา 7 หรือ 7 C's ไว้ดังนี้

1. ความเชื่อพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา

1.1 ความเชื่อประการที่ 1 คือ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อมั่นว่ามนุษย์มี ศักยภาพในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ความเชื่อประการที่ 2 คือ กระบวนทัศน์องค์รวม โดยมีมุมมองที่เห็นความจริงของ ธรรมชาติที่เชื่อมโยงกันเป็นหนึ่ง มนุษย์และสรรพสิ่งต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

2. หลักจิตตปัญญา 7 ประการ

2.1 การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (contemplation) คือ การเข้าสู่สภาวะ จิตที่ เหมาะสมต่อการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญ ทั้งในด้านพุทธิปัญญา ด้านระหว่างบุคคล และ ด้านภายในบุคคล โดยใคร่ครวญด้วยกาย ใจ ความคิด และจิตวิญญาณ

2.2 ความรักความเมตตา (compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของความรัก ความ เมตตา ความไว้วางใจ ความเข้าใจและยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความ เชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์และความจริงใจอย่างที่สุด นำไปสู่พื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัย เกิด ความรู้สึกไว้วางใจ กล้าแสดงความรู้สึกของตน กล้าทดลองสิ่งใหม่ๆ และกล้าเผชิญ ความจริง

2.3 การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (connectedness) คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม เชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ โดยออกแบบการ เรียนรู้ที่เป็นองค์รวมและมีความสมดุล ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ฐานกาย ฐานใจ และฐานหัว และครอบคลุม การเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ผ่านสัญลักษณ์และ จินตนาการ การเรียนรู้ผ่านนิทาน และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ

2.4 การเผชิญความจริง (confronting reality) คือ การได้เผชิญและรับรู้ความจริง โดยเฉพาะในส่วนที่ไม่เคยรับรู้มาก่อน อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางสังคม วัฒนธรรม ประสบการณ์ กรอบ ที่ยึดติดและแบบแผนความเคยชินทั้งทางความคิดและจิตใจ

2.5 ความต่อเนื่อง (continuity) เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง กระบวนการควรเปิดโอกาสให้เกิดการใคร่ครวญอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อค่อยๆ หลอมรวมหรือสะสมประสบการณ์จนเกิดคุณภาพในตนเองที่มากพอที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งและเกิดความแจ่มชัดในตนเอง กิจกรรมควรออกแบบอย่างมีความหมาย มีลำดับขั้นตอน มีความลื่นไหล สอดรับกัน เพื่อให้เกิดการทบทวน สืบค้น และใคร่ครวญภายในอย่างสม่ำเสมอ

2.6 ความมุ่งมั่น (commitment) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพื่อให้เกิดการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้กลับมาใคร่ครวญและนำกลับไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.7 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (community) เป็นชุมชนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการเป็นสิ่งสำคัญและเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเนื่องจากสมาชิกแต่ละคนได้นำประสบการณ์และบทเรียนของชีวิตมาแลกเปลี่ยนในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

วิจักขณ์ พานิช (2550) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญหรือจิตตปัญญาศึกษาเกิดขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน คือ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคล การมีเมตตาอาทร ช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนการให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียน ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) เป็นการฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจอย่างสัมผัสได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตที่ตั้งมั่น เป็นการฟังที่รวมการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งการรับฟังนี้มีใช้เพียงการได้ยินเท่านั้น แต่รวมไปถึงการรับฟังผ่านช่องทางอื่น ๆ ด้วย เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส ฯลฯ การฟังอย่างลึกซึ้งเป็นการให้คุณค่าแก่ผู้รับฟัง เพราะมีการใช้สายตา ท่าทาง ที่ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพัน โดยไม่มีการตัดสินหรือพิพากษา การรับฟังอย่างลึกซึ้ง ต้องอาศัย การละทิ้งอัตตาของตนเองและยอมรับต่อเสียงที่ได้ยิน ชะลอการแทรกแซงทางความคิดหรือรับฟังอย่างรวดเร็วจนไม่ได้ยินเรื่องราวที่ผู้พูดตั้งใจสื่อสารอย่างแท้จริง กล่าวได้ว่า การฟังอย่างลึกซึ้งเป็นการให้อย่างหนึ่ง คือ ให้การรับฟังอย่างลึกซึ้ง ให้ความเป็นกัลยาณมิตร โดยเปิดพื้นที่ภายในใจของผู้ฟังด้วย การน้อมเอาเสียงที่ได้ยินเข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกันตัวเรา เป้าหมายการฟังอย่างลึกซึ้ง คือ การรับรู้อย่างที่เป็น ปราศจากการคิดปรุงแต่งหรือความคาดหวังให้เกิดขึ้น (วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 2550)

2. การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (contemplation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการฟังอย่างลึกซึ้ง มีการนำประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตน้อมสู่ใจและนำมาคิดอย่างใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง อาศัยความสงบของจิตใจ แล้วนำมาปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลจริง ถือเป็นการเพิ่มพูนความรู้เพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง

3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (meditation) เป็นการปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา คือ การเฝ้ามองธรรมชาติที่แท้จริงของจิตที่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ การปฏิบัติภาวนาเป็นการสังเกต ธรรมชาติของจิต ทำให้เห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก และเห็นความจริงที่พ้นไปจากอำนาจ ตัวตนของตนเอง

จิตตปัญญาศึกษาก่อให้เกิดความรู้ทางปัญญาที่มีใช้การรู้ผ่านการคิดเชิงวิพากษ์ วิจาร์ณ หรือความพยายามในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล หากเป็นการแขวนลอยการตัดสินตีความโดยการเปิดรับอย่างบริสุทธิ์ต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบกับประสาทสัมผัสรับรู้ไม่ว่าจะเป็นการได้ยินการมองเห็น การได้กลิ่น การลิ้มรสชาติ การสัมผัสทางกาย หรือแม้แต่การรับรู้ทางใจ ก่อให้เกิดการรู้ที่ผุดเกิดขึ้นมาเองหรือที่บางคนเรียกว่า “ปิ้งแว็บ” ในสภาวะของใจที่นิ่ง จดจ่อ สงบ และเป็นสมาธิ การรู้ใน

ลักษณะนี้ เรียกว่า “การรู้ด้วยหัวใจ” หรือ “ปัญญาญาณ” (intuition) (บุษบง ต้นตึงค์ และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2557)

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2553) นำเสนอกรอบแนวคิด “4 – 3 – 3” ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ไว้ดังนี้

4 หมายถึง ความเชื่อพื้นฐานหรือหลักการ 4 ประการ ได้แก่ 1) เชื่อมั่นและเคารพในความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง มนุษย์ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เรียนรู้และพัฒนาได้ 2) ยอมรับและเคารพในความไม่เหมือนหรือความแตกต่างของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง 3) เชื่อในความเป็นองค์รวม (holism) มิใช่กองรวม (heap) หรือแยกส่วน และ 4) เชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนรู้ สอนไม่ได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงไม่เน้นการบรรยาย แต่ใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่หลากหลาย

3 หมายถึง กระบวนการหลักตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ได้แก่ สนทนาสนทนา (dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง การสะท้อนการเรียนรู้ทั้งส่วนบุคคลและแบบกลุ่ม

3 หมายถึง ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านฐานกาย ฐานหัวใจ และฐาน (หัวใจ) ใจ

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2555)

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2558) สรุปสาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาได้ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยอิงกรอบแนวคิด 4-3-3 ของ จุมพล ภัทรชีวิน (2553) กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญา ศึกษาตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ การเคารพในความเป็นมนุษย์ การยอมรับในความแตกต่าง การเชื่อมั่นในความเป็นองค์รวม และการเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใน ดังนั้นผู้สอนจึงมิใช่ผู้ทรงสิทธิ์เหนือผู้เรียน หากเป็นกัลยาณมิตรที่จะร่วมเรียนรู้จากกันและกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยผู้สอนมิใช่เป็นผู้บอกความรู้ผ่านการบรรยาย แต่เป็นผู้จัดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านประสบการณ์ตรงในรูปแบบที่หลากหลาย สร้างทางเลือกของการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างกัน บนฐานความเชื่อ 4 ประการนี้ ผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีใจเปิดกว้าง อ่อนน้อมยอมรับ และให้เกียรติผู้เรียนทุกคน นำไปสู่สัมพันธภาพทางบวกที่

สร้างให้เกิดพื้นที่ของความรู้สึกปลอดภัยไว้วางใจ อบอุ่น และกล้าเปิดเผยตัวตน ผู้เรียนจะก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัยเพื่อเข้าสู่พื้นที่ของการเรียนรู้ที่แท้จริงได้

การจัดการเรียนรู้ต้องสร้างให้เกิดความสมดุลขององค์รวมในความเป็นมนุษย์ นั่นคือ กาย ใจ และหัว หรือที่เรียกว่า ปัญญาสามฐาน ดังนั้น จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์เรียนรู้ผ่านฐานกาย คือ การลงมือกระทำ ผ่านฐานใจ คือ ความรู้สึกหรือการสร้างความสัมพันธ์ และผ่านฐานหัว คือ การคิด โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 3+1 ได้แก่ การฟังอย่างลึกซึ้ง สนทนาสนทนา และการสะท้อนคิด การเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการหลักตามแนวคิดปัญญาศึกษา ร่วมกับการผ่อนคลายซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการเรียนรู้ ดังนี้

1. การผ่อนคลาย เป็นการปลดปล่อยความตึงเครียดในทุกส่วนของร่างกายและน้อมนำความรู้สึกปล่อยวาง ความสบายกลับเข้ามาในตัว ละวางความคิด ความกังวลต่าง ๆ สร้างให้เกิดสภาวะของการเปิดรับและพร้อมเรียนรู้

2. การฟังอย่างลึกซึ้ง เป็นการรับฟังอย่างตั้งใจ มีสติ เปิดรับ โดยพยายามละวางการตัดสิน การวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อฟังให้ได้ยินเสียงและความหมายที่แท้จริงของผู้พูด ทั้งนี้อาจเป็นการรับฟังผ่านช่องทางการรับรู้อื่น ๆ เช่น การมองเห็น การอ่าน การสัมผัส โดยพยายามรับรู้สิ่งนั้น ๆ ตามความเป็นจริงเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกับประสบการณ์นั้น ๆ

3. สนทนาสนทนา เป็นการพูดคุยกันอย่างให้เกียรติ มีสติตลอดช่วงเวลาของการพูดคุย อาจมีวาระหรือไม่มีวาระของการสนทนา โดยมีผู้พูดเพียงคนเดียวที่เหลือเป็นผู้ฟัง ผู้พูดมีหน้าที่พูดเรื่องของตนเองอย่างตั้งใจเมื่อต้องการแลกเปลี่ยน ไม่ยึดครองเวลาในการพูดนานเกินไป เปิดโอกาสให้ทุกคนในวงสนทนาได้แลกเปลี่ยนกันอย่างทั่วถึง โดยไม่รีบตัดสินสิ่งที่ได้ยิน ไม่คาดคั้น ไม่ตั้งคำถาม ที่สำคัญ คือ การเคารพในบรรยากาศของความสงบ ความผ่อนคลาย และความเป็นอิสระไปพร้อม ๆ กับการเฝ้าสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองตลอดกระบวนการ

4. การสะท้อนการเรียนรู้ เป็นการย้อนกลับเข้ามาสังเกตปฏิกิริยาการตอบสนองของตนเองต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใคร่ครวญถึงอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มาพร้อมกับการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และพยายามค้นหาว่าประสบการณ์นั้นมีความหมายต่อตนเองอย่างไร รู้สึกอย่างไร และมีความคิดใหม่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยจัดให้มีการสะท้อนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา คือ การสร้างโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้เอาตัวเองเข้าไปมีประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากสิ่งที่คุ้นชิน ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องสร้างให้เกิดบรรยากาศของความรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ เพื่อให้ผู้เรียนเปิดใจและร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน ประกอบกับการสะท้อนการเรียนรู้หรือการใคร่ครวญต่อประสบการณ์ซึ่งเป็นกุญแจที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเข้าใจความหมายของประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับตัวตนของเขาอย่างแท้จริงด้วยการพยายามค้นหาว่า อะไรคือความคิดหรือความรู้สึกเบื้องหลังการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้น ๆ ขณะนั้นรู้สึกอย่างไร เกิด ความคิดอะไรขึ้น เหตุใดจึงคิดหรือรู้สึกอย่างนั้น

ตอนที่ 2 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

1. การชี้แนะ (coaching)

กระบวนการ หรือวิธีการในการพัฒนาครูที่ผู้ชี้แนะใช้ในการพัฒนาครูประจำการนั้นมีหลากหลายมาก ซึ่งต่างมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการสอนของครูแตกต่างกันไป วิธีการที่ถือว่ามีประสิทธิภาพและช่วยให้ครูได้พัฒนาการสอนได้อย่างยั่งยืนนั้น คือ การชี้แนะ (coaching) เนื่องจากสามารถทำให้ครูเกิดความรู้ ทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้

1.1 ความหมายของกระบวนการชี้แนะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของการชี้แนะไว้มากมาย เพราะการชี้แนะมีใช้ในหลายวงการทั้งทางด้านธุรกิจ การบริหาร การกีฬา แม้กระทั่งภาษาไทยก็มีคนแปลคำว่า “coaching” ไว้หลายคำ ได้แก่ การแนะนำ การสอนงาน การสอนแนะ คำว่า “การชี้แนะ” เหมาะสมกับวิธีการที่ปฏิบัติจริง เนื่องจากการชี้แนะ หมายถึง “การแนะแนวทางให้” กล่าวคือ เป็นการบอกทิศทาง เป้าหมาย และวิธีการให้ ส่วนการดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น ผู้รับการชี้แนะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเอง

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549) ได้รวบรวมและสรุปนิยามของการชี้แนะ (coaching) ได้ดังนี้

- มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ ประกอบด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่วางแผนไว้อย่างดี ดำเนินการตามขั้นตอน จนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย
- มีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง 3 ประการ คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน
- มีลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้หนุนนำกับผู้รับการหนุนนำ คือ เป็นกลุ่มเล็กหรือรายบุคคลและใช้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- มีหลักการพื้นฐานในการทำงาน ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกัน การให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และการเสริมพลังอำนาจ (empowerment)
- เป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ กล่าวคือ ในการพัฒนาวิชาชีพต้องมีความสัมพันธ์กับวิธีการพัฒนาอื่น ๆ ลำพังการชี้แนะอย่างเดียวไม่อาจทำให้การดำเนินงานสำเร็จได้

1.2 ความเชื่อพื้นฐานของกระบวนการชี้แนะ

การชี้แนะเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้เกิดการเรียนรู้จากความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “การชี้แนะเป็นกระบวนการของการช่วยให้บุคคลได้ช่วยเหลือตนเอง” Thrope และ Clifford (2003) ได้กล่าวถึง ความเชื่อพื้นฐานในการชี้แนะไว้ดังนี้

1.2.1 ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้

การชี้แนะ (coaching) เป็นเรื่องของการพัฒนารายบุคคลให้ไปสู่จุดที่สูงกว่าที่เป็นอยู่โดยมีคำที่เกี่ยวข้องกัน คือ การพัฒนา เป็นกระบวนการเพื่อความอยู่รอดทั้งรายบุคคลและองค์กร เช่นเดียวกับโลกทางชีววิทยา การพัฒนา คือ กระบวนการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ทำให้มีการพัฒนา มีความรู้ทักษะ หรือพฤติกรรมใหม่ หรือมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกคน ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็ไม่มีการพัฒนา การชี้แนะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดการ พัฒนา ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การชี้แนะก็จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสูงสุด

เนื่องจากชีวิต คือ การเรียนรู้ จึงมีทฤษฎะเกิดขึ้นว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เสมอ ด้วยมุมมองเช่นนี้จะเห็นว่าชีวิตเป็นการเปลี่ยนแปลงไม่ได้หยุดนิ่ง การมองหรือตัดสินผู้รับการชี้แนะอย่างตายตัว จึงเป็นการปิดหู ปิดตา ไม่สามารถชื่นชมกับเส้นทางการเรียนรู้และพัฒนาของผู้อื่นได้

นอกจากการเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคคลดังกล่าวแล้ว ผู้ชี้แนะยังต้องศรัทธาในเรื่องการพัฒนาของบุคคลว่าต้องพัฒนาตามวิถีทางของบุคคลนั้น

1.2.2 การเรียนรู้เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้ชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะต่างเป็นผู้ร่วมกันเรียนรู้ เราต่างมีส่วนที่รู้คนละส่วนต่างมีความรู้ที่ไม่เหมือนกัน ผู้ชี้แนะอาจมีความรู้ทางวิชาการมาก ในขณะที่ผู้รับก็อาจมีความรู้ในเชิงปฏิบัติมากกว่า และก็อาจมีอีกหลายเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายไม่รู้ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เห็นว่า เราสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ สามารถนำส่วนเหลือมาเจือส่วนที่ขาดให้แก้กันและกันได้

การเรียนรู้ร่วมกันมีจุดดี คือ ครูไม่ได้มองว่าผู้ชี้แนะเป็นผู้รอบรู้ไปทุกเรื่องทำให้ครูไม่พึ่งพาจนเกินไป หรือเชื่อทุกอย่างที่แนะนำไปอย่างสุดจิตสุดใจ เนื่องจากเป้าหมายของการชี้แนะต้องการให้ครูพึ่งพาสติปัญญาของตนเอง คิดได้ด้วยตนเอง นอกนั้นผู้ชี้แนะก็จะรู้สึกว่าได้เรียนรู้อะไรจากครู โดยไม่เพียงแต่ผู้ให้ความรู้แต่เพียงฝ่ายเดียว

1.2.3 การเรียนรู้เป็นการก้าวออกไปจากความมั่นคงปลอดภัย

การเรียนรู้ มีหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ การกล้าเผชิญกับความไม่รู้ เป็นจุดที่หลายคนไม่กล้า ไม่คุ้นชินกับการเปลี่ยนแปลง จึงรู้สึกกลัวที่ต้องรับมือกับสิ่งที่ตนเองไม่อาจคาดคะเนได้ ดังนั้น ในระยะแรกผู้ชี้แนะจึงรู้สึกไม่ปลอดภัยนักเมื่อต้องชี้แนะการสอนให้แก่ครู เพราะไม่อาจคาดการณ์อะไรได้เลย แต่หากกล้าที่จะต้องเผชิญกับความไม่รู้ ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ก็เป็นก้าวหนึ่งของการเรียนรู้ เพราะความหมายของการเรียนรู้ประการหนึ่งคือ การก้าวออกจากจุดที่คุ้นชินและปลอดภัย

1.2.4 การเรียนรู้มาจากการลงมือปฏิบัติ

การลงมือปฏิบัติการสอนชี้แนะการสอนในชั้นเรียนแต่ละครั้งก็จะได้พบมิติของการเรียนอีกแบบหนึ่งซึ่งยากจะอธิบาย ด้วยเหตุนี้การชี้แนะจึงเน้นไปที่การปฏิบัติงานจริง เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ๆ มากกว่าการมาเถียงเชิงเหตุผลแบบนักวิชาการที่อาจเกิดหรือไม่เกิดผลในทางปฏิบัติได้ภารกิจของผู้ชี้แนะจึงเป็นดังสะพานที่เชื่อมโลกของความรู้ที่มีอยู่มากมายนั้นให้เกิดผลในทางปฏิบัติให้ได้

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความเชื่อพื้นฐานของผู้ชี้แนะมี 4 ประการ คือ 1) ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ 2) การเรียนรู้เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การเรียนรู้คือการก้าวออกไปจากความมั่นคงปลอดภัย และ 4) การเรียนรู้มาจากการลงมือปฏิบัติ

1.3 หลักการพื้นฐานของกระบวนการชี้แนะ

Thrope และ Clifford (2003) ได้เสนอหลักการพื้นฐานที่ผู้ชี้แนะใช้ในการดำเนินการชี้แนะ เพื่อชี้แนะการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครูในโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (trust and rapport)

ความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจนี้ถือเป็นหลักการที่ผู้ชี้แนะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกสุดในการทำงาน ในระยะแรกผู้ชี้แนะอาจต้องใช้เวลาในการสร้างให้เกิดขึ้นแทนการมุ่งไปที่การพัฒนาแต่แรกเริ่ม เพราะหากเริ่มต้นไม่ดีก็ย่อมส่งผลต่อการทำงานในระยะต่อไป ซึ่งจะเป็นเหมือนกำแพงที่ขวางระหว่างครูและผู้ชี้แนะ

การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจนี้เป็นศิลปะเฉพาะตัวของผู้ชี้แนะว่าจะทำอย่างไรที่รู้สึกเป็นตัวตนของตัวเอง ไม่ใช่การเสแสร้งแกล้งทำ วิธีการอาจขึ้นอยู่กับครูแต่ละคน เพราะหลากหลายรูปแบบ

1.3.2 การเสริมพลังอำนาจ (empowerment)

การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ค้นพบพลังหรือวิธีการทำงานของตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความยั่งยืน และครูสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองได้ เป้าหมายปลายทางของการชี้แนะ คือ การทำให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สามารถกำกับตนเอง (self-directed) ได้ ในระยะแรกที่ครูยังไม่สามารถทำด้วยตนเองได้เพราะยังขาดเครื่องมือ ขาดวิธีการคิด และกระบวนการทำงาน ผู้ชี้แนะจำต้องเข้าไปช่วยเหลือในระยะแรก จนกระทั่งครูได้พบว่าสามารถทำได้ด้วยตนเอง เป็นการช่วยค้นหาพลังที่ซ่อนอยู่ในตัวครูและดึงออกมา แล้วผู้ชี้แนะก็คืนพลังนั้นให้กับครูไป ให้ครูได้ใช้พลังนั้นในการพัฒนางานของตนเองต่อไป การเสริมพลังอำนาจไม่ใช่การมอบอำนาจแบบมีผู้ให้และผู้รับ หากแต่ครูต้องค้นพบพลังในตนเองด้วยตนเอง โดยผู้ชี้แนะเป็นผู้ช่วยเหลือให้ได้พบกับพลังอันนั้น กระบวนการชี้แนะจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครูแต่ละคน เนื่องจากครูแต่ละคนมีพื้นฐานและจังหวะก้าวในการเรียนรู้ต่างกัน

1.3.3 การทำงานอย่างเป็นระบบ (systematic approach)

การดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนของกระบวนการที่ชัดเจน ช่วยให้ครูได้จัดระบบการคิดการทำงาน สามารถเรียนรู้และพัฒนางานได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการชี้แนะเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง (continuing professional development) แบบหนึ่ง ในระยะแรกครูอาจไม่คุ้นเคยกับวิธีการเหล่านี้มากนัก ทำให้ผู้ชี้แนะจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งยังเป็นการปูพื้นฐานให้กับครูที่มีความรู้ความสามารถในระดับที่อาจยกระดับไปเป็นผู้ชี้แนะแก่ครูคนอื่น ๆ ต่อไป

1.3.4 การพัฒนาที่ต่อเนื่อง (ongoing development)

การชี้แนะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนได้จำเป็นต้องใช้เวลานานในการทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมาย การดำเนินการชี้แนะจึงเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องยาวนาน

1.3.5 การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน (focusing)

การมีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยมีผู้ชี้แนะและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย จะช่วยให้การดำเนินการชี้แนะดำเนินไปสู่เป้าหมายนั้น และสามารถประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินการได้ และในการพัฒนาบุคลากรครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้นั้น มีเรื่องราวที่ต้องปรับปรุงและพัฒนามากมายหลายจุด ดังนั้น ผู้ชี้แนะจึงต้องลงความเห็นร่วมกันกับคุณครูว่า เป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นคืออะไร แล้วจึงร่วมกันวางแผนในการดำเนินการไปสู่จุดหมายนั้น

1.3.6 การชี้แนะที่นำไปใช้ได้จริง (work on real content)

การชี้แนะในประเด็นหรือเนื้อหาสาระที่เป็นรูปธรรม มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ปฏิบัติได้จริง ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3.7 การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน (after action review and reflection)

การสะท้อนผลการทำงาน (reflection) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านมา และสรุปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป การชี้แนะจึงใช้การสะท้อนผลการทำงานนี้เป็น

เครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ และเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “การชี้แนะแบบมองย้อนสะท้อนผลการทำงาน” (reflective coaching)

การชี้แนะช่วยให้บุคคลได้สะท้อนความสามารถของตน เพื่อหาจุดที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือรายบุคคลในการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและพัฒนาความสามารถของตน ไม่ใช่การสอนสิ่งใหม่ จุดพื้นฐานของการชี้แนะอยู่บนพื้นฐานของความรู้หรือทักษะที่มีอยู่แล้ว (Thrope และ Clifford, 2003) การนิยมนและสะท้อนผล เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านซึ่งมีทั้งการกระทำที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ บางครั้งเป็นการสอนที่เกิดขึ้นโดยสถานการณ์เฉพาะหน้า (incidental learning) ภาพเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นแล้วมีข้อควรเรียนรู้ซ่อนอยู่เต็มไปหมด หากปล่อยให้ลืมนไปกับกาลเวลาก็จะไม่เกิดการเรียนรู้อะไร

1.4 วิธีการและกระบวนการชี้แนะ

1.4.1 วิธีการชี้แนะ

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549) ได้นำเสนอวิธีการชี้แนะเรื่อง เป้าหมายในการชี้แนะ และกลุ่มครูที่มาร่วมในการดำเนินการ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การชี้แนะ โดยวิธีการของการชี้แนะแต่ละวิธีมีเป้าหมายและลักษณะเฉพาะ ดังนี้

- การชี้แนะทางปัญญา (cognitive coaching)

Costa และ Garmston (2002) ได้จัดระบบวิธีการการชี้แนะทางปัญญา ขึ้นมีการพัฒนาจนกระทั่งเป็นศูนย์หนุนนำทางปัญญา (Cognitive coaching center) มีโปรแกรมการอบรม และผลิตสื่อการชี้แนะอย่างแพร่หลาย โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ครูสามารถนำตนเอง (self-directed) เป็นการชี้แนะที่เน้นกระบวนการรู้คิด (meta-cognition) และกระบวนการทางปัญญา (mental process) ของครู มากกว่าการให้ความสำคัญแก่ผลงาน หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา

- การชี้แนะเน้นผลงาน (task focused coaching)

การชี้แนะ กลุ่มนี้ Garmston (1987) ได้เสนอแนะ การชี้แนะ 3 วิธีการ ดังนี้

(1) การชี้แนะเชิงเทคนิค (technical coaching) เป้าหมาย เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ ทักษะ หรือนวัตกรรมที่ได้รับการอบรม ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผสานเข้าการสอนปกติ

(2) การชี้แนะทางวิชาการ (collegial coaching) เป้าหมาย เพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาการสอนในจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น หรือการพัฒนารูปแบบการสอนเฉพาะของตนเอง

(3) การชี้แนะเพื่อแก้ปัญหา (challenge coaching) เป้าหมาย เพื่อช่วยให้ครูได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน

- เพื่อนหนุนนำ (peer coaching)

การชี้แนะวิธีการนี้พัฒนาโดย Gottesman (2000) วิธีการนี้แม้ว่าไม่ใช่วิธีที่ผู้ชี้แนะนำไปใช้ในการชี้แนะโดยตรง แต่ก็ เป็นวิธีที่ช่วยเสริมให้การชี้แนะที่ต้องสัมพันธ์กับครูเป็นกลุ่มย่อยหรือทั้งโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูได้ใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน และการชี้แนะซึ่งกันและกันร่วมกัน แก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

วิธีการชี้แนะที่นำเสนอนี้ ผู้ชี้แนะสามารถเลือกใช้บางวิธีให้เหมาะสมกับการทำงานของตนเอง โดยมีคำอธิบายขยายความเพิ่มเติม ดังนี้ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549)

- วิธีการชี้แนะที่ถือเป็นพื้นฐานที่ควรเลือกใช้สำหรับผู้ชี้แนะมือใหม่ คือ การชี้แนะแบบเน้นผลงาน (task focused coaching) เนื่องจากผู้ชี้แนะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ไม่อาจทำงานกับครูได้ตลอดเวลา การมุ่งที่การชี้แนะให้ครูพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูตระหนักในความสำเร็จของการชี้แนะ และมีพลังกำลังใจร่วมกระบวนการได้ต่อเนื่อง

- วิธีการชี้แนะทางปัญญา (cognitive coaching) เป็นวิธีการที่เน้นที่กระบวนการคิดของครูเป็นสำคัญ ซึ่งจัดเป็นการชี้แนะที่ให้ผลยั่งยืน ครูสามารถพัฒนางานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ก็เป็นวิธีการที่ต้องใช้ทักษะการชี้แนะขั้นสูง และเหมาะกับครูที่มีคุณสมบัติเฉพาะที่ต้องตระหนักรู้ (conscious) ในการทำงานของตนเอง เป็นนักคิด และเปิดใจกว้าง ผู้ชี้แนะที่ประสงค์จะให้รูปแบบนี้ควรมีประสบการณ์ในการใช้วิธีการชี้แนะอื่น ๆ จนชำนาญในระดับหนึ่ง

- วิธีการเพื่อนหนุนนำ (peer coaching) เป็นวิธีการที่ผู้ชี้แนะสามารถเลือกใช้ ในกรณีที่ต้องหนุนนำครูเป็นกลุ่มย่อย หรือทั้งโรงเรียน จึงเป็นวิธีให้ครูสามารถหนุนนำกันเองเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ลดการพึ่งพาการชี้แนะจากผู้ชี้แนะแต่เพียงฝ่ายเดียว

- การใช้วิธีการชี้แนะทุกวิธี ในระยะแรกควรให้ความสำคัญกับกระบวนการชี้แนะเป็นหลัก เพื่อให้ครูคุ้นเคยกับขั้นตอนในการทำงานร่วมกัน จากนั้นจึงปรับเปลี่ยนไปสู่เป้าหมายเฉพาะของวิธีการนั้น

- การชี้แนะที่ถือว่ามีประสิทธิภาพ มีผลต่อการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนสูงสุดคือการชี้แนะครูเป็นรายบุคคล แต่ก็มีจุดอ่อนในเรื่องการสร้างชุมชนการเรียนรู้ (learning community) ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้กระบวนการชี้แนะในโรงเรียนเกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ไม่แนะนำให้ผู้ชี้แนะมือใหม่ใช้วิธีการนี้ เนื่องจากการชี้แนะต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณ ทั้งยังต้องสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับครูในระดับสูง

- การชี้แนะกับครูกลุ่มย่อยและทั้งโรงเรียน มีจุดอ่อนในเรื่องของความเข้มข้นในการพัฒนาครูเป็นรายบุคคล จึงต้องใช้วิธีการชี้แนะอื่นมาช่วยปรับจุดอ่อนนี้ได้แก่ การใช้วิธีการเพื่อนชี้แนะ (peer coaching) หรือการพัฒนาครูพี่เลี้ยงภายในโรงเรียน เพื่อช่วยขับเคลื่อนการชี้แนะให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และครูรายบุคคลได้รับการพัฒนามากขึ้น

- เนื่องจากการชี้แนะเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กับการอบรม เมื่อดำเนินการชี้แนะไประยะหนึ่งแล้วพบว่า ครูยังขาดความรู้หรือทักษะบางประการ ควรเลือกใช้การอบรมเพื่อให้ความรู้หรือทักษะใหม่เพิ่มเติม

1.4.2 กระบวนการชี้แนะ

เมื่อผู้ชี้แนะได้เลือกใช้วิธีการชี้แนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ควรพิจารณาวางแผนกระบวนการชี้แนะซึ่งอาจมีกระบวนการแตกต่างกันไปตามลักษณะของการทำงานของครูชี้แนะแต่ละคน

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549) ได้เสนอแนวทางของกระบวนการชี้แนะ ดังนี้

- การเตรียมการ

ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้ชี้แนะไปสร้างความสัมพันธ์กับครูในโรงเรียนและทำความเข้าใจกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน เป็นขั้นของการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น และทำความเข้าใจกับสภาพการทำงาน Harvard Business Essentials (อ้างถึงในเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549) เสนอว่า ขั้นตอนแรกของการชี้แนะที่มีประสิทธิภาพ คือ การสังเกต เราจะไม่ทำอะไรจนกว่าจะเข้าใจ

สถานการณ์ บุคคล และทักษะของบุคคลอย่างชัดเจน วิธีการที่ดีที่สุดที่ใช้ทำความเข้าใจ คือ การสังเกตโดยตรง (direct observation) กิจกรรมที่ทำในขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

(1) การประชุมเตรียมการ เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงาน ผู้บริหาร คณะครู และผู้เกี่ยวข้อง ควรได้รับรู้ภาพใหญ่ของการชี้แนะการเรียนการสอน

(2) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู ได้แก่ การสนทนาพูดคุยการสังเกตชั้นเรียน การพิจารณาผลงานของนักเรียน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการชี้แนะ

(3) การจัดอบรมให้ความรู้หรือทักษะใหม่ เป็นวิธีการที่ผู้ชี้แนะนำเสนอนวัตกรรมใหม่ก่อนการดำเนินการชี้แนะต่อไป

(4) การสำรวจเกี่ยวกับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินการชี้แนะ

(5) การทดสอบความรู้ หรือสมรรถภาพการสอนของครู ในกรณีที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเฉพาะในขั้นตอนของการเตรียมการนี้ ผลผลิตสำคัญที่ควรเกิดขึ้น คือ การได้จุดเน้นที่ต้องพัฒนาหรือชี้แนะ การตัดสินใจเลือกมีความสำคัญมาก เนื่องจากจะส่งผลต่อการทำงานในระยะต่อไป โดยหลักการแล้วพฤติกรรมที่ยังรากลึกจนกลายเป็นลักษณะนิสัยมักไม่อาจใช้การชี้แนะเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ (Harvard Business Essentials อ้างถึงในเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549) จึงควรเลือกประเด็นที่เห็นว่าสามารถพัฒนาได้ภายในระยะเวลาอันจำกัด

- การวางแผนปฏิบัติงาน

ในขั้นนี้เป็นการให้ความเห็นชอบร่วมกันในการวางแผนเป้าหมายในการพัฒนาระหว่าง ผู้ชี้แนะและคณะครูโดยการวางแผนปฏิบัติงาน ประกอบด้วย (Harvard Business Essentials อ้างถึงในเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549)

(1) การกำหนดเป้าหมายเฉพาะที่ต้องการพัฒนา (specific goals)

(2) การกำหนดระยะเวลา (a timeline) ที่ใช้ในการชี้แนะอาจรวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ย่อย ๆ ที่ควรบรรลุ ก่อนไปสู่เป้าหมายใหญ่ที่วางไว้

(3) การกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน มีการเสนอแนะให้มีการทำสัญญาการชี้แนะ (coaching contract) กับครู เพื่อให้การทำงานเป็นระบบขึ้น นอกจากนั้นอาจมีการกำหนดพันธะสัญญา (coaching mission) ในระดับโรงเรียน เพื่อให้มีทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน (Hargrove, 2000)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปมโนทัศน์สำคัญของการชี้แนะ (coaching) ได้ดังนี้

(1) ผู้ชี้แนะ (coach) หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาในการทำงานด้วยตนเอง และสามารถพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายที่สูงขึ้น

(2) หลักการของการชี้แนะ คือ การสร้างความสัมพันธ์และการไว้วางใจ การเสริมพลังอำนาจ การทำงานอย่างเป็นระบบ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง การมีเป้าหมายและจุดเน้นร่วมกัน การชี้แนะในบริบทโรงเรียน การชี้แนะที่นำไปใช้ได้จริง และการทบทวนและสะท้อนผลการทำงาน

(3) วิธีการชี้แนะ มีหลายวิธีการประกอบด้วย การชี้แนะทางปัญญา การชี้แนะเน้นผลงาน และเพื่อนหนุนนำ ซึ่งต่างมีวิธีการและเป้าหมายในการชี้แนะแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม การชี้แนะทุกวิธีมีจุดเน้นที่การสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นขั้นตอนหลักในแต่ละวิธี จึงทำให้มีชื่อเรียกวิธีการชี้แนะทั้งหมดนั้นว่า “การชี้แนะแบบมีการสะท้อนผลการเรียนรู้” (reflective coaching)

(4) กระบวนการชี้แนะที่นำเสนอเป็นกระบวนการทั่วไปประกอบด้วยขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนก่อนการชี้แนะ (pre-coaching) ขั้นตอนการชี้แนะ (coaching) และขั้นสรุปผลการชี้แนะ (post-coaching) ขั้นตอนหลักนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิธีการชี้แนะแบบต่าง ๆ กลายเป็นกระบวนการเฉพาะได้

2. แนวคิดระบบพี่เลี้ยง (mentoring)

ในเส้นทางการพัฒนาวิชาชีพครูมีประสบการณ์และความรู้หลายอย่างที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติและลงมือทำ เป็นความรู้ที่ไม่ได้เขียนไว้ในเอกสารหรือตำรา จึงมีความจำเป็นที่ครูผู้หนึ่งจะต้องเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้อื่น การมีพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องส่งสมประสบการณ์หรือเผชิญกับความผิดพลาดเหล่านั้นซ้ำอีก ด้วยเหตุนี้การเป็นพี่เลี้ยงจึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ระบบพี่เลี้ยง (mentoring) โดยมีพี่เลี้ยง (mentor) ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ แก่ครู ส่งเสริมครูให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จัดเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based training) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญมาก ทั้งการพัฒนาในช่วงที่เป็นนักศึกษาครู (pre-service) ได้แก่ การเป็นครูพี่เลี้ยงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และในช่วงที่เป็นการพัฒนาครูประจำการ (in-service training)

ในบริบทโรงเรียนของไทยมีการดำเนินการเรื่องเป็นพี่เลี้ยงมีทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ดังนี้ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2558)

การเป็นพี่เลี้ยงแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การที่มีครูผู้มีประสบการณ์ในการสอนให้คำแนะนำแก่ครูใหม่ ครูที่มีความชำนาญในการจัดการเรียนให้คำแนะนำด้านการสอนแก่ครูในโรงเรียน ซึ่งต่อมารัฐได้มีการสนับสนุนให้พัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้นโดยเป็นลักษณะของครูต้นแบบ (master teachers) ที่เป็นแบบอย่าง หรือให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ครูในสถานศึกษา หรือขยายไปสู่การดูแลในลักษณะของกลุ่มโรงเรียน

สำหรับการเป็นพี่เลี้ยงแบบเป็นทางการ นอกจากจะมีระบบครูพี่เลี้ยงสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว ในส่วนของแต่ละสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ที่มีระบบการบริหารวิชาการที่ซับซ้อน อาจมีผู้ทำหน้าที่ทั้งผู้นำหรือพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาด้วย เช่น การมีหัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสายชั้น ทำหน้าที่ดูแล ให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งบริหารงานวิชาการในส่วนที่รับผิดชอบด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ขาดหายไปคือ ระบบการพัฒนาทักษะและความรู้พื้นฐานของความเป็นพี่เลี้ยงให้แก่พี่เลี้ยงเหล่านั้น โดยยังคงเป็นเพียงการมอบหมายหน้าที่ให้ดำเนินการเท่านั้น ซึ่งถือเป็นต้นทุนที่ดีของสังคมไทยแต่ควรมีการต่อยอดให้เป็นระบบมากขึ้น

2.1 รูปแบบของระบบพี่เลี้ยง

Miller (2002) เสนอการจัดกลุ่มระบบพี่เลี้ยงไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

2.1.1 ระบบพี่เลี้ยงแบบดั้งเดิม (classic mentoring) เป็นความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งที่มีผู้มีประสบการณ์จัดการส่งเสริม แนะนำแก่ผู้ที่เด็กกว่า หรือมีประสบการณ์น้อยกว่า มักเกิดขึ้นในบริบทของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ พี่เลี้ยงจะแสดงบทบาทในลักษณะของแม่แบบ (role model) และดูแลผู้ที่อยู่ในความดูแลเป็นพิเศษ ในอดีตเป็นรูปแบบที่ผู้ที่เชี่ยวชาญให้ความดูแลผู้ที่มาฝึกงานในสถานประกอบการ แต่ปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของพี่เลี้ยงและผู้รับการดูแล ที่มีความใกล้ชิดและเป็นกัลยาณมิตรมากขึ้น

2.1.2 ระบบพี่เลี้ยงแบบกลุ่ม (individual-team mentoring) เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้รับการดูแลกลุ่มเล็ก ๆ มองหาผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ แบบที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยพี่เลี้ยงมักเป็นผู้ที่ได้รับความนับถือ มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้อง และเข้าใจความคาดหวังของผู้ที่ดูแลอยู่ รูปแบบนี้จะช่วยให้กลุ่มบุคคลได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ด้วยนอกเหนือจากรับจากพี่เลี้ยง

2.1.3 ระบบพี่เลี้ยงแบบเพื่อนกับเพื่อน (friend-to-friend mentoring) เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และการปฏิบัติงานร่วมกันเหมาะกับกลุ่มที่ไม่ค่อยวางใจกับผู้ที่ใหญ่กว่า เป็นความสัมพันธ์ในแนวนอนจากกลุ่มคนที่เท่าเทียมกันมากกว่า

2.1.4 ระบบพี่เลี้ยงแบบกลุ่มเพื่อน (peer-group mentoring) เป็นความสัมพันธ์แบบกลุ่ม เพื่อน ซึ่งคล้ายกับแบบที่ 2.1.3 ระบบพี่เลี้ยงแบบเพื่อนกับเพื่อน แต่มักใช้ในบริบทของประเด็นที่ต้องการพัฒนาเป็นพิเศษ เช่น กลุ่มที่ต้องการเลิกยาเสพติด

2.1.5 ระบบพี่เลี้ยงที่มีความสัมพันธ์กันระยะยาว (long-term relationship mentoring) เป็นความสัมพันธ์ที่คล้ายกับระบบพี่เลี้ยงแบบดั้งเดิม แต่ใช้กับกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก และท้าทายอำนาจ รวมถึงใช้กับงานที่ต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ

2.2 บทบาทของพี่เลี้ยง

Thrope and Clifford (2003) อธิบายบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยงโดยเปรียบเทียบกับบทบาทของการชี้แนะว่า การเป็นพี่เลี้ยงจะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ โดยกว้าง หรือทั่วไป ส่วนการมุ่งไปพิจารณาที่ทักษะหรือการทำงานบางเรื่องบางประเด็นเป็นการเฉพาะจะถือเป็นบทบาทของการชี้แนะ (coaching) พี่เลี้ยงมักช่วยพัฒนาบุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะกลุ่ม หรือช่วยเป็นรายบุคคล ซึ่งปกติพี่เลี้ยงมักเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่า หรือมีความสามารถเฉพาะทางที่เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้อื่นได้และเป็นที่เคารพนับถือ ซึ่งต่างจากผู้ชี้แนะ คือ

- พี่เลี้ยงมักมีตำแหน่งหรือสถานะสูงกว่าผู้รับการชี้แนะ ในขณะที่ผู้ชี้แนะไม่จำเป็นต้องมี อาวุโสหรือสถานะที่สูงกว่า
- ในเรื่องความสัมพันธ์ พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างในการทำงาน ในขณะที่ผู้รับการชี้แนะไม่จำเป็นต้องเลียนแบบผู้ชี้แนะก็ได้
- พี่เลี้ยงมักดูแลเรื่องโดยทั่วไปทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงาน ในขณะที่การชี้แนะ เกี่ยวข้องกับบางเรื่องบางประเด็น

2.3 คุณลักษณะของพี่เลี้ยง

การสรรหาบุคคลที่เป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีคุณลักษณะพื้นฐานหลายประการเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกหรือพัฒนาพี่เลี้ยงให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับพัฒนาการงานดังที่ Hudson (2003) ได้เสนอว่าคุณลักษณะพี่เลี้ยงของระบบพี่เลี้ยงสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ควรประกอบด้วย

2.3.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล (personal attributes)

- ช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในตนเอง
- การให้โอกาสในการคิดสะท้อนการทำงาน
- เป็นแรงบันดาลใจในการสอน
- ช่วยเหลือในการคิดสะท้อนการทำงาน
- ให้การเสริมแรงทางบวกหนุนใจให้พัฒนางาน

2.3.2 คุณลักษณะที่จำเป็นเกี่ยวกับการทำงาน (system requirements)

- ทักษะการดำเนินการพูดคุย และอภิปรายเกี่ยวกับเป้าหมายในการพัฒนา
งาน
- การนำเสนอเนื้อหาความรู้ที่จำเป็น
- ให้แนวทางเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบต่าง ๆ
- อภิปรายเรื่องนโยบายและกระบวนการทำงาน

2.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการสอน (pedagogical knowledge)

- แนะนำการเตรียมการสอน
- ช่วยการจัดการชั้นเรียน
- ช่วยเหลือและชี้แนะเกี่ยวกับเทคนิคการถามคำถาม
- ช่วยเหลือเรื่องยุทธวิธีการสอน
- ช่วยเหลือและชี้แนะเรื่องการวัดและประเมิน
- ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
- ช่วยเหลือเรื่องการจัดตารางการทำงาน
- ช่วยเหลือเรื่องสื่อการสอน

2.3.4 การเป็นแบบอย่าง (modeling)

- เป็นแบบอย่างในการสอน
- อภิปรายเกี่ยวกับความรู้ทางการสอน
- ช่วยสอนในหัวข้อที่ยาก

2.3.5 การให้ข้อมูลสะท้อนกลับเกี่ยวกับการสอน (feedback)

- การให้ข้อมูลป้อนกลับโดยคำพูด
- การสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครู
- การให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการเขียน

กล่าวโดยสรุป คุณสมบัติของพี่เลี้ยงที่จะมาทำงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาควรประกอบด้วย 1) คุณลักษณะภายใน กล่าวคือ มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงาน มีจิตอาสาที่จะมาช่วยเหลืองานส่วนรวม 2) คุณลักษณะที่ใช้ในการทำงาน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างในการทำงาน การสื่อสารกับผู้รับการดูแล รวมทั้งมีความสามารถในการระดมทรัพยากรและความรู้ต่าง ๆ มา สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น และที่สำคัญมาก คือ การสร้างความไว้วางใจ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับการดูแลให้สามารถเผชิญกับอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ทำทนายให้เรียนรู้ และพัฒนางานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันได้ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2558)

3. วิธีการและเทคนิคสำหรับพี่เลี้ยง

วิธีการและเทคนิคสำหรับพี่เลี้ยงเป็นเครื่องมือสำคัญของพี่เลี้ยงใช้ทำงานกับครูหรือผู้รับการดูแล Moore (2001) ได้ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับระบบพี่เลี้ยงครูไว้ว่า งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่เรียนรู้จากวิธีการสอนจากวิธีที่ครูของตนเองใช้สอนมา ครูจึงคิดกลับไปยังประสบการณ์ในห้องเรียนในวัยเด็กที่ตนเองเคยได้รับมาแล้วนำไปใช้ในการสอนของตน ถ้ามีประสบการณ์การสอนที่เป็นตัวอย่างที่ดีจำนวนมากก็ย่อมนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ หากมีจำนวนน้อยหรือมีตัวอย่างที่ไม่ดีมามาก็

จะเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ระบบพี่เลี้ยงครูจึงเข้ามาช่วยส่งเสริมให้เกิดการปฏิรูปการสอน ช่วยต้าน “ความรู้เดิม” ที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน ช่วยให้ครูรู้สึกผ่อนคลาย แสวงหาทางเลือกใหม่และพัฒนาไปในแนวทางที่เหมาะสม มีงานวิจัยพบว่าครูที่ได้รับการช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน น้อยมักลาออกจากงานเร็วกว่าคนอื่น หรือ “หมดไฟ” ในการทำงานไปเลย ระบบพี่เลี้ยงครูจึงช่วยเหลือครูให้ได้ทบทวนประสบการณ์ของตนเองส่งเสริมครูให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับการสอนของตนเองมากขึ้น และได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการทำในสิ่งที่ดีกว่าหรือแตกต่างออกไป

ระบบพี่เลี้ยงครูควรเป็นไปลักษณะที่ไวต่อความรู้สึกและเอื้ออาทร (sensitivity and care) เคล็ดลับในการทำงานที่ช่วยให้ดำเนินไปตามแนวทางที่ถูกต้อง มีดังนี้

3.1 ไวต่อจังหวะก้าวการเรียนรู้ของครู ผู้ใหญ่เรียนรู้ในอัตราที่แตกต่างกัน การทำงานจึงต้องจัดให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคนอย่างใส่ใจและเข้าใจ โปรดระลึกว่าเรากำลังเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามลำดับเป็นเวลานานแล้ว จึงจำเป็นต้องอาศัยเวลาและฝึกวิธีทั้งไม่เรียนหรือละทิ้งความรู้ชุดเดิม (unlearn) หรือการเรียนรู้เรื่องเดิมด้วยมิติของการเรียนรู้ใหม่ (relearn)

3.2 การคาดหวังงานหรือการตอบสนองต่องาน (high-quality work and response) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่บางครั้งเกิดขึ้นเล็กน้อยมาก และมีการอภิปรายในทุกความพยายามที่เกิดขึ้น แต่เมื่อไปถูกทางทั้งครูและพี่เลี้ยงครูจะรู้ว่ามันเกิดขึ้นแล้ว ควรพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างสงบให้มากกว่าการตั้งมาตรฐานที่สูงเกินไป ถ้าพฤติกรรมหรือการปฏิบัติยังไม่เป็นไปตามที่ตั้งหวังไว้ ให้ชื่นชมกับความสำเร็จเล็ก ๆ ทำงานต่อไป และรักษาเป้าหมายที่ถูกต้องนั้นเอาไว้

3.3 การถามคำถามปลายเปิด (open-ended question) เมื่อได้พูดคุยถึงการเปลี่ยนแปลง ควรถามคำถามที่ให้มากกว่าเพียงคำตอบเดียว พี่เลี้ยงครูจะเป็นแม่แบบ (modeling) ให้ได้ว่าการเป็นครูควรมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างไร เหมือนกับที่พยายามช่วยให้ครูสะท้อนการพัฒนาของตนเอง

3.4 ใช้วิธีการสะท้อนและทำซ้ำ (reflection and repetition) การช่วยให้ครูพิจารณาสิ่งที่กระทำอยู่ (watch) และไตร่ตรองการเรียนรู้ (reflect) ของตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก ถือเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (research based learning) สามารถสรุปได้ดังนี้

การทำโครงงานบนฐานวิจัย (research-based learning : RBL) เชื่อว่ากระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่ พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำโครงงาน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการค้นหาคำตอบจริง นอกจากนี้ ระบบการคิดซึ่งประกอบด้วยความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์จะเกิดได้เมื่อผู้เรียนใช้หลักการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพราะการทำวิจัยต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์มาเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูล และใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์ร่วมกับหลักวิชาในการตีความข้อมูล ซึ่งผลที่ได้จากการตีความ คือ ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และหลังจากที่ผู้เรียนสามารถตีวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้แล้ว การแปลความข้อมูลใหม่จะมีความรอบคอบ

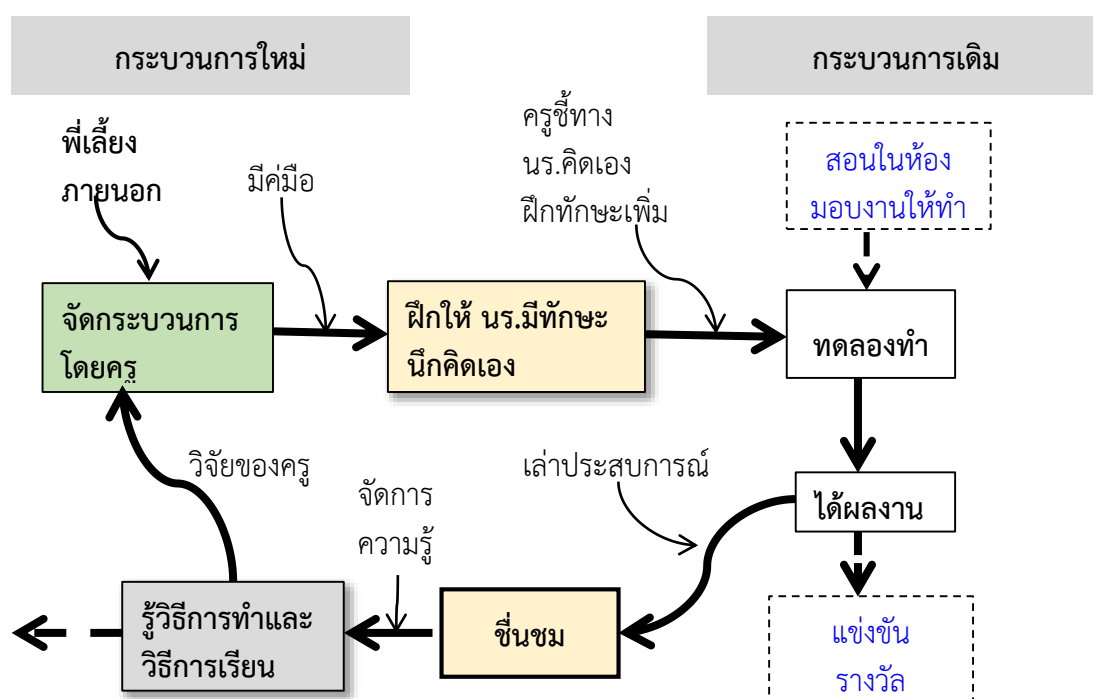
รอบด้านมากขึ้น นั่นคือจุดตั้งต้นของการคิดได้อย่างมีวิจารณญาณ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาแบบการทำโครงการบนฐานวิจัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2559)

สุธีระ ประเสริฐสรรพ (2555ก) กล่าวว่า ระบบการศึกษาไทยได้เริ่มนำเอาการเรียนรู้จากการทำโครงการ (project based learning : PBL) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ปฏิบัติ (learning by doing) เข้ามาใช้ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้นอกห้องเรียน แต่มักเกิดเป็นผลเป็นการให้เด็กได้ “ทำชิ้นงาน” ซึ่งก่อให้เกิดทักษะบางประการ เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การบริหารเวลา เท่านั้น แต่หากได้มีการนำกระบวนการวิจัยและหลักการวิทยาศาสตร์มาทำกับโครงการ นอกจากจะได้บูรณาการวิชาเข้ากับการทำโครงการแล้ว นักเรียนยังได้พัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ไปจนถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ด้วย โดยความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์จะเกิดเมื่อผู้เรียนใช้หลักการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพราะการทำวิจัยต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์มาเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูล และใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์ร่วมกับหลักวิชา “ตีความ” ข้อมูล ผลจากการตีความ คือ ความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

สุธีระ ประเสริฐสรรพ (2555ข) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการทำโครงการฐานวิจัย (research-based learning : RBL) ไว้ว่า เกิดจากการคิดค้นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้พิสูจน์แล้วว่ากระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำงานโครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นหาคำตอบจริง

ไพโรจน์ ศิริรัตน์ (2555) ได้อธิบายกระบวนการการเรียนรู้แบบโครงการฐานวิจัยสรุปได้ดังนี้ การเรียนรู้แบบเดิมเน้นการจำความรู้มากกว่าการมีทักษะการเรียนรู้ จึงทำให้รู้มากแต่ทำไม่เป็น อาจรู้ไม่จริงหรือหลงได้ง่าย การเรียนรู้แบบนี้ทำให้กลุ่มเด็กฉลาดพลาดโอกาสในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ดีไปอย่างน่าเสียดาย ทำให้หลงผิดไปกับอวิชชาหรือความไม่รู้ นอกจากนี้ ยังทำให้กลุ่มเด็กเรียนอ่อนมีศักยภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่พึงจะมีได้ กลุ่มคนเหล่านี้มีแนวโน้มคิดไม่เป็น หากมีสัดส่วนมากในสังคมย่อมทำให้สังคมนั้นวิกฤติ มีปัญหามากกว่าสันติ ยิ่งสังคมกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมที่ใช้ความรู้ ยิ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางความรู้ เช่น ขาดความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับการอยู่รอด ทำให้เป็นโรคบางชนิดโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น การจัดการศึกษาที่ดีจะทำให้เด็กมีความรู้ มีกระบวนการคิดและรู้วิธีการคิดในแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนปฏิบัติได้หรือทำเป็น ซึ่งต้องอาศัยการสอนหลายวิธี ปัจจุบันเรามีความเข้าใจในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นส่งผลให้โรงเรียนวิทยาศาสตร์จัดการเรียนรู้แบบโครงการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีประสบการณ์ในการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูมากกว่าสิบปี เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น โครงการครูวิจัย โครงการยุววิจัย โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โครงการผู้บริหารโรงเรียนทำวิจัย โครงการพัฒนาโรงเรียนฐานวิจัย เป็นต้น ซึ่งพบว่า วิจัยเป็นเครื่องมือที่ทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีทักษะหลายด้านสูงขึ้นจากการได้ลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตัวเอง สามารถมองเห็นความจริงด้วยข้อมูลที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ในปี 2555 สกว. จึงพัฒนาการสอนแบบโครงการฐานวิจัยขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบโครงการให้มีความเข้มข้นขึ้นด้วยกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่ทำตามครูบอก ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้พบว่า ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในหลายด้าน อาทิ เช่น ทักษะการคิดและตัดสินใจ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการแก้หรือคลี่คลายปัญหา ทักษะการมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข และ ทักษะการสื่อสารและนำเสนอ ภายใต้สมดุลสามด้าน คือ มีความรู้ มีทักษะ (ปฏิบัติได้) และมีวิธีเรียนรู้ที่ถูกต้อง (การคิด สติ และ ทศนคติบวก)

วงจรพัฒนาการสอนทำโครงงานแบบใหม่ (วงจรในรูป) มีความหมายดังนี้ เมื่อครูจัดกระบวนการสอนโครงงานได้ดี นักเรียนก็จะเกิดทักษะและนึกคิดได้เอง ทำให้กล้าทดลองทำและได้ผลงานตามความคิดตัวเอง ครูจัดเวทีชื่นชมและแลกเปลี่ยนทักษะ ทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการชัดเจนและครูก็ได้ความรู้ใหม่ เมื่อครูได้ความรู้ใหม่ไปพัฒนากระบวนการสอน ก็ทำให้ได้จัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการที่ดีขึ้น และส่งผลต่อไปต่อห่วงโซ่อื่นๆ ผลของวงจรแห่งการเรียนรู้นี้ย่อมทำให้ทั้งครูและนักเรียนทำงานอย่างมีความสุข ไม่ทุกข์และได้ความรู้บ่อยเหมือนกระบวนการเดิม ที่ทำเพื่อการแข่งขันและการได้รางวัล วงจรการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง เช่นนี้คล้ายกับวิถีแห่งไคเซน (Kaizen)” (ไพโรจน์ ศิริรัตน์, 2555)

ภาพที่ 2 วงจรพัฒนาการสอนแบบโครงงาน (ไพโรจน์ ศิริรัตน์, 2555)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางการสร้างระบบและกระบวนการในการผลิตและพัฒนาครู ด้วยการบ่มเพาะความรู้สักร่วมกันตามแนวคิดจิตตปัญญา ให้ครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) มีการพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาครูของครู นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ด้วยการ “โค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ เครือข่ายกัลยาณมิตร เปลี่ยนแปลง ปฏิรูป ผลิต พัฒนาครูในระบบการผลิตครู โดยเปลี่ยนแปลง Mindset ของผู้ผลิตและพัฒนาครู เข้าใจและลงมือปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของความเป็นครู โดยมีชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) เข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ตามวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูโดยกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

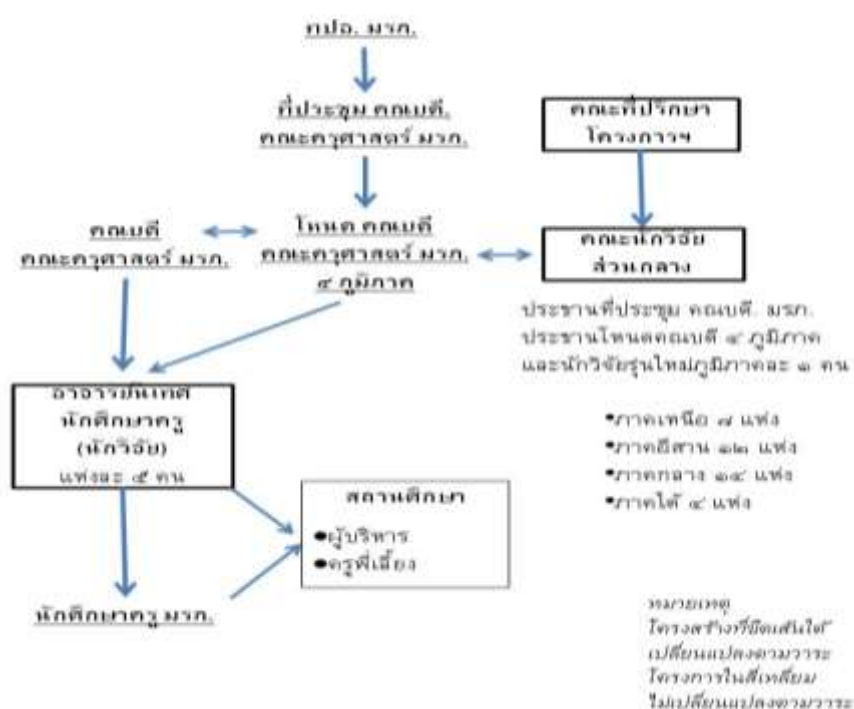
- 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่สมัครใจเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 50 คน
- 2) อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายชั้นปีที่ 4 แห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 190 คน

ระยะที่ 2 การถอดองค์ความรู้การพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 มหาวิทยาลัยละ 50 คน
- 2) อาจารย์นิเทศของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายแห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 190 คน
- 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย
- 4) ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่มีนาคม 2559 – ธันวาคม 2560

3. โครงสร้างการทำงานของชุดโครงการวิจัย

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดและกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) และแนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1) ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) และแนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณบดีคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

2) ประชุมหารือเพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณบดีคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

2. ขั้นศึกษา ทบทวนเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์

1) ทบทวนเอกสารหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โครงงานฐานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง

2) วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โครงงานฐานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง

3) ทบทวนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โครงงานฐานวิจัย และระบบพี่เลี้ยง

4) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ได้จากอาจารย์นิเทศก์ผ่าน 4 ภูมิภาค ตามกิจกรรมดำเนินงานและผลผลิตในแต่ละระดับ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมดำเนินงานและผลผลิต ปีที่ 1

	กิจกรรมดำเนินงาน		ผลผลิตปีที่ 1
ระดับประเทศ	● ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับภูมิภาค	⇒	● ผลการส่งเสริมกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR(มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ.6) ● (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
ระดับภูมิภาค	● พัฒนาคณาจารย์และนักวิจัย	⇒	● พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ● กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCRระดับภูมิภาค (มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ. 6)
	● PLCประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR	⇒	● ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับภูมิภาค ● (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
ระดับคณะ	● ส่งเสริมคณาจารย์และนักวิจัย	⇒	● พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning
	● PLCประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR	⇒	● ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR ระดับคณะ
	● พัฒนาครูพี่เลี้ยง	⇒	● กระบวนการพัฒนาครูพี่เลี้ยง
ระดับชั้นเรียน	● ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR	⇒	● พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning ● พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. แผนการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1

ขั้นตอนเตรียมการ					
ที่	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	ผลผลิต/ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1	ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ โครงการพัฒนาระบบผลิต และกระบวนการพัฒนาครู โดยโครงงานฐานวิจัยและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	คณบดีคณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ 38 แห่ง	17 ม.ค. 59 วิทยาลัยการ ฝึกหัดครู มรภ.พระ นคร	ที่ประชุมคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ	คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นำความ เข้าใจไปเพื่อดัดสินใจเข้าร่วม โครงการ
2	ประชุมหารือและวาง แผนการดำเนินงานร่วมกัน	คณบดีคณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ 38 แห่ง	22 มิ.ย. 59 จ.เพชรบูรณ์	ที่ประชุมคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ	แผนการดำเนินงานการศึกษา ทบทวนเอกสาร วิเคราะห์และ สังเคราะห์ผลการดำเนินงานทั้ง โครงการ
ขั้นตอนดำเนินการจัดการศึกษา ทบทวนเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานทั้งโครงการ					
3	ประชุมคณะที่ปรึกษา ครั้งที่ 1 พิจารณาร่างกรอบ การศึกษา ทบทวนเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลการดำเนินงานทั้ง โครงการ	คณบดีนักวิจัย 10 คน	ก.ค. 59	หัวหน้า โครงการ ดร.โยธิน	กรอบการศึกษา ทบทวน เอกสาร วิเคราะห์และ สังเคราะห์ผลการดำเนินงานทั้ง โครงการ
4	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการ ดำเนินงานในระดับคณะ และรายงานผลการศึกษา ทบทวนแนวทางการเรียนรู้	คณบดีคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ 38 แห่ง	สค. 59	ที่ประชุมคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ	สรุปผลการเรียนรู้ของคณบดีคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง

ขั้นตอนเตรียมการ					
ที่	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	ผลผลิต/ผลที่คาดว่าจะได้รับ
5	ประชุมคณะที่ปรึกษาครั้งที่ 2 รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน ประกอบด้วย ● ผลการศึกษาทบทวนปรัชญาแนวทางการเรียนรู้ ● ร่างตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครู	คณบดีนักวิจัย 10 คน	พย. 59	หัวหน้า โครงการ ดร.โยธิน	ข้อเสนอแนะต่อ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผลการศึกษาทบทวนปรัชญาแนวทางการเรียนรู้และร่างตัวชี้วัดการประเมินผลการเรียนรู้ ของนักศึกษาครู ปี 4
6	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานในระดับคณะ และรายงานผลการศึกษาสังเคราะห์ตัวชี้วัดประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาครู	คณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง	กพ. 60	ที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ	สรุปผลการเรียนรู้ของคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง
7	ประชุมคณะที่ปรึกษาครั้งที่ 3 รายงานผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผลการสังเคราะห์การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตัวชี้วัดการประเมินฯ และร่างหลักสูตรการผลิตครู (pre-service)	คณบดีนักวิจัย 10 คน	เมย. 60	หัวหน้า โครงการ ดร.โยธิน	ข้อเสนอแนะต่อ ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วยผลการสังเคราะห์การจัดกระบวนการเรียนรู้และตัวชี้วัดการประเมินผลการเรียนรู้ ของนักศึกษาครู ปี 4 แบบเสริมพลังและร่างหลักสูตรการผลิตครู (pre-service)

6. ผลผลิต/ตัวชี้วัดของโครงการวิจัย ปีที่ 1

ผลผลิต/ตัวชี้วัดของโครงการวิจัย ปีที่ 1 สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังแสดงในตารางต่อไป

ระดับ	ผลผลิต/ตัวชี้วัดของโครงการวิจัยปีที่ 1
ระดับประเทศ	● ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCR (มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ.6)
	● (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
ระดับภูมิภาค	● พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning
	● กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCRระดับภูมิภาค (มคอ. 3/ มคอ.4 และ มคอ. 5 / มคอ. 6)
	● ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCRระดับภูมิภาค
	● (ร่าง) ตัวชี้วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครู
ระดับคณะ	● พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning
	● ผลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการ CCRระดับคณะ
	● กระบวนการพัฒนาครูพี่เลี้ยง
ระดับชั้นเรียน	● พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning
	● พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 ดำเนินการดังนี้

1) จัดประชุมระดมสมองคณะกรรมการวิชาการ ประธานภูมิภาคและนักวิจัยระดับภูมิภาคเพื่อพัฒนาคู่มือดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 และสร้างเครื่องมือตามตัวชี้วัดผลผลิตของการวิจัยในวันที่ 2 กันยายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยมีองค์ประกอบของคู่มือและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1) องค์ประกอบของคู่มือดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 รายละเอียดโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลที่คาดว่าจะได้รับและผลผลิต/ตัวชี้วัดของโครงการ ปีที่ 1

ส่วนที่ 3 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

1.2) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลโครงการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย เครื่องมือ 4 ฉบับ ดังนี้ (รายละเอียดเครื่องมือแสดงในภาคผนวก)

ตัวชี้วัดผลผลิตของโครงการวิจัยปีที่ ๑	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน	ระยะเวลาการประเมิน
๑. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning	ฉบับที่ ๑ แบบประเมินรายละเอียดของรายวิชา มคอ.3 หรือ มคอ.4	- ผู้สอนประเมินตนเอง - นักวิจัยระดับคณะ สะท้อนผลร่วมกับผู้สอน	ก่อนดำเนินการสอน
๒. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แบบ Active Learning	ฉบับที่ ๒ แบบบันทึกการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์	- ผู้สอนประเมินตนเอง - นักวิจัยระดับคณะ สะท้อนผลร่วมกับผู้สอน	3 ครั้ง/ภาคเรียน หรือเดือนละ 1 ครั้ง
	ฉบับที่ ๓ แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์	นักศึกษาประเมินผู้สอน	หลังสิ้นสุดภาคเรียน 1 ครั้ง
๓. พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	ฉบับที่ ๔ แบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา	นักศึกษาประเมินตนเอง	3 ครั้ง/ภาคเรียน หรือเดือนละ 1 ครั้ง

2) อภิปรายร่วมกันถึงนิยามตัวชี้วัดผลผลิตของโครงการวิจัยปีที่ 1 เพื่อแบ่งกลุ่มจัดทำ (ร่าง) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

3) นำเสนอ (ร่าง) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละฉบับต่อที่ประชุม เพื่อปรับปรุงแก้ไข

4) ปรับปรุงแก้ไขคู่มือดำเนินการวิจัย และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ประกอบด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัย

ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดร. เจื้อจันท์ จงสถิตอยู่ ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

5) ปรับปรุงแก้ไขคู่มือและเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6) จัดพิมพ์และนำคู่มือดำเนินการวิจัยและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายงานผลการดำเนินงานระดับมหาวิทยาลัย รายงานผลการดำเนินงานระดับภูมิภาค สรุปรายงานการประชุมและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัยปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) การโค้ช (Coaching) บนฐานจิตตปัญญาศึกษา ให้นักศึกษาครู ปี 4 และประการที่สอง เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผลการเรียนรู้บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) การโค้ช (Coaching) บนฐานจิตตปัญญาศึกษาแบบเสริมพลังการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ปี 4 โดยได้ดำเนินการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching ซึ่งผลการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1

ตอนที่ 5 ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการวิจัยปีที่ 1

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัย และจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ในปีการศึกษา 2559 จำแนกตามภูมิภาค พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการบูรณาการทั้ง 3 แนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอก รองลงมาเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครู และวิชาฝึกประสบการณ์ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้อยู่โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึกประสบการณ์
1. เพชรบูรณ์	5	5	-	-
2. กำแพงเพชร	5	6	2	-
3. พิบูลสงคราม	5	10	-	-
4. นครสวรรค์	5	6	1	1
5. อุตรดิตถ์	5	4	-	-
6. เชียงใหม่	17	23	-	-
7. เชียงราย	5	7	-	3
8. ลำปาง	5	5	2	-
รวม	47	66	5	4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้อยู่โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึกประสบการณ์
1. พระนคร	5	4	-	1
2. สอนสุพรรณ	5	4	-	1
3. บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา	5	4	2	-
4. ธนบุรี	4	-	-	2
5. นครปฐม	6	3	1	1
6. หมู่บ้านจอมบึง	4	4	-	-
7. กาญจนบุรี	3	3	-	-
8. เพชรบุรี	2	1	-	1
9. พระนครศรีอยุธยา	5	-	-	5
10. รำไพพรรณี	6	-	-	5
11. เทพสตรี	5	-	-	5
12. ราชนครินทร์	5	-	-	5
13. วไลยอลงกรณ์	5	-	-	5
รวม	60	23	3	31

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึกประสบการณ์
1. อุบลราชธานี	6	6	6	-
2. ศรีสะเกษ	3	3	-	1
3. สุรินทร์	5	-	1	-
4. บุรีรัมย์	2	1	-	2
5. นครราชสีมา	2	-	2	-
6. ชัยภูมิ	5	8	-	-
7. เลย	6	-	2	-
8. อุดรธานี	8	6	6	-
9. สกลนคร	5	2	-	-
10. มหาสารคาม	5	2	-	7
11. ร้อยเอ็ด	6	4	7	-
12. กาฬสินธุ์	5	4	6	-
รวม	58	36	30	10

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัยและจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ภาคใต้

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนอาจารย์ นักวิจัย(คน)	จำนวนรายวิชาแยกตามลักษณะรายวิชา(วิชา)		
		วิชาเอก	วิชาชีพครู	วิชาฝึก ประสบการณ์
1. นครศรีธรรมราช	5	6	-	3
2. สุราษฎร์ธานี	4	6	-	-
3. สงขลา	4	5	4	2
4. ภูเก็ต	4	8	-	-
รวม	17	25	4	2

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่า หลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้มีการนำเอาแนวคิดหลัก 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบการวิจัยเป็นฐาน(RBL) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดอื่น และสังเคราะห์มาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของแต่ละภูมิภาค ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปหลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 ภูมิภาค

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
ภาคเหนือ	
1. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (contemplative education) หลักการที่สำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คือ การรู้จักของตัวเองแล้วเกิดปัญญา จุดมุ่งหมายของจิตตปัญญาศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการ เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้จักคิดใหม่ เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติใหม่ เปลี่ยนแปลงวิถีคิดใหม่โดยสันติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ใหญ่ขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กรและสังคม เพื่อให้หลุดจากความติดขัดใหญ่ หรือวิกฤตการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน 2. โครงการฐานวิจัย หมายถึง กระบวนการวิจัยที่เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำโครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการค้นหาคำตอบจริง 3. Coaching เป็นการชี้แนะ/สอนงานให้แก่ผู้ถูกชี้แนะโดยผู้ชี้แนะ(Coach) การชี้แนะจะเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน และ พัฒนาศักยภาพ Coaching เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้ชี้แนะ และผู้ถูกชี้แนะ เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication) ทำให้ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการร่วมกันแก้ไขปัญหามากมาย	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (set up) ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ (Tie-in) ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสอน ○ กระตุ้นเร้า (Engage) ○ ลงมือปฏิบัติ (Perform) ○ ฝึกปฏิบัติในบริบทต่าง ๆ (Use) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุป (Pack)

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
ดังกล่าว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชี้แนะ (Coach) และผู้ถูกชี้แนะ (Coachee) อย่างไรก็ตาม การที่จะ Coaching ได้ดีนั้น ต้องมีความพร้อมทั้งผู้ชี้แนะและผู้ถูกชี้แนะ 4. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) 5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning/ BBL) คือการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เป็นการนำองค์ความรู้เรื่องสมองมาใช้เป็นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ 1) ในการเรียนการสอน เรียนรู้จากง่ายไปหายาก มีลำดับและเชื่อมโยงกันเสมอ 2) วิธีการเรียนต้องสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ 3) เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ทั้งคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และใช้จินตนาการพร้อมให้โอกาสแสดงความคิดเห็น 4) การจัดการเรียนรู้ ควรจะฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติดังนี้ 4.1) ฝึกสังเกต 4.2) ฝึกบันทึก 4.3) ฝึกการนำเสนอ 4.4) ฝึกการฟัง 4.5) ฝึกการอ่าน 4.6) ฝึกการตั้งคำถาม 4.7) ฝึกการเชื่อมโยงทางความคิด 4.8) ฝึกการเขียนและเรียบเรียงความคิด	
ภาคกลาง	
1. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ฐานกาย+ฐานคิด) 1) การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นการแสวงหาความรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยใช้ทักษะ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีการนำเสนอผลโดยการจัดนิทรรศการ 2) การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เป็นการแสวงหาความรู้หรือการสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ มี	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 1.ขั้นเตรียมพร้อมพรีกตระหนักรู้(prepare) 1.1. เปิดใจเรียนรู้ในขั้นแรกของการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน 1.2. ได้รับความสนใจผู้เรียน โดยครูจัดกิจกรรมสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนในการเรียนการสอน 1.3.การเตรียมพร้อมสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ด้วย

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
แนวคิดในการดำเนินงานหรือที่เรียกว่าระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน 2. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ และการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุ-ผล เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียนที่ได้ทั้งการใช้รูปแบบการเรียนการสอน การใช้ชุดฝึกทักษะการคิด และการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถาม การใช้ผังกราฟิก การรู้คิด เป็นต้น การคิดที่ผู้เรียนต้องมีในการเรียน โดยใช้โครงงานฐานวิจัย ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) หมายถึงความสามารถในการจำแนก แยกแยะ จัดกลุ่มองค์ประกอบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปเพื่อแก้ปัญหา การนำเสนอ ผลของการคิดวิเคราะห์ในเชิงเหตุซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลอย่างหนึ่ง สามารถนำเสนอในรูปแบบของผังกราฟิก (ฐานคิด) 3. แนวคิดจิตปัญญาศึกษา (contemplative education) เป็นแนวคิดที่เน้นการศึกษาทำความเข้าใจตนเอง กายภาพ ความรู้สึก ผู้คนแวดล้อม และธรรมชาติ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สุนทริยสนทนา กิจกรรมดนตรี กีฬาเชิงสมาธิ ศิลปะ ศาสนา ผ่อนคลายอารมณ์ สำนวณธรรมชาติ ฯลฯ เพื่อให้บุคคลเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกอย่างเป็นกลาง นำไปสู่การปรับเปลี่ยน พัฒนาความรู้สึกของตนเองไปในเชิงบวกที่พึงประสงค์ในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยโลก (ฐานใจ) 4. ระบบพี่เลี้ยง บทบาทของผู้สอนในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการให้คำปรึกษา ชี้แนะ อำนวยความสะดวก (coach) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการเรียนรู้จนสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิด หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ (AAR) พบเห็นในระหว่างการศึกษาทั้งเชิงองค์ความรู้ กระบวนการ ความรู้สึก และปัญหาที่เกิดขึ้น	การสนทนา สอบถามและเกมการศึกษาเพื่อติงประสพการณ์เดิมของผู้เรียนสู่ประสบการณ์ใหม่ 2. ขั้นสู่การเรียนรู้(learning) 2.1 เปิดโลกการเรียนรู้ เป็นการสร้างองค์ความรู้ในศาสตร์รายวิชา ในรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเรียนรู้หลักการ กระบวนการ 2.2 สู่โลกวิจัย เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการโครงการฐานวิจัย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ เรียนรู้ตามประเด็นที่ตนสนใจและบูรณาการความรู้จากศาสตร์วิชาไปแก้ปัญหา 2.3 ไขข้อควรรู้ เป็นการให้คำปรึกษาความรู้แก่ผู้เรียน ในประเด็นที่สนใจ และชี้แนะแนะนำแหล่งข้อมูลในการศึกษา โดยผู้สอนจะต้องช่วยเหลือติดตามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนางาน 2.4 ปฏิบัติสู่โครงงาน วางแผนการพัฒนางานในรูปแบบต่างๆ โดยวางแผนอย่างเป็นระบบงาน และลงพื้นที่หรือทำการทดลองสู่การปฏิบัติจริงจนได้องค์ความรู้จากการศึกษา 2.5 สรุปฐานความรู้สู่ชุมชน เป็นการใช้องค์ความรู้จากการศึกษา และใช้องค์ความรู้จากการศึกษานำไปปรับใช้สู่ชุมชน หรือทำการเผยแพร่แก่ชุมชนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง 3. ขั้นสะท้อนผลการเพียรพัฒนา(Reflect) 3.1 ทบทวนหลักความรู้ เป็นการสรุปทบทวนศาสตร์ความรู้ตามหลักวิชาในการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ผ่านมาเพื่อนำไปปรับใช้ 3.2 สะท้อนการเรียนรู้สู่การปรับปรุงพัฒนา เป็นการถอดบทเรียนสะท้อนองค์ความรู้จากกระบวนการศึกษาเรียนรู้ ของผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ตลอดจนการบอกจุดดี จุดด้อยของการเรียนรู้สู่การนำไปใช้ในชีวิตและการเรียนรู้ครั้งต่อไป

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
5. แนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ (professional learning community) เป็นแนวคิดในการส่งเสริมให้บุคคลได้รวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลประสบการณ์ผ่านกระบวนการ KM สำหรับนำไปพัฒนางานในความรับผิดชอบต่อไป การทำ PLC นี้ช่วยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ มองเห็นแนวทางและมั่นใจในการพัฒนางานเพิ่มขึ้น หลักการ 1. ฐานกาย เป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2. ฐานคิด เป็นการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล การเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง การใช้คำถาม และการสะท้อนความคิด 3. ฐานใจ เป็นการเรียนรู้อย่างเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
แนวคิดหลักที่นำมาใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 3 แนวคิดหลักในโครงการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (contemplative education) 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Researcher-Based Learning) 3. แนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)	EDU Model ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1. Engagement : สร้างความสนใจ ใคร่รู้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต ช่างสงสัยในปรากฏการณ์ทางสังคมหรือสารวิชาแล้วพยายามอธิบายหรือหาคำตอบอย่างเป็นระบบผ่านการพัฒนาทักษะการคิด ผู้เรียนจะมีการสืบค้น สอบถาม สัมภาษณ์ หรือใช้วิธีทดสอบ ทดลอง เพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากบุคคล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เอกสาร ตำรา หรืองานวิจัย เพื่อนำข้อมูลและสารสนเทศมากลั่นกรองและคิดสรรในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภายใต้บริบทของรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเลียนเรียน 1.1 Learning to Question : สร้างการเรียนรู้ตั้งคำถาม 1.2 Learning to Search : สร้างการเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ 2. Do & Development: สู่การปฏิบัติและพัฒนา เป็นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการที่หลากหลายบนพื้นฐานของการเรียนรู้เชิงรุก (Active

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
	learning) อาทิ วิธีนิรนัยและอุปนัย การอภิปราย และการถกแถลงในชั้นเรียนผ่านกระบวนการประชาธิปไตยโดยใช้เหตุผลเพื่อให้ได้ข้อยุติและเกิดการยอมรับในการคิดที่แตกต่างด้วยการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ผู้เรียนจะมีการฝึกฝนทักษะด้านภาษา พัฒนาเทคนิคและศิลปะในการนำเสนอ ซึ่งครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ นั่นคือ ผู้เรียนจะมีการสื่อสารทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน การนำเสนองานที่ใช้เทคโนโลยีและการใช้บุคลิกท่าทางที่ทำให้น่าเชื่อถือและน่าฟัง 2.1 Learning to <u>C</u>onstruct : สร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ 2.2 Learning to <u>C</u>ommunicate : สร้างการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร 3. Utilization : สร้างสรรค์คุณค่าเพื่อสังคม เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียนในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์สู่การทำประโยชน์เพื่อสังคม ผ่านกระบวนการกลุ่มในการร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงาน สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เกื้อกูลซึ่งกันและกัน และมีจิตสาธารณะ 3.1 Learning to <u>C</u>reate : สร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม 3.2 Learning to <u>S</u>ervice : สร้างการเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม
ภาคใต้	
1. จิตตปัญญาศึกษา- การคิดอย่างใคร่ครวญ การรับฟัง รู้จักตัวเอง คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยง ใช้กริยาท่าทางสื่อความหมาย การเล่าเรื่อง การเสริมแรง ชื่นชม ให้กำลังใจ การใช้คำถาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ สนทนาสนทนา การแลกเปลี่ยน 2. ระบบพี่เลี้ยง/ การโค้ช—ถามให้คิดสู่แนวทางหรือเป้าหมาย ตั้งคำถามชวนคิด การอภิปรายร่วมกัน ใช้ฐานของจิตตปัญญา	กระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ CCR ในรายวิชา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การเตรียมความพร้อม/ขั้นนำ—ใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา คำถามกระตุ้นการคิด เพื่อให้ นักศึกษารู้จักตนเอง เปิดใจพร้อมที่จะเรียนมองเห็นเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 2. การสอน/ระหว่างการสอน --- ใช้คำถามนำสู่การคิดวิเคราะห์ แนวทางหรือเป้าหมาย ตั้ง

หลักการ และแนวคิด	กระบวนการจัดการเรียนรู้
3. โครงการฐานวิจัย – ตั้งคำถาม ศึกษาข้อมูล การศึกษาภาคสนาม ฝึกให้นิยาม วิเคราะห์บริบท วางแผนหรือออกแบบค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูล การอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุป นำเสนอผลงาน/ ภาระงาน การอ้างอิงแหล่งข้อมูล และจรรยาบรรณในการใช้สื่อและการอ้างอิง 4. ชุมชนวิชาชีพ – การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติ ผลงาน ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค ระหว่างผู้สอน ผู้สอนกับนักศึกษา นักศึกษากับนักศึกษา อาจารย์ นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง ทั้งภายในและระหว่าง มหาวิทยาลัย โดยใช้ฐานจิตตปัญญาศึกษา 5. การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ— ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล หรือบริบท วางแผน ลงมือปฏิบัติ ทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรมและบริการสังคม เช่น บทบาทสมมุติ นิทรรศการ เสวนา รายงาน ชิ้นงาน สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น 6. การสะท้อนการเรียนรู้— การสะท้อนความรู้สึกรู้สึก แนวคิด สิ่งที่ได้เรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค การปรับปรุง แก้ไข หรือดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าต่อไป โดยการ เขียนอนุทิน การจดบันทึก ทุกครั้งหลังการเรียนการสอนในแต่ละครั้งหรือสัปดาห์	คำถามชวนคิด การอภิปรายให้ได้ความคิดรวบยอด ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา ผู้สอนโดยใช้ฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และ เชื่อมโยงสู่จิตสำนึกและคุณลักษณะความเป็น ครูที่ดี จัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง และ สถานการณ์จริง การสังเคราะห์องค์ความรู้จาก การจัดกิจกรรม 3. การเชื่อมสู่การปฏิบัติ--- การวางแผน ออกแบบศึกษาค้นคว้า ทำชิ้นงาน/ภาระงาน (โครงการฐานวิจัย) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอ ผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและบริการ สังคม เช่น บทบาทสมมุติ นิทรรศการ เสวนา รายงาน ชิ้นงาน สื่อมัลติมีเดีย 4. การสะท้อนการเรียนรู้และประเมินผล— นักศึกษาสรุปการเรียนรู้จากการทำกิจกรรม สะท้อนคิด โดยการสัมภาษณ์ เขียนอนุทิน สะท้อนความรู้สึกล้างเรียน การจดบันทึกทุก ครั้งหลังการเรียนการสอนในแต่ละครั้งหรือ สัปดาห์ให้มีการประเมินกระบวนการ ผลผลิต/ ชิ้นงาน ให้นักศึกษากำหนดเกณฑ์การประเมิน ชิ้นงาน/ภาระงานของตนเอง ผู้สอนแจ้งเกณฑ์ การประเมิน โดยมีการประเมินตนเอง ประเมิน โดยเพื่อน และประเมินโดยผู้สอน 5. สรุปการเรียนรู้สู่การพัฒนา – ผู้สอนวิเคราะห์ การสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอน สะท้อนการสอนของตนเองและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละ ครั้ง/หน่วย/รายวิชา เพื่อนำไปปรับปรุงการ จัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

1.1 ประมวลรายละเอียดรายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตต ปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

2.4.1 รายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ภาคการศึกษาที่ 1/2559

จากการประมวลประมวลรายละเอียดรายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1/2559 และภาคการศึกษาที่ 2/2559 ของทั้ง 4 ภูมิภาค รวมทั้งสิ้น 68 รายวิชา พบว่า ส่วนใหญ่ทุก

ภูมิภาคมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานในกลุ่มรายวิชาเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มการสอนวิชาเอก รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาสาระทางวิชาเอก กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และกลุ่มวิชาชีพครู ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 6-7

ตารางที่ 6 สรุปรายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ภาคการศึกษาที่ 1/2559

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
วิชาเอก ● การสอนวิชาเอก	● วิธีสอนและการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ 2 ● วิธีสอนและการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย 2 ● วิธีสอนและการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา 2 ● วิธีสอนและการจัดการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ 2 ● การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา 1 ● การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 ● เทคนิคการจัดการและทักษะการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ● พฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษา ในระดับประถมศึกษา ● วิธีการสอนวรรณคดีสำหรับเด็ก ● การจัดการเรียนรู้วิชา วิทยาศาสตร์ ● การจัดการเรียนรู้วิชาสังคม ศึกษา ● พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์	● พฤติกรรมการสอนเทคโนโลยี การศึกษาและคอมพิวเตอร์ ● การสอนสังคมศึกษา ● พฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ ● พฤติกรรมการสอน คอมพิวเตอร์ ● การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ● วิธีสอนภาษาไทย	● การพัฒนาทักษะการสอนวิชา ทางการศึกษาปฐมวัย ● การจัดการเรียนรู้รายวิชา เพศศึกษาในโรงเรียน ● ทักษะและเทคนิคการจัดการ เรียนรู้ (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) ● การบูรณาการและการจัดการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1 ● การจัดการเรียนการสอนสาระ วิชาภาษาอังกฤษ ● พฤติกรรมการสอน คอมพิวเตอร์ ● พฤติกรรมการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ● หลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ 1 ● หลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาพลศึกษา ● การจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษา	● หลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ● หลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้วิชาฟิสิกส์ ● ก า ร จั ด ก า ร เรี ย น รู้ คอมพิวเตอร์สำหรับระดับ ประถมศึกษา ● ก า ร จั ด ก า ร เรี ย น รู้ วิทยาศาสตร์

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
	• วิธีสอนการศึกษาปฐมวัย 1 • วิธีสอนพลศึกษา 2 • วิธีสอนภาษาอังกฤษ 2 • วิธีสอนคณิตศาสตร์ 2 • วิธีสอนชีววิทยา 2 • วิธีสอนคอมพิวเตอร์ศึกษา 2 • พฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา • พฤติกรรมการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา • พฤติกรรมการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา • หลักการสอนภาษาอังกฤษ : การฟังและการพูด • พฤติกรรมการสอนวิชาคณิตศาสตร์ • วิธีสอนภาษาไทย			
• สารทางวิชาเอก	• วรรณคดี ขนบประเพณีและศาสนา • แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา	• สารสนเทศและนวัตกรรมการศึกษาสังคมศึกษา • การอ่านเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและการคิด • วรรณคดีเด็ก	• การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพิเศษและคอมพิวเตอร์ • การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ทั่วไป	• สัมมนาสังคมศึกษา • การวิจัยทางภาษาไทย • การสร้างบทเรียนภาษาไทย • อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศต่อวรรณกรรมไทย

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
	• สรีรวิทยาทั่วไป • สิทธิมนุษยชนสำหรับครู • โครงการงานคณิตศาสตร์สำหรับครู • วิจัยการศึกษาปฐมวัย • การวิจัยทางพลศึกษา • การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรดนตรี • การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ • หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้คอมพิวเตอร์	• การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	• ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระดับสูงสำหรับครู 2 • การจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษา • จิตวิทยาวัยเด็ก • กิจกรรมนาฏศิลป์สำหรับเด็กปฐมวัย • โครงการศึกษาเอกเทศการศึกษาปฐมวัย • การคิดและการตัดสินใจ • พื้นฐานการวิจัยทางนาฏศิลป์ • การวิจัยการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์ • เศรษฐศาสตร์การเมือง • ทักษะการพูดเพื่อการสอน • ภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ	• โครงการสุขภาพในโรงเรียน 2 • กิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย • วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมในโลกปัจจุบัน • ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไทย • วชิรภาคและวากยสัมพันธ์
วิชาชีพครู	• เทคนิคการประเมินในชั้นเรียน	• การพัฒนาหลักสูตร	• การวิจัยทางการศึกษา • ทักษะวิชาชีพครู 1 (การศึกษาพิเศษและภาษาไทย) • หลักการบริหารและประกันคุณภาพการศึกษา	• ทักษะการจัดการเรียนรู้ • วิจัยทางการศึกษา

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
			- ทักษะและเทคนิคการสอน - การวัดและประเมินผลการศึกษา	
วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	- การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 1 - การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 2	- การทดลองสอน - การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 1	- การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 1 - การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 1 - การทดลองสอน - การศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา	- การศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม - การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 1
รวม	37 รายวิชา	13 รายวิชา	32 รายวิชา	17 รายวิชา

ตารางที่ 7 สรุปรายวิชาที่เปิดสอนในระดับชั้นปีที่ 4 โดยมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ภาคการศึกษาที่ 2/2559

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
วิชาเอก ● การสอน วิชาเอก	● พฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ● การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ● การจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ● วิธีสอนการศึกษาปฐมวัย 2 ● วิธีสอนพลศึกษา3 ● วิธีสอนภาษาอังกฤษ3 ● วิธีสอนคณิตศาสตร์3 ● วิธีสอนชีววิทยา3 ● วิธีสอนคอมพิวเตอร์3 ● วิธีสอนเกษตรศาสตร์ 3 ● วิธีสอนดนตรีศึกษา 3 ● วิธีสอนนาฏศิลป์ 3 ● วิธีสอนฟิสิกส์ 3 ● วิธีสอนภาษาจีน 3 ● วิธีสอนภาษาไทย 3 ● วิธีสอนวิทยาศาสตร์ 3 ● วิธีสอนศิลปศึกษา 3 ● วิธีสอนสังคมศึกษา 3	● การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ● วิธีสอนภาษาไทย 2 ● กระบวนการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กปฐมวัย	● การบูรณาการและการจัดการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2 ● พฤติกรรมการสอน คอมพิวเตอร์ ● การจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ 2 ● หลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ 2 ● หลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิชาพลศึกษา 2 ● การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา	● ทักษะการจัดการเรียนรู้ บูรณาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และ สิ่งแวดล้อม ● ทักษะการจัดการเรียนรู้กลุ่ม สาระสังคมศึกษา ● ทักษะการจัดการเรียนรู้กลุ่ม สาระวิชาการศึกษามัธยมศึกษา

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
	• วิธีสอนอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี 3 • วิธีสอนการประถมศึกษา 2 • การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 (การศึกษาพิเศษ) • การจัดการชั้นเรียนภาษาอังกฤษ • การจัดการเรียนรู้ปฐมวัย • การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย • พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ • พฤติกรรมการสอนคอมพิวเตอร์ • วิธีสอนภาษาไทย 2			
• สาระทางวิชาเอก	• การศึกษางานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ศึกษา • สัมมนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ • ประมวลสาระความรู้วิชาชีพเฉพาะ • การวิจัยการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ • คติชนวิทยา • สวนพฤษภาคมโรงเรียน	• การส่งเสริมการคิดขั้นสูงของผู้เรียน • การสัมมนาการศึกษาปฐมวัย • สัมมนาสังคมศึกษา • การวิจัยในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา • การผลิตอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ • สัมมนาฟิสิกส์ • การสัมมนาทางพลศึกษา	• พื้นฐานการวิจัยทางนาฏศิลป์ • การวิจัยการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ • ทักษะการเขียนเพื่อการสอน • ทักษะการพูดเพื่อการสอน	• การบริหารจัดการนันทนาการในสถานศึกษา • การผลิตอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ • ภูมิศาสตร์ประเทศไทยเชิงวิเคราะห์ • ประมวลสาระความรู้วิชาชีพเฉพาะ • โครงการพิเศษด้านคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
	• นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย • วิจัยการศึกษาปฐมวัย • การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ • การวิจัยการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ • การศึกษาปัญหาคณิตศาสตร์ในชั้นเรียน	• การสืบค้นทางคณิตศาสตร์		• วิธีวิจัยวิทยาศาสตร์ • ภาษาไทย • ศิลปะการอ่านออกเสียง • สัมมนาภาษาไทย
วิชาชีพครู	• ประมวลสาระความรู้วิชาชีพครู (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) • ประมวลสาระความรู้วิชาชีพครู (คณิตศาสตร์) • การวิจัยทางการศึกษา	• การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ • ทักษะการสอนและการสื่อสาร	• ทักษะวิชาชีพครู 2 (การศึกษาพิเศษและภาษาไทย) • การวิจัยทางการศึกษา • หลักการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา • หลักการจัดการเรียนรู้ • หลักการวัดและประเมินผล • ทักษะและเทคนิคการสอน • การวัดและประเมินผลการศึกษา • การพัฒนาหลักสูตรและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	• ทักษะการจัดการเรียนรู้ • การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

กลุ่มรายวิชา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
วิชาฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพ	- ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 1 - ฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 2 - การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 3	- การทดลองสอนประเมินศึกษา - ทดลองสอน 2 - การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 2	- การสังเกตและฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน 1 - การสังเกตและฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน 2 - การสังเกตและฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน (การศึกษาปฐมวัย) - การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 2 - การปฏิบัติการสอนระหว่างเรียน - การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 1 - การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 2 - การทดลองสอน 2	- การทดลองปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา - การทดลองปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา - ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2
รวม	44 รายวิชา	16 รายวิชา	26 รายวิชา	17 วิชา

ตอนที่ 3 ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

3.1 คุณลักษณะสำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญของแนวคิดหลักทั้ง 3 แนวคิด เพื่อจะได้นำไปประมวลเป็นตัวชี้วัดในการประเมินนักศึกษาครูระดับชั้นปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ได้ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 คุณลักษณะสำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)	ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)	การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL)
1. การตระหนักรู้ต่อตนเอง ได้แก่ 1.1 การเข้าใจตนเอง 1.2 การรู้เท่าทันตนเอง 1.3 การปล่อยวาง ไม่ตัดสิน 1.4 การเปิดใจกว้าง 1.5 การเห็นคุณค่าในตนเอง 1.6 การพัฒนาดตนเอง 1.7 การสังเกตที่ละเอียดลออ 1.8 การมองโลกในแง่ดีและมี ความสุข 1.9 การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2 การตระหนักรู้ต่อผู้อื่น ได้แก่ 2.1 การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น 2.2 การมองเห็นสรรพสิ่งตาม ความเป็นจริง 2.3 การเห็นอกเห็นใจและเห็น คุณค่าของผู้อื่น 3. การตระหนักรู้ต่อวิชาชีพ ได้แก่ 3.1 การมองเด็กตามความเป็นจริง 3.2 การสอนที่สอดคล้องกับ ธรรมชาติของเด็ก 3.3 การเท่าทันตัวเองของครู 3.4 การพัฒนาดตนเองของครู 3.5 การเป็นครูที่ใส่ใจเด็ก 3.6 การเห็นคุณค่าของงานครู	1. คุณลักษณะส่วนบุคคล 1.1 ความเป็นกัลยาณมิตร 1.2 มีมนุษยสัมพันธ์ 1.3 มีจิตอาสา ปราปรณา ช่วยเหลือผู้อื่น 1.4 แสดงถึงความปรารถนาดี อย่างจริงใจ 1.5 มีทักษะในการเสริมพลัง อำนาจ กระตุ้น หนุนใจให้ ครูพัฒนาดตนตามศักยภาพ 1.6 มีทักษะในการสื่อสารระหว่าง บุคคลให้เกิดความเข้าใจ 1.7 มีทักษะในการให้ข้อมูล ป้อนกลับ 1.8 มีความอดทน อดกลั้น ขันติ ต่อเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไป ตามที่คาดหวัง 2. คุณลักษณะที่ใช้ในการทำงาน 2.1 มีความรู้และความสามารถในการ งานที่สอนทั้งในด้านสาระที่ สอนและวิธีสอน 2.2 การเป็นแบบอย่างในการสอน และการทำงาน 2.3 มีทักษะในการแก้ไขปัญหา	1 .ความสามารถในการเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้แบบ RBL 1.1 มีการแสดงเหตุผลของการเขียน / ลำดับหัวข้อกิจกรรมหรือ ขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้ ของตนอย่างสมเหตุสมผล 1.2 มีการระบุแนวทางในการสร้าง พื้นที่ปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน 1.3 มีการระบุแนวทางการใช้คำถาม กระตุ้นความคิดหรือตอน ความคิดของผู้เรียน 1.4 มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลใน ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของ แผนการจัดการเรียนรู้ 2. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามแนว RBL 2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างพื้นที่ ปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2.2 มีการใช้คำถามตอนความคิด 2.3 มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้น ความคิดของผู้เรียน 2.4 มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด เชิงระบบ

จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)	ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)	การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL)
		2.5 มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงเหตุผล 2.6 มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ 2.7 มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหา / สืบค้นความรู้ 2.8 มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้ 2.9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสะท้อนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ 2.10 มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารองค์ความรู้และสิ่งที่ได้เรียนรู้ 2.11 มีการใช้คำถามให้ผู้เรียนได้คิดในกรณีที่ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

3.2 ประมวล(ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

จากคุณลักษณะสำคัญที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ประกอบกับการประมวลแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับนักวิจัยของทุกมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 38 แห่ง คณะนักวิจัยจึงได้สังเคราะห์และประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 เพื่อนำไปสู่กระบวนการสกัดตัวชี้วัดให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน

ผลผลิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. คุณลักษณะความเป็นครู	1.1 คุณลักษณะต่อตนเอง
	1.1.1 เข้าใจและรู้เท่าทันตนเอง
	1.1.2 เห็นคุณค่าในตนเอง
	1.1.3 พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
	1.1.4 ความมีวินัย อดทน และความรับผิดชอบ
	1.2 คุณลักษณะต่อผู้อื่น
	1.2.1 เข้าใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้อื่น
	1.2.2 มีจิตอาสา ปรารถนาดีต่อผู้อื่น
	1.2.3 มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์
	1.3 คุณลักษณะต่อวิชาชีพ
	1.3.1 เห็นคุณค่าของงานครู
	1.3.2 ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร
	1.3.3 ทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
	1.3.4 การถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติผู้เรียน
2. สมรรถนะการสอน	2.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียน
	2.2 การออกแบบและแผนการจัดการเรียนรู้
	2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลาย แบบ Active learning
	2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการปรับปรุง ไม่ตัดสิน

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1

จากการประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดของประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของ
ผู้สอน และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถสรุป
ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานในระยะที่ 1 (มิถุนายน 2559 – พฤษภาคม 2560)
ในระดับภาพรวมทั้งประเทศ และระดับภูมิภาค ดังนี้

4.1 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาพรวมระดับประเทศ

ผลการประมวลปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาพรวม
ระดับประเทศ สามารถสรุปแยกประเด็นหลักเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาพรวมระดับประเทศ

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
ด้านการบริหารจัดการ	
● การดำเนินงานโครงการระดับภูมิภาคยังมีความแตกต่างหลากหลาย	● จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานโครงการระดับภูมิภาค ● ให้มีการเผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจรูปแบบ/แนวทางการใช้ CCR ระดับภูมิภาค เพื่อให้แต่ละมหาวิทยาลัยนำไปใช้ในระยะต่อไป ● ควรนำเสนอผลการวิจัยในระยะที่ 1 ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สพฐ. สกอ. เพื่อสร้างการรับรู้และขยายผลการใช้ CCR ในวงกว้าง/ ในระบบอย่างจริงจังต่อไป
● การสร้างความตระหนักในการใช้ CCR อย่างเป็นระบบและจริงจัง	● คณะควรบรรจุโครงการ CCR ไว้ในแผนปฏิบัติการของคณะ/มหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการได้มากขึ้น ● ประชาสัมพันธ์โครงการ และกระตุ้นให้ทุกหลักสูตรนำ CCR ไปใช้ และยกระดับเป็นโครงการตามนโยบายของคณะ/มหาวิทยาลัย
● การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนในมหาวิทยาลัย และระหว่างมหาวิทยาลัยยังมีน้อย	● จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาค ระหว่างภูมิภาค และระดับประเทศ
ด้านการดำเนินการระดับชั้นเรียน	
● ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน และขาดประสบการณ์ในการบูรณาการ CCR ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลา และเรียนรู้จากการปฏิบัติ ในช่วงระยะแรกของโครงการจึงทำให้การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ค่อนข้างหลากหลายตามธรรมชาติวิชา และประสบการณ์เดิม/ ความรู้ที่จำกัด	● สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ให้ผู้สอนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ● สนับสนุนให้แต่ละมหาวิทยาลัยสำรวจความต้องการจำเป็นของผู้สอนในการเติมเต็มความรู้และประสบการณ์ และจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สอนโดยทีมวิทยากรจากภายนอก หรือ Roving Team ระดับภูมิภาค ● สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเวทีวิชาการ สัมมนา เสวนา การใช้ CCR เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักแก่ประชาคมวิชาชีพครู
● ในช่วงแรกนักศึกษารู้สึกว่าการเรียนรู้ตาม CCR เป็นการเพิ่มภาระงาน ต้องใช้ระยะเวลาในการทำความเข้าใจกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในและนอกชั้นเรียน เนื่องจากนักศึกษามีภาพเดิมของการจัดการเรียนการ	● ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายและเน้นการฝึกปฏิบัติในห้องเรียนเพิ่มมากขึ้น ● จัดกิจกรรมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา ผู้สอนทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และระดับภูมิภาค

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไขปัญหา
สอนจากอดีตที่เป็นการสอนแบบ Passive learning ทำให้นักศึกษายังไม่เห็นภาพ ไม่เข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนในอนาคต ที่ต้องใช้นวัตกรรมการสอนแบบใหม่แบบ Active learning ซึ่งผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติ เรียนรู้เป็นทีม คิดวิเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ในวิชาชีพต่อไป	
ในวิชาที่มีผู้สอนร่วมกันหลายท่าน อาจารย์บางท่านไม่ได้มีความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญา RBL และ Coaching ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของโครงการวิจัยนี้ ทำให้การจัดการในรายวิชาไม่เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน	- ผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับCCR - จัดให้มีกิจกรรม PLC ระดับรายวิชา และระดับโครงการอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบชัดเจน
ขาดข้อมูล เอกสาร แนวทางในการจัดกิจกรรมแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	- คณะ ภูมิภาคและส่วนกลาง สนับสนุนให้มีการจัดอบรมและทำเอกสาร สื่อตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนให้แก่อาจารย์/ผู้สอน/นักวิจัยในโครงการ - จัดทำ PLC ออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการจัดกิจกรรม/ การเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการ CCR

4.2 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยระดับภูมิภาค

ผลการประมวลปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยระดับภูมิภาค ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ แสดงในตารางที่ 11-14 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาคเหนือ

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
ภาคเหนือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559		
1	นักศึกษาไม่กล้าแสดงออกและไม่กล้าแสดงบทบาทหน้าชั้นเรียน	- นำเสนองานรายบุคคล ทดลองสอน โดยจำลองให้เพื่อนในห้องเรียนเป็นนักเรียน - Check Out กิจกรรมประเมินตนเอง โดยการสะท้อนความรู้ ความคิด (Learning Reflection) - เขียนสะท้อนความเข้าใจในบทเรียนในมุมมองของตนเองอธิบายพฤติกรรมที่เหมาะสม- ไม่เหมาะสมของตนเอง รวมถึงแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าว

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
2	เมื่อมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม มีผู้ที่ตั้งใจทำงานเป็นบางคน มีคนส่วนหนึ่งที่ไม่สนใจและไม่ให้ความร่วมมือ	- มอบหมายให้ส่งงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบด้วย - ให้คะแนนแยกส่วนในแต่ละกลุ่มและประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3	เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ	- รายวิชาที่มีภาคปฏิบัติที่ต้องปฏิบัติการใช้วิธีดำเนินการควบคู่ไปกับเนื้อหาจึงใช้เวลามากจึงแก้ไขโดยปรับกิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลา
4	ห้องปฏิบัติการมีจำนวนพื้นที่จำกัด ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างครบถ้วน	- ใช้การปฏิบัติการในสถานศึกษาจริง โดยกำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมสังเกตการณ์ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง
5	ผู้สอนขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมด้านจิตตปัญญา ส่งผลให้การใช้กิจกรรมนี้ไม่มากนักในภาคเรียนนี้	- เข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือฝึกปฏิบัติในการใช้กิจกรรมจิตตปัญญาร่วมกับการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น
6	นักศึกษาบางคนไม่ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติการเป็นผู้สอนในชั้นเรียน ขาดเรียนบ่อย ไม่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง	- หากิจกรรมที่เน้นให้นักศึกษาเป็นผู้นำกิจกรรมให้มากขึ้น กำหนดบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาให้ชัดเจน มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าและให้นำเสนอหน้าชั้นเรียน
7	เวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากวิชาวิธีสอนชีววิทยา 2 ถูกจัดให้มีการเรียนการสอนในทุกๆวันศุกร์ เวลา 11.00 – 15.00 น. ซึ่งในวันเวลาดังกล่าวจะมีการหยุดเรียน หรือตรงกับวันหยุดนักขัตฤกษ์อยู่บ่อยครั้งทำให้เวลาเรียนมีน้อยและไม่เพียงพอ และปัญหาอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนคือ ห้องเรียนที่ไม่เหมาะสมในการทำกิจกรรม เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมทุกกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่พบว่าห้องเรียนในปัจจุบันยังเป็นห้องเรียนที่มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมน้อย	- หากเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ อาจารย์ผู้สอนอาจจะมีการนัดทำการเรียนการสอนเพิ่มเติมจากเวลาเดิมที่มีอยู่เพื่อให้มีเวลาเรียนที่เพียงพอ และการแก้ปัญหาสำหรับห้องเรียนที่มีพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรม ในบางกิจกรรม อาจารย์ผู้สอนอาจจะมีการขออนุญาตใช้พื้นที่อื่นที่เหมาะสมจากทางมหาวิทยาลัย เช่น การขออนุญาตใช้โดมกีฬาเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการใช้พื้นที่มาก ๆ
8	เนื่องจากโครงการมีการเริ่มต้นล่าช้าจึงทำให้การพัฒนาความรู้ให้แก่อาจารย์มีข้อจำกัดทางด้านเวลา มีผลต่อการจัดทำ มคอ 3 ที่บูรณาการกับ CCR และเครื่องมือที่เก็บข้อมูลช้ากว่ากำหนดการ และมีการกำหนดให้เก็บข้อมูลถี่เกินไป ไม่สัมพันธ์กันในเรื่องเวลาการดำเนินงาน การใช้กระบวนการ CCR	- ใช้กระบวนการ CCR ให้กระชับและสอดคล้องกับเนื้อหา และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CCR ให้ครอบคลุมตาม มคอ 3 โดยเฉพาะการบูรณาการกับความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษา โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
	ต้องใช้เวลาในการเข้าสู่บทเรียนและใช้เวลานาน ในฐานะที่เป็นอาจารย์ใหม่ ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้ตาม มคอ 3 ที่กำหนดไว้ เนื่องจากไม่เคยได้ใช้หลักการสอนแบบ CCR โดยเฉพาะจิตตปัญญาศึกษา ในการนำเข้าสู่บทเรียนค่อนข้างยาก ผู้สอนจำเป็นต้องปรับพฤติกรรมการสอนพยายามสอนเกี่ยวกับทฤษฎีให้น้อยลง ผู้สอนต้องใช้เวลาในการเตรียมสื่อหรือเครื่องมือในการสอน และในการสอนของสาขาสังคมศึกษาจะเน้นการสอนเนื้อหาแบบบรรยาย แต่มีข้อจำกัดในด้านเวลา ซึ่งนักศึกษายังขาดทักษะในการสืบค้นและศึกษาหาข้อมูลที่ต้องการ	- ใช้เวลาสอนน้อยลงให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นอกชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น บริหารเวลาในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ประเมินในทอมถัดไป - ปรับเปลี่ยนการสอนปลูกฝังและให้นักศึกษาตระหนักและใฝ่เรียนใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้เพิ่มขึ้นด้วยตนเองมากขึ้น
9	ช่วงแรกที่มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมนักศึกษาบางส่วนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือ	- ปรับเปลี่ยนกิจกรรมไปเรื่อยๆ ไม่ซ้ำกิจกรรม เช่น ครั้งแรกมีกิจกรรมนับเลข ครั้งต่อไปให้วาดรูป เป็นต้น
10	บางครั้งที่มีกิจกรรมเนื้อหาที่นักศึกษาจำเป็นต้องรู้มักจะเก็บรายละเอียดไม่หมดในชั่วโมงเรียนนั้นๆ	- ให้ค้นคว้าเพิ่มเติมและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน พร้อมทั้งมีการให้ข้อเสนอแนะ
11	การแบ่งกลุ่มทำงานนักศึกษาบางคนเป็นผู้เรียนในแบบที่ฟังคนอื่นมาเกินไป	- กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนโดยเขียนลงไป ในรายงานหรือชิ้นงานว่าใครทำหน้าที่อะไร อย่างไรบ้าง และอาจารย์ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา พร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับงานที่ทำ
12	นักศึกษายังไม่เข้าใจจิตตปัญญาศึกษาเท่าที่ควร	- เพิ่มตัวอย่างกิจกรรมและให้นักศึกษาทดลองทำกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาด้วยตนเอง
13	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ CCR ช่วงแรกผู้สอนยังมีปัญหาในเรื่องขั้นตอนการจัดกิจกรรม ซึ่งทำให้นักศึกษาเครียด และสับสน - การใช้กิจกรรม การฟังอย่างลึกซึ้ง: Deep Listening ยังไม่ค่อยสมบูรณ์ในช่วงแรก มีผู้เรียนบางคนยังไม่ยอมรับในสิ่งที่เพื่อนพูด พยายามสอดแทรกความคิดเห็นของตนเอง - Check Out กิจกรรมประเมินตนเอง โดยการสะท้อนความรู้ (Learning Reflection) จากเรื่องที่เรียนผ่านไปในแต่ละสัปดาห์ที่ผ่านมา มีนักศึกษาบางคนที่ไม่สามารถบันทึกการเรียนรู้ได้	- ผู้สอนจึงต้องทวนกิจกรรม 2 – 3 ครั้ง - ผู้สอนต้องฝึกกิจกรรม การฟังอย่างลึกซึ้ง: Deep Listening ให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคย - ผู้สอนได้ติดตามเป็นรายบุคคล และให้ข้อเสนอแนะโดยเขียนลงในสมุด ทำให้นักศึกษาเห็นข้อบกพร่องของตนเอง และนำไปปรับปรุงแก้ไข จนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในแต่ละสัปดาห์

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
14	ขาดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการดำเนินการทำโครงการ	- พยายามสร้างความเข้าใจและติดต่อสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ
15	ระยะเวลาการทำโครงการกับการเปิดภาคเรียนไม่สอดคล้องกัน มีผลต่อการเก็บข้อมูลที่ต้องรายงานตามช่วงเวลา ที่ สกว.กำหนด	- ยืดหยุ่นการทำงานและปรับกิจกรรมให้เอื้อต่อการดำเนินงาน
16	ช่วงเวลาที่ต้องได้รับการอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้จาก Node เป็นช่วงที่อาจารย์ไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกคน	- การจัดสรรผู้เข้าร่วมอบรม ให้รับผิดชอบตามประเด็นที่อบรม
ภาคเหนือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559		
1	นักศึกษาไม่เตรียมความพร้อมในวิชาเอก ทำให้เวลาสอบได้คะแนนค่อนข้างต่ำ	-ด้วยการจัดตัวในวิชาที่ต้องใช้ทักษะการจำ การคิดวิเคราะห์และการคำนวณมากขึ้น
2	เมื่อมอบหมายงานกลุ่ม มีผู้ที่ตั้งใจทำงานแค่บางคน ส่วนคนที่ไม่สนใจก็ไม่ให้ความร่วมมือ	-การมอบหมายงานและแบ่งงานให้แต่ละบุคคล -ให้คะแนนแยกส่วนในแต่ละกลุ่ม -ประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3	นักศึกษายังไม่ทราบกระบวนการ หรือแหล่งค้นคว้าข้อมูลเรื่องที่จะเรียน	-ให้ผู้เรียนเลือกแหล่งค้นคว้า ตามที่ผู้สอนแนะนำ
4	นักศึกษาใช้เวลาในการทำกิจกรรม	กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน
5	นักศึกษามีความเชี่ยวชาญน้อยในการนำความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้	ฝึกปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น
6	วิชาที่รับผิดชอบสอน มีเวลาในการเข้าชั้นเรียนน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคปฏิบัติ ทำให้พบนักศึกษาน้อยครั้ง	เลือกใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ CCR ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาของรายวิชา เพราะในบางเนื้อหาที่เน้นในประเด็นของทฤษฎี อาจจะไม่เหมาะแก่การนำกระบวนการสอนแบบ CCR ไปใช้
7	อุปสรรคสำหรับรายวิชาเน้นเนื้อหา (Content Based) ที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางสติปัญญา เก่งปานกลาง อ่อนคละกัน กระบวนการสอนงานจึงใช้เวลาเกินกว่าผู้เรียนจะเข้าใจในเนื้อหา	ครูผู้สอนวางแผนและออกแบบกิจกรรมล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ และพัฒนาทักษะการสอนงานไปพร้อมกัน
8	ความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการดำเนินการทำโครงการ	ส่งตัวแทนเข้าร่วมอบรมหรือประชุมรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงทุกครั้ง
9	ภาคเรียนนี้มีวันหยุดค่อนข้างเยอะ ทำให้มีเวลาการพบนักศึกษาน้อยลง	พยายามปรับการทำงานเป็นงานกลุ่มและสอนเสริมนอกเวลาช่วงเสาร์อาทิตย์
10	ใน 1 เดือนแรกของภาคเรียนนักศึกษาต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ปค.2) ซึ่งเป็นผลกระทบจากการเปิด-ปิดภาคเรียนตามอาเซียน ทำให้เวลาเรียนของนักศึกษาลดน้อยลง	จัดสอนชดเชย และเพิ่มการค้นคว้านอกชั้นเรียน

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
11	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่แล้วเป็นวิชาที่มีการปฏิบัติอยู่แล้วและทักษะส่วนใหญ่เน้นต้องการคำแนะนำที่ถูกต้อง หากให้นักศึกษาคิดหาวิธีการฝึกเองนั้นค่อนข้างที่จะใช้ระยะเวลาในการสอนมากกว่าปกติ	ผู้สอนต้องใช้วิธีให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลาระหว่างฝึกปฏิบัติ
12	ปัญหาเรื่องเวลาเปิด-ปิดภาคเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา เนื่องจากนักศึกษายังฝึกสังเกตการณ์การสอนอยู่ในขณะที่มหาวิทยาลัยเปิดเทอมแล้วและในรายวิชานี้ผู้สอนต้องรอนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กลับมาก่อนซึ่งต้องรอเป็นระยะเวลา 1 เดือน แต่มหาวิทยาลัยไม่ได้เลื่อนการปิดภาคเรียน และการสอนในรายวิชานี้ นักศึกษาจะต้องจัดสัมมนา ต้องทำกิจกรรม และชิ้นงานหลากหลายจึงทำให้นักศึกษาต้องเร่งทำงานในแต่ละกิจกรรม แต่นักศึกษาก็พยายามทำงานส่งและเตรียมงานสัมมนาของตนเองได้ดี	ผู้สอนจึงต้องสอนชดเชยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทุกหมู่เรียน และให้กำลังใจนักศึกษาเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยกัน
14	ความพร้อมของตำราในห้องสมุดรวมไปถึงอินเทอร์เน็ตในห้องเรียนยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างที่ wifi ไม่ครอบคลุมและความเร็วต่ำ เป็นอุปสรรคต่อการสืบค้นข้อมูล และการทำกิจกรรมในชั้นเรียน	นำเสนอผู้บริหารให้ช่วยหาแนวทางแก้ไข
15	ได้รับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลล่าช้ากว่ากำหนด ทำให้บางเครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้เพียงแค่ตอนสิ้นสุดภาคเรียน	ให้นักศึกษาประเมิน เพียงครั้งเดียว
16	ภาคเรียนที่ 2/2559 มีวันหยุดค่อนข้างมาก ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง	นัดนักศึกษาเรียนชดเชยในวันเสาร์และวันอาทิตย์

ตารางที่ 12 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาคกลาง

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
ภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2559		
1	ความไม่ชัดเจนของกระบวนการวิจัย และนักวิจัยไม่ค่อยเข้าใจการดำเนินงานวิจัยในระยะแรก	จัดประชุมชี้แจงความเข้าใจเพิ่มเติม และจัดฝึกอบรมทักษะหรือกระบวนการวิจัยที่นักวิจัยต้องการ
2	นักวิจัยและนักศึกษากลุ่มเป้าหมายถอนตัวกลางคัน	เร่งดำเนินการจัดหานักวิจัยและนักศึกษามาทดแทนกลุ่มที่ขาดหายไป เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน
3	นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีหลากหลายสาขาวิชาและมีจำนวนมาก จึงส่งผลกระทบต่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้	มีการประชุมและอบรมนักศึกษาเพิ่มเติม เพื่อทบทวนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
ภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2559		
4	ระยะเวลาในการใช้ CCR สำหรับจัดการเรียนการสอนน้อยเกินไป เนื่องจากกระบวนการจัดตั้งปัญหาไม่สามารถเกิดขึ้นในระยะเวลาอันรวดเร็ว	ปรับใช้กระบวนการ CCR ตามความเหมาะสมของแต่ละรายวิชา และมีการใช้จัดตั้งปัญหาในรูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้วยสุนทรียสนทนาแทน
5	การนำแนวคิด RBL มาบูรณาการการจัดการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เนื่องจากติดข้อจำกัดของเวลาที่มีค่อนข้างน้อย จึงทำให้ผลการศึกษามิสะท้อน RBL เท่าที่ควร	มีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำ RBL ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคเรียนที่ 1/2560
6	สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยีไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม และการจัดการเรียนการสอน	จัดหาสถานที่ใหม่ และขอความอนุเคราะห์ทางคณะสนับสนุนปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย
7	งบประมาณมีจำกัด และค่อนข้างล่าช้าในการโอนงบประมาณ	ขออนุมัติงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมจากทางคณะและมหาวิทยาลัย
8	การเปิด – ปิด ภาคเรียนตามอาเซียน ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินงาน เนื่องจากบางรายวิชานักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียน	ปรับแผนดำเนินงานวิจัยและขึ้นงานนักศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการเปิด – ปิดภาคเรียนของแต่ละมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559		
1	ทีมนักวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้เวลาค่อนข้างมากในการทำความเข้าใจโครงการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ	ควรมีการจัด PLC ที่ชัดเจนและเข้มแข็งในระดับมหาวิทยาลัย
2	ทีม Roving Team บางส่วนยังขาดความมั่นใจในการส่งเสริมการทำวิจัยของนักวิจัยในโครงการของแต่ละมหาวิทยาลัย	ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการจำเป็นของ Roving Team เพื่อให้มีศักยภาพในการทำวิจัยและขยายผลการดำเนินการให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง
3	ทีมนักวิจัยบางส่วนยังขาดขวัญและกำลังใจ รวมทั้งความต่อเนื่องของโครงการวิจัย	คณะฯ ในแต่ละมหาวิทยาลัย ควรกำหนดให้โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติราชการประจำปี และสนับสนุนทุนวิจัยสมทบกับทุนวิจัยโครงการนี้
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559		
1	ความล่าช้าในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน	มีระบบการติดตามจัดทำรายงานที่มีความชัดเจนและรัดกุม
2	การประสานงานเรื่องงบประมาณล่าช้าและไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณจาก สกว. งวดที่ 2 เหลือ มรภ.แห่งละ 40,000 บาท	-ปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารจัดการโครงการและงบประมาณระดับภูมิภาคที่มีความเหมาะสม -ใช้งบประมาณเฉพาะที่ได้รับสนับสนุนจากส่วนของ ทปอ.มรภ. เหลือ มรภ.แห่งละ 10,000 บาท

ตารางที่ 14 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิจัยภาคใต้

ที่	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ปัญหา
ภาคใต้ ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2559		
1	การสนับสนุนพัฒนาอาจารย์/นักวิจัย และผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงวิชาการยังมีน้อย	- จัดให้มีการสัมมนา เสนอผลของโครงการ CCR และเผยแพร่ในระดับประเทศที่ครอบคลุมผลที่เกิดกับนักศึกษาครู ครูของครู อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง และนักเรียน - ส่งเสริมสนับสนุนอาจารย์/นักวิจัย ครูพี่เลี้ยงพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนได้พัฒนาผลงานทางวิชาการจากการเข้าร่วมโครงการ
2	ในวิชาที่มีผู้สอนร่วมกันหลายท่าน อาจารย์บางท่านไม่ได้มีความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจัดปัญหา RBL และ Coaching ทำให้การจัดการในรายวิชาไม่เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน	- ผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับCCR - จัดให้มีกิจกรรม PLC ระดับรายวิชา และระดับโครงการอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบชัดเจน
3	ขาดข้อมูล เอกสาร แนวทางในการจัดกิจกรรม แนวคิดจัดปัญหาศึกษา	- คณะ โหนด และส่วนกลาง สนับสนุนให้มีการจัดอบรม และทำเอกสาร สื่อตัวอย่างการจัดการเรียนการสอน ให้แก่อาจารย์/ผู้สอน/นักวิจัยในโครงการ - จัดทำ PLC ออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการจัดกิจกรรม/ การเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการ CCR
4	การดำเนินงานภายในของแต่ละหลักสูตรเป็นอิสระจากกันทำให้การบริหารจัดการกิจกรรมของนักศึกษาแต่ละหลักสูตรเป็นไปได้อย่างยาก	- ควรกำหนดให้เป็นนโยบายของคณะ เพื่อที่จะทำให้ทุกหลักสูตรร่วมกันทำงาน และปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน
5	ความแตกต่างของศาสตร์วิชาเฉพาะของแต่ละสาขา ทำให้การดำเนินไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ทุกประการ	- ให้อาจารย์/ผู้สอน/นักวิจัยออกแบบการสอนแบบยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงธรรมชาติของสาขาวิชา หรือรายวิชาเป็นสำคัญ
6	การเข้าร่วมโครงการเป็นความสมัครใจของอาจารย์ผู้สอนเฉพาะบุคคลในหลักสูตร ทำให้อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไม่เข้าใจ และไม่สนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ	- คณะ/มหาวิทยาลัยควรกำหนดการเข้าร่วมโครงการให้เป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และสื่อสารไปยังกรรมการบริหารหลักสูตรให้เข้าใจแนวทางการดำเนินงานของโครงการ
7	นักศึกษาบางส่วนขาดความมั่นใจและไม่ชัดเจนในแนวทางฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแนวทางของโครงการ CCR ที่ชัดเจนตั้งแต่ต้น	- คณะควรทำความเข้าใจกับหลักสูตร ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเตรียมการ และวางแผนในการจัดสรรโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโครงการ CCR - หลักสูตร ฝ่ายฝึกประสบการณ์และคณะควรชี้แจงสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมนักศึกษาเกี่ยวกับโครงการก่อนออกฝึกประสบการณ์

ตอนที่ 5 ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการวิจัยปีที่ 1

1. ด้านการบริหารจัดการงานวิจัยระดับภูมิภาค

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยในปีที่ 1 พบว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงและบทเรียนในด้านการบริหารจัดการงานวิจัยในระดับภูมิภาค สรุปได้ดังนี้

ประเด็น	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก เชียงใหม่	ภาคใต้
ผู้ประสานงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช
กระบวนการ ดำเนินงาน	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์ และการศึกษาดูงาน โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงาน โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงาน โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัย ● พัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ 3 แนวคิดหลัก โดยใช้การอบรม การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการศึกษาดูงาน โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ● จัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ.3/มคอ. 4) ร่วมกัน ● จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค
กลุ่มเป้าหมาย นักวิจัย	● อาจารย์ผู้สอนรายวิชาเอก และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้	● อาจารย์ผู้สอนรายวิชาเอก รายวิชาชีพรุ และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้	● อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาชีพรุ	● อาจารย์ผู้สอนรายวิชาเอก รายวิชาชีพรุ และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

ประเด็น	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก เฉิงเหินอู๋	ภาคใต้
ผลที่เกิดขึ้น	● อาจารย์นักวิจัยเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเป็นแบบ Active Learning มากขึ้น ● เกิด PLC ของอาจารย์นักวิจัยระดับภูมิภาค	● รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เกิดจากการสังเคราะห์จากการปฏิบัติจริงของอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค	● เกิดการบูรณาการ 3 แนวคิดหลักสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามธรรมชาติวิชา	● รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เกิดจากการสังเคราะห์จากการปฏิบัติจริงของอาจารย์นักวิจัยในภูมิภาค
คุณค่าที่ได้รับ	● คณาจารย์มีโอกาสในการทำงานร่วมกันโดยจิตอาสา ● เกิดการบูรณาการงานวิจัยกับงานประจำทั้งด้านการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาครู	● คณาจารย์นักวิจัยได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ● เห็นแนวทางการบูรณาการพันธกิจด้านการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ	● คณาจารย์มีโอกาสแสดงศักยภาพในการทำงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก (สกว.) ● เกิดการขยายผลรูปแบบแนวทางจัดการเรียนรู้ที่อาจารย์นักวิจัยได้รับจากโครงการสู่นักศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	● มีโอกาสเรียนรู้จุดเด่นของแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาค ● เปิดโอกาสให้คณาจารย์ต่างมหาวิทยาลัยได้ทำงานและเติมเต็มความรู้ความเข้าใจและทักษะร่วมกัน

2. ด้านการพัฒนาเครือข่ายและขยายผลการดำเนินงาน

2.1 ได้พัฒนาคู่มือการดำเนินงานและหลักสูตรการพัฒนาครูพี่เลี้ยงโดยกระบวนการออกแบบร่วมกันของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และอยู่ในช่วงการทดลองนำไปใช้

2.2 ได้พัฒนาคู่มือในการนิเทศนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (ชั้นปีที่ 5) ซึ่งเสนอแนวทางการทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยง (ครูปฏิบัติการในโรงเรียน) ร่วมกับอาจารย์นิเทศนักศึกษา

2.3 เกิดเครือข่ายการทำงานของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งระดับมหาวิทยาลัย (ข้ามสาขา) ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยมีทีมหนุนเสริมวิชาการ (Roving Team) หนุนเสริมทั้งวิชาการและกระบวนการการขยายผลการดำเนินงานในระดับคณะ โดยการขอทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย (สถาบันวิจัยและพัฒนา) และหน่วยงานภายนอก (สกอ.) ในการขยายผลให้ครอบคลุมทั้งคณะ อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอทุนจาก สกอ. ในการขยายผลและพัฒนาโรงเรียนรวม 8 ล้าน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ขอทุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา ขยายผลทั้งคณะ 0.4 ล้าน

2.4 การนำเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ในบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลิตครูและพัฒนาครูประจำการ และนำเสนอต่อที่ประชุมสภาคณบดีครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย รวมทั้งเป็นการทำงานร่วมกันของที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อสนับสนุนและร่วมกันพัฒนาระบบผลิตครูและพัฒนาครูประจำการ

2.5 คณาจารย์นักวิจัยได้นำผลการดำเนินงานในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปเขียนบทความวิจัยและได้รับคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมระดับชาติ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1

การวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัยปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมระดับ “การเรียนรู้” บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) การโค้ช (Coaching) บนฐานจิตตปัญญาศึกษา ให้นักศึกษาคู ปี 4 และประการที่สอง เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผลการเรียนรู้บูรณาการโครงงานฐานวิจัย (RBL-PBL) การโค้ช (Coaching) บนฐานจิตตปัญญาศึกษาแบบเสริมพลังการเรียนรู้ของนักศึกษาคู ปี 4 โดยได้ดำเนินการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่สมัครใจเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา จำนวน 50 คน และอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาคูกลุ่มเป้าหมายชั้นปีที่ 4 แห่งละประมาณ 5 คนรวมประมาณ 190 คน ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคม 2559 – เดือนธันวาคม 2560 มีการจัดแบ่งพื้นที่การดำเนินการ พัฒนากลุ่มเป้าหมายเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ภาคเหนือจำนวน 8 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคกลางจำนวน 14 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ภาคอีสานจำนวน 12 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และภาคใต้จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานหลัก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่คณะทำงานระดับประเทศสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบประเมินรายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3 หรือ มคอ.4) แบบบันทึกการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน และแบบสะท้อนพฤติกรรมผลการเรียนรู้ของนักศึกษา นอกจากนี้ใช้การบันทึกข้อมูลการประชุมและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคณาจารย์นักวิจัยกลุ่มเป้าหมายทั้งระดับคณะ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินต่างๆ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายงานผลการดำเนินงานระดับมหาวิทยาลัย รายงานผลการดำเนินงานระดับภูมิภาค สรุปรายงานการประชุมและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

สรุปผลดำเนินการวิจัยระดับประเทศปีที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัย และจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ในปีการศึกษา 2559 จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือมีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 47 คน ภาคกลาง มีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 60 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 58 คน และภาคใต้ มีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น 182 คน

ในส่วนของจำนวนรายวิชาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการบูรณาการทั้ง 3 แนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอก รองลงมาเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครู และวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามลำดับ

2. ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่า หลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏได้มีการนำเอาแนวคิดหลัก 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและ กิจกรรมการเรียนรู้แบบการวิจัยเป็นฐาน (RBL) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) มา บูรณาการร่วมกับแนวคิดอื่น และสังเคราะห์มาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของแต่ละภูมิภาค สรุปได้ดังนี้

2.1 ภาคเหนือ สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (set up)

ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ (Tie-in)

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสอน

- กระตุ้นเร้า (Engage)
- ลงมือปฏิบัติ (Perform)
- ฝึกปฏิบัติในบริบทต่าง ๆ (Use)

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุป (Pack)

2.2 ภาคกลาง สรุปขั้นตอนจัดการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมพร้อมพรีกตระหนักรู้ (prepare)

1.1 เปิดใจเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน

1.2 เร้าความสนใจผู้เรียน

1.3 การเตรียมพร้อมสู่บทเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสู่การเรียนรู้ (learning)

2.1 เปิดโลกการเรียนรู้

2.2 สู่โลกรว้าง

2.3 ไขข้อควรรู้

2.4 ปฏิบัติสู่โครงงาน

2.5 สรุปฐานความรู้สู่ชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสะท้อนผลการพิจารณา (Reflect)

3.1 ทบทวนหลักความรู้

3.2 สะท้อนการเรียนรู้สู่การพัฒนา

2.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปขั้นตอนจัดการเรียนรู้เป็น EDU Model ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 Engagement : สร้างความสนใจ ใคร่รู้

1.1 Learning to Question : สร้างการเรียนรู้ตั้งคำถาม

1.2 Learning to Search : สร้างการเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 2 Do & Development: สู่การปฏิบัติและพัฒนา

2.1 Learning to Construct : สร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้

2.2 Learning to Communicate : สร้างการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร
 ขั้นตอนที่ 3 Utilization : สร้างสรรค์คุณค่าเพื่อสังคม

3.1 Learning to Create : สร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม

3.2 Learning to Service : สร้างการเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม

2.3 ภาคใต้ สรุปลขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม/ขั้นนำ—ใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา คำถาม กระตุ้นการคิด เพื่อให้ นักศึกษารู้จักตนเอง เปิดใจพร้อมที่จะเรียน มองเห็นเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การสอน/ระหว่างการสอน --- ใช้คำถามนำสู่การคิดวิเคราะห์ แนวทาง หรือเป้าหมาย ตั้งคำถามชวนคิด การอภิปรายให้ได้ความคิดรวบยอด ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา ผู้สอนโดยใช้ฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และเชื่อมโยงสู่จิตสำนึกและคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี จัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การเชื่อมสู่การปฏิบัติ--- การวางแผน ออกแบบศึกษาค้นคว้า ทำ ชิ้นงาน/ภาระงาน (โครงงานฐานวิจัย) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและ บริการสังคม เช่น บทบาทสมมติ นิทรรศการ เสวนา รายงาน ชิ้นงาน สื่อมัลติมีเดีย

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนการเรียนรู้และประเมินผล—นักศึกษาสรุปการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมสะท้อนคิด โดยการสนทนา เขียนอนุทิน สะท้อนความรู้สึกลังเรียน การจดบันทึกทุกครั้ง หลังการเรียนการสอนในแต่ละครั้งหรือสัปดาห์มีการประเมินกระบวนการ ผลผลิต/ ชิ้นงาน ให้ นักศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงานของตนเอง ผู้สอนแจ้งเกณฑ์การประเมิน โดยมีการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยผู้สอน

ขั้นตอนที่ 5 สรุปการเรียนรู้สู่การพัฒนา- ผู้สอนวิเคราะห์การสะท้อนการเรียนรู้ ของผู้เรียน ผู้สอนสะท้อนการสอนของตนเองและการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละ ครั้ง/หน่วย/รายวิชา เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

3. ประมวล (ร่าง) ตัวชี้วัดการประเมินนักศึกษาครูปีที่ 4 ด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

ผลผลิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. คุณลักษณะความเป็นครู	1.1 คุณลักษณะต่อตนเอง
	1.1.1 เข้าใจและรู้เท่าทันตนเอง
	1.1.2 เห็นคุณค่าในตนเอง
	1.1.3 พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
	1.1.4 ความมีวินัย อดทน และความรับผิดชอบ
	1.2 คุณลักษณะต่อผู้อื่น
	1.2.1 เข้าใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้อื่น
	1.2.2 มีจิตอาสา ปรารถนาดีต่อผู้อื่น
	1.2.3 มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์
	1.3 คุณลักษณะต่อวิชาชีพ

ผลผลิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
	1.3.1 เห็นคุณค่าของงานครู
	1.3.2 ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร
	1.3.3 ทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
	1.3.4 การถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติผู้เรียน
2. สมรรถนะการสอน	2.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียน
	2.2 การออกแบบและแผนการจัดการเรียนรู้
	2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลายแบบ Active learning
	2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการปรับปรุง ไม่ตัดสิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยปีที่ 1 ดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านจำนวนอาจารย์นักวิจัย และจำนวนรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน แยกตามลักษณะของรายวิชา ในปีการศึกษา 2559 จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือมีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 47 คน ภาคกลาง มีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 60 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 58 คน และภาคใต้ มีอาจารย์เข้าร่วมเป็นนักวิจัย จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น 182 คน ซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ว่าควรมีอาจารย์นักวิจัยอย่างน้อย 190 คนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง แห่งละ 5 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่มีความสนใจในการ บูรณาการ 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ จิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมายในชั้นปีที่ 4 ทั้ง 2 ภาคการศึกษา ตลอดจนถึงการติดตามนิเทศนักศึกษาดังกล่าวขณะนักศึกษาออกปฏิบัติการสอนในชั้นปีที่ 5 โดยอาจารย์ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ 3 แนวคิดหลัก การจัดทำรายละเอียดของรายวิชาาร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ในช่วงปิดภาคการศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอื่นในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งหากมหาวิทยาลัยมีอาจารย์ที่สมัครเข้าร่วมเป็นนักวิจัยเป็นผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาเอก ก็จะส่งผลให้อาจารย์นักวิจัยยังคงเข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปีการศึกษา แต่หากอาจารย์นักวิจัยเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพรูหรือรายวิชาเอก จำนวนอาจารย์นักวิจัยคงอยู่อาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้สอนนักศึกษาเป้าหมายทั้ง 2 ภาคการศึกษา

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับนโยบายของคณะ ซึ่งบางมหาวิทยาลัยเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในภาคการศึกษาที่ 2 มีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณเพื่อนำโครงการไปขยายผลไปยังทุกสาขาวิชา จึงส่งผลให้มีจำนวนอาจารย์นักวิจัยมากที่สุด นอกจากนี้ในช่วงภาคการศึกษาที่ 2 ของปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ผู้บริหารควรระวังการดำรงตำแหน่งคณบดีจึงส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนคณบดีและทีมบริหารคณะใหม่ โดยมีเพียง 3 มหาวิทยาลัยเท่านั้นที่คณบดียังคงเดิม ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จึง

ส่งผลให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ขาดความต่อเนื่อง ซึ่งทางคณะผู้ดำเนินการวิจัยในระดับประเทศก็ได้มีการจัดประชุมร่วมกับสมาคมบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อชี้แจงการกระบวนการและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไปให้กับคณะผู้บริหารชุดใหม่เรียบร้อยแล้ว

ในส่วนของจำนวนรายวิชาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการบูรณาการทั้ง 3 แนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอก ทั้งนี้เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 2 ปี โดยในปีที่ 1 เป็นการเตรียมความพร้อมนักศึกษาครูเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยบูรณาการ 3 แนวคิดหลัก ซึ่งนักศึกษาจะต้องได้รับการจัดการเรียนรู้จากอาจารย์นักวิจัยเพื่อให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ 3 แนวคิดหลักไปสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเมื่อออกปฏิบัติการสอนในชั้นปีที่ 5 ได้ ด้วยเหตุนี้ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยฝึกหัดครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่จึงได้เรียนเชิญและคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาการจัดการเรียนรู้วิชาเอกมาเข้าร่วมโครงการ แต่เนื่องจากโครงการนี้ต้องอาศัยความสมัครใจของอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการในการรับการพัฒนาและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามแผนที่โครงการวิจัยวางไว้ ดังนั้นสำหรับบางมหาวิทยาลัยจึงไม่สามารถคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนตามรายวิชาที่วางแผนไว้ได้ จึงส่งผลให้รายวิชาที่มีการบูรณาการ 3 แนวคิดหลักสูงสุดจึงเป็นรายวิชาการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอก รายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครู และวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามลำดับ

2. ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมยกระดับการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยระดับภูมิภาคทั้ง 4 ภูมิภาคพบว่า หลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏได้มีการนำเอาแนวคิดหลัก 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้แบบการวิจัยเป็นฐาน (RBL) และระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดอื่น และสังเคราะห์มาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของแต่ละภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับฐานคิดในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงงานฐานวิจัย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาแก่ผู้บริหารและครูแกนนำเพื่อให้ผู้สอนนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนจากด้านใน และใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่ที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดีได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการค้นหาคำตอบจริง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2559) โดยมีผู้สอนเป็น “โค้ช” ที่สร้างแรงบันดาลใจ และมีวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากกลุ่มในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมอภิปราย ร่วมแบ่งปันความรู้จากการลงมือปฏิบัติการด้วยตนเองและกลุ่มผู้เรียนรู้ผ่านการทำโครงการ มีกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการใช้ความคิดด้วยเหตุผล การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์สิ่งที่เรียนรู้โดยไม่ละเลยบริบทในชีวิตจริง สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่บริบทในชีวิตจริงได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2555) ซึ่งเมื่อพิจารณากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของทุกภูมิภาคจะเห็นว่ามีการบูรณาการทั้ง 3 แนวคิดหลักเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังสามารถพิจารณาจำแนกแนวคิดที่นำไปใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เมื่อพิจารณากระบวนการจัดการเรียนรู้ของทุกภูมิภาคพบว่า มีการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นฐานในการดำเนินการในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งในขั้นตอนของการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และการเปิดใจผู้เรียนสู่การเรียนรู้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐาน 4 ประการของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาได้แก่ การเคารพในความเป็นมนุษย์ การยอมรับในความแตกต่าง การเชื่อมั่นในความเป็นองค์รวม และการเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่ผู้ทรงสิทธิ์เหนือผู้เรียน หากเป็นกัลยาณมิตรที่จะร่วมเรียนรู้จากกันและกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยผู้สอนมิใช่เป็นผู้บอกความรู้ผ่านการบรรยาย แต่เป็นผู้จัดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผ่านประสบการณ์ตรงในรูปแบบที่หลากหลาย สร้างทางเลือกของการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างกัน บนฐานความเชื่อ 4 ประการนี้ ผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีใจเปิดกว้าง อ่อนน้อมยอมรับ และให้เกียรติผู้เรียนทุกคน นำไปสู่สัมพันธภาพทางบวกที่สร้างให้เกิดพื้นที่ของความรู้สึกลดลงได้ไว้วางใจ อบอุ่น และกล้าเปิดเผยตัวตน ผู้เรียนจะก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัยเพื่อเข้าสู่พื้นที่ของการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2553; ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ, 2558)

ขั้นการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ของทุกภูมิภาคในปีที่ 1 มีการนำ 3 แนวคิดหลักไปบูรณาการเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยมีการนำกระบวนการหลักตามแนวคิดปัญญาศึกษา อันได้แก่ สนทริยสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสะท้อนการเรียนรู้ (วิจักขณ์ พานิช, 2550; จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2553) มาใช้อย่างต่อเนื่องในขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้และการสรุปบทเรียน โดยในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้สนทริยสนทนา และการฟังอย่างลึกซึ้งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน การศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลงาน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีสติตลอดช่วงเวลาของการพูดคุย และเปิดโอกาสให้ทุกคนในวงสนทนาได้แลกเปลี่ยนกันอย่างทั่วถึง และเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่ตัดสิน และเคารพในบรรยากาศของความสงบ ผ่อนคลายและเป็นอิสระ พร้อมๆกับการสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองตลอดกระบวนการ

นอกจากนี้ ในระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุ-ผลของผู้เรียนมีการใช้คำถามกระตุ้นความคิดและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต ช่างสงสัยในปรากฏการณ์ทางสังคมหรือสาระวิชาแล้วพยายามอธิบายหรือหาคำตอบอย่างเป็นระบบผ่านการสืบค้น สอบถาม สัมภาษณ์ หรือใช้วิธีทดสอบ ทดลอง เพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากบุคคล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เอกสาร ตำรา หรืองานวิจัย เพื่อนำข้อมูลและสารสนเทศมาถ่วงถอยและคัดสรรในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภายใต้บริบทของรายวิชาที่เรียน สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่ใช้อยู่เป็นฐานทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนคิดเองทำเองจนเกิดความเข้าใจเหตุผลที่แท้จริงของสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกควบคุมด้วยกฎของธรรมชาติ ในสิ่งที่ตัวเองเรียนรู้และขยายสู่การเรียนรู้สิ่งอื่น การรู้จึงสำคัญกว่าความรู้ (ไพโรจน์ ศิริรัตน์, 2555) และในระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะมีบทบาทเป็นเป็นผู้ชี้แนะ โดยจะเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาศักยภาพ โดยใช้การสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยใช้การถามให้คิดสู่แนวทางหรือเป้าหมาย การอภิปรายร่วมกันบนฐานของจิตตปัญญาศึกษา และผ่านกระบวนการประชาธิปไตยโดยใช้เหตุผลเพื่อให้ได้ข้อยุติและเกิดการยอมรับในการคิดที่แตกต่างด้วยการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายและหลักการของการชี้แนะ กล่าวคือ เป้าหมายของการชี้แนะประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน โดยหลักการพื้นฐานในการทำงาน ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกัน การให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และการเสริมพลัง (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549) โดยในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์นักวิจัยในทุกภูมิภาคมีการปรับ

บทบาทของผู้สอนในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการให้คำปรึกษา ชี้แนะ อำนวยความสะดวก (coach) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการเรียนรู้จนสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิด หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ ในระหว่างการศึกษาทั้งเชิงองค์ความรู้ กระบวนการ ความรู้สึก และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียนในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์สู่การทำประโยชน์เพื่อสังคม ผ่านกระบวนการกลุ่มในการร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงาน สิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรม ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนการสรุปบทเรียน ส่วนใหญ่ใช้การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามกระบวนการวิจัย ทั้งนี้ ความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์จะเกิดเมื่อผู้เรียนใช้หลักการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพราะการทำวิจัยต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์มาเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูล และใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์ร่วมกับหลักวิชา “ตีความ” ข้อมูล ผลจากการตีความ คือความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2555) เพื่อนำไปสู่การสรุปเพื่อแก้ปัญหาและนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการสะท้อนการเรียนรู้ทั้งส่วนบุคคลและแบบกลุ่มในชั้นเรียนร่วมกับการจดบันทึก เพื่อให้ผู้เรียนทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใคร่ครวญถึงอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มาพร้อมกับการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ และพยายามค้นหาว่าประสบการณ์นั้นมีความหมายต่อตนเองอย่างไร รู้สึกอย่างไร และมีความคิดใหม่เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับตัวตนของเขา ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริงในตนเองของผู้เรียน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2553)

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัยปีที่ 1

ผลจากการประมวลปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยในปีที่ 1 รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาค สามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 2 ดังนี้

1.1 ข้อเสนอต่อคณะและมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1) การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจแก่อาจารย์และนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เสนอแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ CCR เป็นรูปแบบที่เน้นถึงการใช้แนวคิดแบบจิตตปัญญา (Contemplative) การเรียนรู้โดยมีระบบพี่เลี้ยง (Coaching) และการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน มาบูรณาการร่วมกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมไปถึงกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ควรจะต้องหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาของทั้งผู้สอนและผู้เรียน

- ควรให้นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการอบรมแนวคิด CCR ร่วมกันโดยผู้เชี่ยวชาญ เหมือนกับที่อาจารย์ที่เป็นนักวิจัยได้เข้าอบรม เนื่องจากแนวคิด CCR เป็นเรื่องใหม่ และครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะได้เห็นภาพรวมการดำเนินงานของโครงการที่ตนเองจะเข้าร่วมชัดเจนขึ้น

- จัดประชุมอาจารย์นักวิจัยเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้และการนิเทศนักศึกษา กลุ่มเป้าหมายร่วมกัน และมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นรูปแบบการจัด PLC ที่ชัดเจนและเข้มแข็งในระดับมหาวิทยาลัย

- ควรบูรณาการการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานปกติของคณะร่วมกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากโครงการวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัยให้มีความสะดวกและคล่องตัว ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่ดำเนินงานในโครงการนี้เป็นพันธกิจของ คณะและมหาวิทยาลัย

- ควรมีการจัดเวทีถอดบทเรียนร่วมกันเมื่อนักศึกษากลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการสอนครบ 1 ปี ร่วมกันทั้งภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเดียวกัน

2) การสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เสนอแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- ควรมีการจัดประชุมหรือจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- ควรมีการนำหลักสูตรพัฒนาครูพี่เลี้ยงที่โครงการวิจัยปีที่ 1 พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางในการพัฒนาครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่นักศึกษากลุ่มเป้าหมายไปปฏิบัติการสอน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน

- ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงเพื่อถอดบทเรียนร่วมกันในประเด็นการนิเทศหรือเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ศึกษากลุ่มเป้าหมายเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

- อาจมีการประสานงานร่วมกับโรงเรียนเพื่อจัดทำ MOU ในเรื่องการสร้างครุต้นแบบ และระบบพี่เลี้ยง ตามแนวคิด CCR หรือการสร้างห้องเรียนต้นแบบที่บูรณาการ CCR เพื่อเป็นกรณีศึกษาแก่หน่วยงานการศึกษา

1.2 ข้อเสนอต่อคณะทำงานโครงการวิจัยระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

1) ด้านการบริหารจัดการ มีข้อเสนอ ดังนี้

- ควรพิจารณาจัดแบ่งพื้นที่การทำงานในระดับภูมิภาคใหม่ เพื่อให้มีจำนวนมหาวิทยาลัยไม่เกิน 10 แห่ง ทั้งนี้เพื่อความสะดวก คล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

- ควรมีการกำหนดภาระงาน/กิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกันอย่างชัดเจน และมีการกำกับติดตามที่เป็นระบบ

- ควรระดมสมองร่วมกันเพื่อเสนอแนวทางการสนับสนุนนักวิจัยต่อมหาวิทยาลัย ในการพัฒนานักศึกษาที่บูรณาการ 3 แนวคิดหลักอย่างต่อเนื่อง โดยอาจเสนอให้มีการจัดสรรงบประมาณในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และสนับสนุนให้นำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์/เผยแพร่ หรือกำหนดนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการขยายผลไปสู่อาจารย์และนักศึกษาที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายการวิจัยครั้งนี้

2) ด้านการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย มีข้อเสนอ ดังนี้

- ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินงานวิจัยของนักวิจัยในแต่ละภูมิภาค และจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการจำเป็น

ของนักวิจัยแต่ละภูมิภาคโดย Roving Team หรือผู้เชี่ยวชาญจากทั้งภายในและภาคนอกเพื่อให้มีศักยภาพในการทำวิจัยและขยายผลการดำเนินการให้แก่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

- ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยในระดับภูมิภาคเป็นระยะ ๆ เพื่อถอดบทเรียนและนำผลมาพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานร่วมกัน

- ควรหาแนวทางสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมของคณาจารย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโดยใช้ศักยภาพนักวิจัยที่แต่ละมหาวิทยาลัยมีอยู่เดิมในปีที่ 1

บรรณานุกรม

- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2549. การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2558. ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring). 9 วิธีสร้างครูผู้ศิษย์ : เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงาน. โครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน. (อัดสำเนา) .
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2553. 11 กันยายน 2553. ยกระดับคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการทางจิตตปัญญาศึกษา (2). มติชน.
- ชยสาโร ภิกขุ. 2554. มนุษย์ที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิปัญญาประทีป.
- ธนา นิลชัยโกวิท และอดิสร จันทรสข. 2552. ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุษบง ดันติวงศ์ และศศิลักษณ์ ขยันกิจ. 2557. การประเมินเด็กปฐมวัยอย่างใคร่ครวญ: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก. ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- ไพโรจน์ ศิริรัตน์. 2555. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิจักขณ์ พานิช. 2550. เรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การศึกษาตั้งเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณ. กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา.
- วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. 2550. การเรียนรู้ร่วมด้วยสุนทรีสนทนา (Dialogue). วารสารครุศาสตร์, 36(2): 234-239 (พฤศจิกายน 2550 - กุมภาพันธ์ 2551).
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. 2558. จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education). 9 วิธีสร้างครูผู้ศิษย์ : เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงาน. โครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน. (อัดสำเนา).
- สมน อมรวิวัฒน์. (2548). 6 กันยายน 2548. ดุลยภาพของการเรียนรู้. มติชน: 9.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2559. [อินเทอร์เน็ต]. เพาะพันธุ์ปัญญา.
http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=6708:2015-07-24-12-52-09&catid=333:2557&Itemid=433 [เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2559]
- สุธีระ ประเสริฐสรรพ. 2555ก. หลักการเขียนข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. 2555ข. โครงงานฐานวิจัย : กระบวนการเรียนรู้ใหม่ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Costa, A.L. and Garmston, R.L. 2002. Cognitive Coaching : A foundation for renaissance Schools (2nd ed.) Massachusetts : Christopher-Gordon.
- Garmston, R.J. 1987. How to administrators support peer coaching Educational Leadership. 44 (February-January) .

- Gottesman, B. 2000. **Peer coaching for educators**. Lanhan : The Scarecrow.
- Hargrove, R. 2000. **Masterful coaching: Grew your business, helping your profits, win the talent war**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Miller, A. 2002. Mentoring student & young children: A handbook of effective practice. London: Kogan page.
- Mink, O.G., Owen, K.Q. and Mink, B.P. 1993. **Developing high-performance people : The art of coaching**. Reading, Massachusetts: Addison – Wesley.
- Moors, K.B. 2001. Mentoring and coaching teachers. **Scholastic Early Childhood Today**. 16 Number 3 (November-December): 15-16.
- Thrope, S. and Clifford, J. 2003. **The coaching handbook: An action kit for trainers & managers**. London: Kogan Page.

ภาคผนวก ก

รายนามคณะกรรมการวิจัยปีที่ 1

1. คณะกรรมการบริหารและอำนวยการ

- 1) ผศ.ดร.โยธิน ศรีโสภา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- 2) รศ.ดร.เกตุมณี มากมี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 3) ผศ.ดร.อัญชลี ไสยวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- 4) ผศ.ถนอม เลขาพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- 5) ผศ.ดร.วิดา เหล่มตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- 6) นายวิทเอก สว่างจิตร ผู้ประสานงานกองทุนวิจัย มรภ.-สกว.

2. คณะกรรมการวิชาการ

- 1) ผศ.ดร.วิดา เหล่มตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- 2) อ.ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
- 3) ผศ.ดร.จตุมา เมทนีธร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- 4) อ.ดร.ศิริมาศ โกศลย์พัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 5) อ.ไอลดา มณีภาศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- 6) ผศ.ดร.กรรณิ์พล วิวรรณมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- 7) ผศ.ดร.ศศิวรรณ พชรพรรณพงษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- 8) อ.ดร.หญทัย อนุสรร์ราชกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 9) ดร.ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 10) ดร.อารี สาริปา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- 11) อ.ปริญทิพย์ รัตนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- 12) อ.ชาณณรงค์ วิเศษสัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
- 13) นายวิทเอก สว่างจิตร ผู้ประสานงานกองทุนวิจัย มรภ.-สกว.

3. ทีมหนุนเสริมกระบวนการ (Roving Team)

ภาคเหนือ

ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล		สังกัด
หัวหน้าทีม	อ.ดร.ศิริมาศ	โกศลย์พัฒน์	มรภ.เชียงใหม่
Coach/ Mentoring	อ.ไอลดา	มณีภาศ	มรภ.เชียงราย
	อ.ดร.ศิริมาศ	โกศลย์พัฒน์	มรภ.เชียงใหม่
	รศ.ดร.เกตุมณี	มากมี	มรภ.เชียงใหม่
จิตตปัญญา	ผศ.มณฑา	เขี้ยวสอาด	มรภ.ลำปาง
	ผศ.ดร.ศิริวิมล	ใจงาม	มรภ.พิบูลสงคราม
	อ.อรปรียา	ญาณะชัย	มรภ.อุดรดิตถ์
	อ.ดร.ไพโรจน์	เผ่าดี	มรภ.อุดรดิตถ์
	อ.นันทวัน	พั้วพันธ์	มรภ.เพชรบูรณ์
	ผศ.ดร.จตุมา	เมทนีธร	มรภ.ลำปาง
	ดร.นงลักษณ์	ใจฉลาด	มรภ.พิบูลสงคราม
	ผศ.ดร.วิดา	เหล่มตระกูล	มรภ.ลำปาง
RBL/PBL	อ.ประนอม	วงศ์หมื่นรัตน์	มรภ.ลำปาง
	ผศ.ดร.จตุมา	เมทนีธร	มรภ.ลำปาง

ภาคกลาง

ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล		สังกัด
หัวหน้าทีม	ผศ.ดร.จิตรา อ.นิติกร	ชนะกุล อ่อนโยน	มรภ.พระนครศรี มรภ.วไลยอลงกรณ์
Coach/ Mentoring	ดร.หฤทัย ดร.สุภัทรา ดร.ยุพิน ผศ.ดร.ศศิวรรณ ดร.ภิญญาพัชญ์ อ.ศศิภัฏจนา ผศ.ดร.จิตรา	อนุสรราชกิจ คงเรือง ยีนยง พชรพรรณพงษ์ ปลากัดทอง เย็นเอง ชนะกุล	มรภ.รำไพพรรณี มรภ.พระนครศรีอยุธยา มรภ.เพชรบุรี มรภ.นครปฐม มรภ.บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา มรภ.บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา มรภ.พระนครศรี
จิตตปัญญา	ดร.หฤทัย ดร.สุภัทรา ดร.สุพัฒน์ ผศ.ดร.จิตรา	อนุสรราชกิจ คงเรือง เศรษฐคมกุล ชนะกุล	มรภ.รำไพพรรณี มรภ.พระนครศรีอยุธยา มรภ.ราชนครินทร์ มรภ.พระนครศรี
RBL/PBL	อ.นิติกร ดร.เนติ อ.ภัทรพงษ์ ดร.สุพัฒน์ ดร.กรรณิการ์	อ่อนโยน เฉลยวาเรศ ยิ่งดำนุ่น เศรษฐคมกุล ภิรมย์รัตน์	มรภ.วไลยอลงกรณ์ มรภ.เทพสตรี มรภ.เทพสตรี มรภ.ราชนครินทร์ มรภ.สวนสุนันทา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล		สังกัด
หัวหน้าทีม	ดร.ณรงค์ฤทธิ์	อินทนาม	มรภ.อุบลราชธานี
Coach/ Mentoring	ผศ.นนุช ดร.สุพจน์ ดร.นิวัฒน์	เพชรบุญวัฒน์ ดวงเนตร สาระพันธ์	มรภ.อุบลราชธานี ม.กาฬสินธุ์ มรภ.ร้อยเอ็ด
จิตตปัญญา	อ.ธิดารัตน์ ดร.จตุรงค์	จันทะหิน ธนะสีลังกูร	มรภ.อุบลราชธานี(ปฐมวัย) มรภ.โคราช
RBL/PBL	อ.อนุภูมิ อ.กนกอร ดร.นฤมล ดร.เทพพร	คำยัง คำฝูย ภูสิงห์ โลมารักษ์	มรภ.เลย มรภ.มหาสารคาม มรภ.ชัยภูมิ มรภ.บุรีรัมย์

ภาคใต้

ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล		สังกัด
หัวหน้าทีม	ดร.อัจฉรา	วงศ์พัฒนามงคล	มรภ.สงขลา
Coach/ Mentoring	ดร.นัฐภาวรัตน์ ผศ.ถนอม ดร.วัฒนา	ฉนวน เลขาพันธ์ รัตนพรหม	มรภ.ภูเก็ต มรภ.นครศรีธรรมราช มรภ.สุราษฎร์ธานี
จิตตปัญญา	ดร.ทวิช ดร.ดร.นัฐภาวรัตน์ ผศ.ดร.ชนันท์	บุญแสง ฉนวน ธาตุทอง	มรภ.สุราษฎร์ธานี มรภ.ภูเก็ต มรภ.สงขลา
RBL/PBL	ดร.นัฐภาวรัตน์ ดร.อารี ดร.วัฒนา ดร.อัจฉรา	ฉนวน สารีปา รัตนพรหม วงศ์พัฒนามงคล	มรภ.ภูเก็ต มรภ.นครศรีธรรมราช มรภ.สุราษฎร์ธานี มรภ.สงขลา

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ปีที่ 1

ฉบับที่ 1 แบบประเมินรายละเอียดของรายวิชา มคอ.3 หรือ มคอ.4

ชื่อ-สกุลอาจารย์.....หมู่เรียนที่สอน.....
 ชั้นที่สอน.....วิชาที่สอน.....
 ผู้ประเมิน.....วัน/เดือน/ปี.....

คำชี้แจง

- 1.แบบประเมินฉบับนี้ใช้ประเมินคุณภาพรายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3 หรือ มคอ.4) ของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่จัดการสอนให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR)โดยระยะเวลาในการดำเนินการ คือ **ก่อนดำเนินการสอน**
2. ผู้ประเมินที่ใช้เครื่องมือฉบับนี้ ได้แก่ ผู้พัฒนารายละเอียดของรายวิชา (ผู้สอน) เป็นผู้ประเมินตนเอง และทีมนักวิจัยซึ่งจะดำเนินการประเมินผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ในกลุ่มนักวิจัยในระดับคณะเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์
3. โปรดพิจารณารายละเอียดของรายวิชาว่า พบ/ไม่พบตามประเด็นของรายการประเมินที่สะท้อนถึงความสอดคล้องกับการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR)และกรุณาระบุรายละเอียดของการดำเนินการที่พบลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ที่	รายการประเมิน	พบ	ไม่พบ	การดำเนินการ
	ด้านการกำหนดจุดประสงค์			
1	กำหนดจุดประสงค์ตาม Curriculum Mapping			
2	มีการกำหนดจุดประสงค์บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ			
	ด้านการออกแบบการเรียนการสอน			
3	มีกิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เรียนแบบใดแบบหนึ่งในลักษณะ Active Learning			
4	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง			
5	มีการใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
6	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนผ่านการสะท้อนคิด (reflection)			

	รายการประเมิน	พบ	ไม่พบ	การดำเนินการ
7	มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นครู			
8	มีการใช้คำถามกระตุ้นการคิดของผู้เรียน (ถามคือสอน)			
9	มีกิจกรรมการสื่อสารและนำเสนออย่างสร้างสรรค์			
10	มีกิจกรรมสรุปความรู้จากการเรียนรู้สาระรายวิชา			
ด้านการวัดและประเมิน				
11	การประเมินแบบมีส่วนร่วม (เช่น ให้ผู้เรียน ประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้นเรียน และประเมินโดยผู้สอน)			
12	มีการประเมิน กระบวนการ เรียนรู้ (เช่น มีการ ประเมินกระบวนการและขั้นตอนดำเนินงานของ ผู้เรียน ทั้งขั้นเตรียมการ ดำเนินการ และสรุป)			
13	มีการประเมิน ระหว่างเรียน เพื่อตรวจสอบ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น การถามคำถามโต้ตอบระหว่างเรียน การสังเกต พฤติกรรมผู้เรียนระหว่างเรียน การให้ผู้เรียนสรุป สาระสำคัญหลังเรียน การให้ผู้เรียนสะท้อน ความคิด/ความรู้สึกลังเรียน)			
14	มีการประเมิน ผลผลิต/ชิ้นงาน ที่เป็นผลจากการ เรียนรู้ (เช่น ประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นตามผลลัพธ์ การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ของรายวิชาโดยใช้ วิธีการที่หลากหลาย และมีการระบุเกณฑ์ที่ใช้ใน การประเมินอย่างชัดเจน)			
15	มีการประเมินให้ผู้เรียนรู้วิธีการพัฒนาตนเอง (เช่น ให้ผู้เรียนประเมินตนเองและบอกข้อเสนอแนะใน การปรับปรุงตนเอง หรือสะท้อนความคิดหลังการ เรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง)			

ที่	รายการประเมิน	พบ	ไม่พบ	การดำเนินการ
	ด้านการใช้ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้			
16	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน			
17	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน			
18	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล			
19	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่สร้างเสริมความรู้ด้วยตนเอง			
20	มีการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้			

บันทึกเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 2 แบบบันทึกการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์

ชื่อ-สกุล อาจารย์.....หมู่เรียนที่สอน.....
 ชั้นปีที่สอน/หมู่เรียน.....วิชาที่สอน.....
 ครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....ปี.....

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกนี้ผู้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องดำเนินการประเมินตนเองอย่างน้อยจำนวน **3 ครั้ง/ภาคเรียน หรือ เดือนละ 1 ครั้ง** ตามการนัดหมายของหน่วยงาน
2. แบบบันทึกฉบับนี้ดำเนินการโดย 2 ส่วน ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนดำเนินการรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง และบันทึกจากการสนทนากับนักวิจัยระดับคณะในการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC)
3. การบันทึกในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงขอความกรุณาทุกท่านบันทึกตามความเป็นจริง โดยกรณำบันทึก**สิ่งที่ผู้สอนดำเนินการและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ** ลงในช่องว่างที่กำหนดให้

รายการบันทึก		การดำเนินการ(ทำอย่างไร)	ผลการดำเนินการ
1. การเตรียมก่อนสอน	1.1 การเตรียมความพร้อมเชิงวิชาการ		
	1.2 การวิเคราะห์ผู้เรียน (เช่น ด้านความรู้ ความพร้อมก่อนเรียน)		
	1.3 การเตรียมสื่อ/อุปกรณ์		
1. ระหว่างการสอน (Active Learning)	2.1 ^{ขั้น} นำ		
	2.2 ^{ขั้น} สอน		
	2.3 ^{ขั้น} สรุป		

ฉบับที่ 3 แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

1.2 คณะ..... สาขาวิชา..... ระดับชั้นปี.....

1.3 ชื่อรายวิชา..... ภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาว่าอาจารย์ผู้สอนของท่านมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรายการที่กำหนดให้หรือไม่ โดยหากอาจารย์มีการดำเนินการตามรายการที่กำหนดให้ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง“**มี**” และระบุรายละเอียดเพิ่มเติมลงในช่องว่างที่กำหนดให้ แต่หากอาจารย์ไม่ได้ดำเนินการตามรายการดังกล่าว กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง“**ไม่มี**” ซึ่งการตอบแบบสะท้อนความคิดเห็นในครั้งนี้จะไม่ส่งผลต่อการตัดสินระดับคะแนนในรายวิชา ดังนั้น จึงขอให้ท่านสะท้อนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ตามความเป็นจริง และข้อมูลจากแบบสะท้อนความคิดเห็นฉบับนี้จะถูกนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ต่อไป

ที่	รายการ	ไม่มี	มี	ระบุรายละเอียดเพิ่มเติม
	ด้านการกำหนดจุดประสงค์			
1	ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ก่อนเรียน			
2	ผู้สอนมีการแจ้งประเด็นที่จะประเมินและ เกณฑ์การวัดและประเมินผลในรายวิชา อย่างชัดเจนก่อนเรียน			
	ด้านการออกแบบการเรียนการสอน			
3	ผู้สอนมีกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อน เรียน			
4	ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติจริง			
5	ผู้สอนมีการใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้			
6	ผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน ผ่านการสะท้อนคิด (reflection)			

ที่	รายการประเมิน	ไม่มี	มี	ระบุรายละเอียดเพิ่มเติม
7	ผู้สอนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาอยากเป็นครูที่ดี			
8	ผู้สอนมีการใช้คำถามกระตุ้นการคิดของผู้เรียน			
9	ผู้สอนมีกิจกรรมการสื่อสารและนำเสนออย่างสร้างสรรค์			
10	ผู้สอนมีกิจกรรมให้ผู้เรียนสรุปความรู้จากการเรียนรู้สาระรายวิชาด้วยตนเอง			
ด้านการวัดและประเมิน				
11	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและ/หรือ ประเมินโดยเพื่อน ร่วมกับประเมินโดยผู้สอน			
12	ผู้สอนมีการประเมินกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา (เช่น มีการประเมินกระบวนการและขั้นตอนดำเนินงานทั้งขั้นเตรียมการดำเนินการ และสรุป)			
13	มีการประเมินระหว่างเรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น การใช้คำถามโต้ตอบระหว่างเรียน การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างเรียน การให้ผู้เรียนสรุปสาระสำคัญหลังเรียน การให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด/ความรู้สึกลหลังเรียน)			
14	ผู้สอนมีการประเมินผลผลิต/ชิ้นงานของนักศึกษาโดยมีการระบุเกณฑ์ที่ชัดเจน			
ด้านการใช้ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้				
15	ผู้สอนมีการสะท้อนให้ผู้เรียนรู้วิธีการพัฒนาตนเอง (เช่น ให้ผู้เรียนประเมินตนเองและบอกข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตนเอง หรือสะท้อนความคิดหลังการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง)			

ฉบับที่ 4 แบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 ชื่อ-สกุลนักศึกษา.....
- 1.2 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
- 1.3 คณะ..... สาขาวิชา.....ระดับชั้นปี.....
- 1.4 ชื่อรายวิชา.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ตอนที่ 2 แบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาว่านักศึกษามีพฤติกรรม/การดำเนินการตามรายการที่กำหนดให้หรือไม่ โดยหากนักศึกษามีพฤติกรรมตามรายการที่กำหนด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง“**มี**” และระบุรายละเอียดการปฏิบัติลงในช่องว่างที่กำหนดให้ แต่หากนักศึกษาไม่มีพฤติกรรมตามรายการดังกล่าว กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง“**ไม่มี**” ซึ่งการตอบแบบสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้จะไม่ส่งผลต่อการตัดสินระดับคะแนนในรายวิชา ดังนั้น จึงขอให้นักศึกษาสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเองความเป็นจริง และข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่อไป

ที่	รายการ	ไม่มี	มี	ระบุรายละเอียดเพิ่มเติม
ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน				
1	นักศึกษามีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน (เช่น ศึกษาขอบเขตเนื้อหารายวิชาก่อนเรียน ทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน)			
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้				
2	มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ			
3	มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ			
4	แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมกลุ่มหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ			

